Horia Bădescu
O noapte cât o mie de nopţi

Născut la 24 februarie 1943 la Aref pe Argeş, poet, prozator şi eseist, doctor în 1 litere, jurnalist şi diplomat, laureat al Premiului Eminescu al Academiei Române (1991) şi al Premiului European de poezie francofonă „Leopold Sedar Senghor" (2004), membru al Uniunii Scriitorilor din România şi al Uniunii Scriitorilor Francezi, membru al Maison International de la Poésie de Bruxelles şi al CIRET, membru de onoare al Academiei Francofone şi al Uniunii Poeţilor Francofoni, Horia Bădescu este autorul a mai bine de treizeci de volume de poezie, eseuri şi romane, publicate în România, Franţa, Belgia, Bulgaria, Macedonia, Spania, Vietnam. Membru fondator al grupării Echinox şi al Societăţii Culturale şi Festivalului International Lucian Blaga.

Colecţia ROMANUL ROMÂNESC AL SECOLULUI XXI Coordonator MIHAI DRAGOLEA Editor MIRCEA PETEAN Coperta CRISTIAN CHEŞUŢ Ilustraţia copertei IONELA MICODIN
© Editura Limes, pentru prezenta ediţie, Cluj, 2011 Str. Snagov, 3/19 400420 Cluj-Napoca Tel/fax: 0264/544109; 0723/194022 Email: editura limesyahoa.com www.editura limes.ro
ISBN: 978 – 973 – 726 – 588 – 3

HORIA BĂDESCU

O NOAPTE CÂT O MIE DE NOPŢI

EDITURA LIMES
Cluj-Napoca, 2011

Omul părea el însuşi făcut din ninsoare. Asemeni lucrurilor din jur. Până dincolo de linia abia îngăimată a orizontului, totul se îneca în putreziciunea zăpezii. O lumină vânătă dormita deasupra pustietăţii fără început şi fără sfârşit. Dacă n-ar fi fost, undeva în stânga, umbra abia desluşită a cantonului, ar fi putut crede că Elina îşi bătuse joc de el. Dacă n-ar fi fost cantonul şi şinele negre de care zăpada refuza să se

lipească.

„Să-l aştepţi acolo unde drumul – care acum nu se mai zărea nici el! – taie calea ferată! îi spusese ea. E un canton mai sus. Ai să-l vezi chiar pe vremea asta! Nu se poate să nu-l vezi!”

De văzut îl vedea ori, mai exact spus, îl deslușea prin pânza zăpezii care începuse iarăşi să cadă. O pată întunecată îngropată în propria singurătate. Nicio lumină nu licărea dinspre el. Părea uitat acolo, aşa cum întreg înconjurul acela părea uitat de Dumnezeu şi de oameni. Poate că tocmai de aceea Elina…

„La canton, da?”, repetase ca nu cumva să-ncurce lucrurile.

„Nu, nu la canton!”, îl contrazisese Elina.

„De ce?”, se mirase.

Îi aruncase o privire fugară, părând a căuta ceva în mirarea lui, pe urmă ridicase din umeri. Aşa cum făcuse şi atunci când îi întinsese bucata de hârtie pe care literele şi cifrele textului se orânduiau, la intervale egale, în câteva şiruri cuminţi. Atât de cuminţi încât sensul grav al celor scrise se pierdea în pustietatea albă a paginii în care cuvintele păreau stinghere şi neajutorate.

„N-am trimis niciodată telegrama asta!”, spusese fata, fixându-l de dincolo de masa veche, din lemn înnegrit, pe care două rânduri de sertare laterale, unite de o bordură înaltă, din scânduri de altă esenţă, un lemn roşiatic cu vinele într-un desen complicat, încercau să o facă să semene cât de cât cu un birou poştal.

„Am primit-o alaltăieri!”, replicase cu fermitate, refuzând să ia înapoi peticul de hârtie pe care ea i-l întindea peste umărul „biroului”.

Fata ridicase încă o dată din umeri, cu aceeaşi lenevie nepăsătoare.

„Aş vrea să vă uitaţi la dată!”, se încăpăţânase el.

„Am văzut-o!” Refuza să-i ia în seamă insistenţa, continuând să stea cu mâna întinsă spre el, uşor aplecată înainte, sprijinindu-se cu podul celeilalte palme de marginea mesei. „Am văzut-o!”, repetase şi o lumină veselă îi străbătuse pentru o clipă ochii a căror culoare se ascundea incertă în penumbra iernatică a odăii. „E data de alaltăieri, aveţi dreptate. Numai că eu n-am trimis o asemenea telegramă!”

„Poate altcineva…”, încercase.

„Nu există altcineva!” Făcuse o pauză. Lumina jucăuşă din ochi i se scursese de-a lungul obrajilor, oprindu-se în colţul buzelor într-un zâmbet amuzat. „Nu există niciun altcineva… domnule profesor!”

Dăduse drumul telegramei şi foaia de hârtie căzuse la picioarele lui, pe podelele cafenii, mirosind a motorină.

„Dumneata… dumneata mă… mă cunoşti?", se bâlbâise uimit, încercând să descifreze pe chipul aflat dinaintea lui un semn cunoscut care ar fi putut să i-l apropie, să-l smulgă din teritoriul incert din care memoria refuza să-l identifice. Se uita la ea cu acea privire neputincioasă şi interogativă pe care, la rându-i, o surprinsese aproape la toţi aceia cu care stătuse de vorbă din clipa în care descinsese din autobuzul îngheţat, privire ce nu putea ascunde uimirea şi întrebarea mută şi neputinţa înţelegerii, disimulate sub politeţea rece, circumstanţială.

Era privirea omului de la primărie când îşi rostise numele: „Da, da! Parcă-mi aduc aminte! Sigur că da! Păi cum să nu-mi aduc aminte!", mormăise acesta cu convingere deşi era clar că nu-şi amintea nimic nici atunci când, în cele din urmă, îi arătase telegrama care acum zăcea la picioarele lui. „Poate să fi bătut anul greşit!", încercase să-l lămurească notarul, întorcând hârtia pe toate feţele, cercetând zadarnic cu privirea ştampila poştei din rotundul căreia nu se distingea decât o pată incertă de tuş violet. „Fiindcă, altminteri, data e exactă! Vă spun eu! Exactă!" Repetase cu plăcere cuvântul, desfăcându-i cu grijă silabele. Deschisese fişetul de fier din spatele lui, se aplecase şi cotrobăise o vreme printre dosarele îngălbenite, pe care praful lăsa urme ciudate. Trăsese afară unul şi-l trântise pe masă, împrăştiind o trâmbă de pulbere fină în încăperea abia dezmorţită. „Uitaţi-vă aici! îl îndemnase, după ce răsfoise terfelogul, mormăind cu satisfacţie „Mda, da, exact! Domnu' Milian a murit pe paişpe decembrie. Însă acum doi ani!" Ridicase ochii şi se uitase la el triumfător, bătând cu unghia murdară a arătătorului în foile cu marginile îndoite.

„Evident, evident!", aprobase fără să mai cerceteze scrisul desluşit, de o caligrafie insuportabilă, fiindcă era convins că omul din faţa lui nu minţea, „însă…"

„Numai o greşeală poate fi!", hotărâse acesta, închizând coperţile groase. „Cine ştie pe unde s-a rătăcit telegrama asta!"

„Nu ştiu ce să zic!" Păşise nehotărât către uşă.

„Del", îşi desfăcuse neputincios mâinile notarul. „Aici, aţi văzut, aşa scrie! Şi pe urmă toată lumea ştie…"

Dăduse aprobator din cap. Nici nu se punea problema să fie altfel. Adică tot ceea ce scria acolo şi-i spusese omul era riguros exact.

Moartea şi data morţii profesorului Milian erau o realitate. Tot aşa cum o realitate era, însă, şi telegrama pe care o păstra încă între degete, nehotărându-se s-o vâre în buzunar. Stătea lângă uşă şi medita, privindu-şi vârfurile ude ale bocancilor. Pe urmă întinsese mâna spre clanţă.

„Şi cum ziceaţi că vă cheamă?", îl auzise pe notar întrebând, chiar în clipa în care simţise în palmă răceala neplăcută a metalului.

„Onu! Serafim Unul", răspunsese, întorcându-se pe jumătate.

„A da! Păi sigur, domnu' Unul" Notarul era satisfăcut că-şi amintise. „Sigur!" Se aplecase din nou scormonind în fişetul deschis şi scosese o cheie subţire, cu floarea lucrată în volute complicate, pe care i-o întinsese. „E pentru dumneavoastră. Uitasem! Dacă n-aţi venit atunci… Era şi un bilet, însă nu ştiu pe unde s-a pierdut! Cufărul e acolo. Lucrurile, de le-au mai luat oamenii. Că rude n-a avut! însă odaia e liberă. Nu stă nimeni, că cin să şadă în chiţimia aia? Cheia de la ea o găsiţi la şcoală!"

*

Cheia o găsise într-adevăr la şcoală. Acolo unde nimeni nu părea să-şi mai amintească de el. Aşa cum nu-şi mai aminteau ori se făceau că nu-şi amintesc nici oamenii întâlniţi pe drumul cotropit de ninsoare. „Da, da! Sigur cum nu! Eh, păi de v-aţi mai schimbat! Atâta amar de vreme… însă vă ştim, nici vorbă!", ziceau cu convingere, cercetându-l cu o curiozitate nedisimulată. Însă ochii tuturor aveau în ei aceeaşi întrebare fără răspuns către adâncurile memoriei.

Aşa încât vorbele fetei, care-l urmărea amuzată dinapoia biroului grosolan, îl surprinseseră cu adevărat, făcându-l să se bâlbâie şi aducându-i în obrajii amorţiţi de ger un val de căldură.

„Chiar mă cunoşti?", întrebase iar, înghiţind cu greutate, încercând să înlăture nodul care i se oprise undeva în fundul gâtlejului.

„M-aţi uitat, domnule Unul", zisese cu reproş, ridicându-se în picioare şi abia atunci, ieşind din penumbra iernatică şi primind lumina după-amiezii, i se dezvăluise chipul şi el recunoscuse culoarea inconfundabilă a ochilor şi cicatricea subţire, coborând brusc de sub lobul urechii stângi, pierzându-se, ca un fir de apă abia zărit, sub gulerul înalt al bluzei elegante, închisă pe gât.

„Elina!", murmurase cu bucuroasă uimire, cercetându-i cu lăcomie faţa, încercând să desluşească în trăsăturile celei de-acum, chipul de altă dată. Însă doar pupilele de culoarea algelor şi semnul

acela, abia zărit în leşia luminii, mai puteau mărturisi vârsta miraculoasă la care o cunoscuse.

„A trecut mult de-atuncil", spusese cu blândeţe Elina, încercând să-i scuze acea uitare de neiertat pe care, însă, umbra lăptoasă ce învăluia pe trei sferturi încăperea şi în care oasele subţiri, prelungi ale obrajilor şi paloarea frunţii, nefirească pentru pielea ei măslinie, se încărcau de ecouri bizantine şi, cu adevărat, curgerea adâncă şi neoprită a vremii o făceau mai puţin vinovată. Păstra însă pe buze acelaşi zâmbet ironic dar îngăduitor, stârnit de încurcătura lui. „M-am schimbat, nu-i aşa?", întrebase, continuând să rămână nemişcată, în picioare, oferindu-i însă, acum, profilul, cu bărbia uşor arcuită, cu acea mişcare sfidătoare şi copilărească, pe care şi-o amintea atât de bine. „Dumneata însă, nul, adăugase repede, fără să-i dea timp să răspundă. Parcă nici n-ar fi trecut atâta timp!"

„Ei, lasă!" Dăduse stânjenit din mână, coborându-şi privirea, şi, parcă sub povara acelei stânjeneli, zâmbetul amuzat şi ironic se şterse de pe faţa ei făcând loc unei nemăsurate blândeţi.

„De ce?", îl întrebase cu seriozitate, făcându-i din nou faţă, şi când, neînţelegând, ridicase ochii văzuse în pupilele dilatate toată tristeţea acelei zile de Iarnă.

„D… d… de ce?", se bâlbâise din nou Serafim.

„Te-a aşteptat mult!", continuase aproape în voaptă Elina şi abia atunci înţelesese ce voia să spună îl („fapt întrebarea ei. Ridicase mâinile într-un gest de neputinţă, cerând iertare pentru un lucru la fel de neiertat ca şi cel de mai înainte.

„Dacă…", îngăimase ruşinat, aplecându-se şi ridicând spre ea, abia acum, petecul de hârtie care-l adusese pe el aici şi care se încăpăţâna să existe, în ciuda tuturor dovezilor inexistenţei lui, „dacă…"

„Nu eram aici când…!", spusese la fel de încet Elina şi se aşezase, retrăgându-se din nou în umbra ocrotitoare din spatele biroului. „N-am trimis eu asta, domnule Onu!", continuase după o vreme răspunzând mâinii care se întindea nehotărâtă şi întrebătoare spre ea.

„Şi nu mai e nimeni aici în afară de mine! Aşa încât…" Făcuse iarăşi o pauză. „Însă…"

„Da, da! Evident!", murmurase Serafim, parcă fără să-i ia în seamă vorbele, cu aceeaşi încredinţare asupra adevărului de necontestat al spuselor ei cu care îi dăduse dreptate notarului, fără să

mai simtă nevoia să cerceteze dosarul de decese al primăriei. „Da, da! Desigur!”, repetase, parcă simţind nevoia nu să se convingă pe sine însuşi, ci să spulbere posibila incertitudine a Elinei. împăturise cu grijă telegrama strecurând-o în buzunarul de la piept al scurtei. Se foise pe loc, nehotărât, parcă aşteptând ceva. Fata însă tăcea refugiată în penumbrele după-amiezii dincolo de care pornise iarăşi să se închege zâmbetul uşor amuzat. „Trebuie să mă duc până acolo!” Aproape că îşi cerşea iertare, ridicând fără rost în lumină cheia pe care i-o dăduse omul de la primărie. „La revedere, domnişoară!”

„Pe vremuri îmi spuneai Elina! De fapt şi mai înainte…!” îl privise ţintă cu ochii ei verzi prin care trecuse din nou tristeţea acelei zile de iarnă.

„Da! De fapt…” fusese el de acord roşindu-se stânjenit. Renunţase să mai continue. Se simţea îngrozitor de vinovat de tot ceea ce se întâmpla în încăperea poştei fără însă a avea prea clare în minte motivele acelei ori acelor vini.

„La revedere… Elina! zisese repede, fără s-o privească, întorcându-se şi pornind către uşă.

„La revedere domnule Onu!”, îi auzise vocea în urmă şi ceva cunoscut, o inflexiune a acelei voci îl făcuse să tresară.

Nu se oprise. Ieşise în lumina şovăielnică, zbătându-se sub curgerea neoprită a ninsorii, cu senzaţia că păşea într-o lume pe care o ştia dar care-i rămânea, în acelaşi timp, cumplit de străină. O lume care-l refuza sau pe care el însuşi şi-o refuza, nu era pe deplin lămurit asupra acestui lucru, în ciuda acelor semne care o chemau ori care-l chemau dinlăuntrul memoriei către ea. Trecuse pe uliţele înăbuşite de maldărele de nămeţi recunoscându-le năzuroasa verpuire, recunoscând arinii răzleţi ai văii şi severitatea posomorâtă a morii.

Odaia lui Milian, chiţimia cum îi spusese, poate) e bună dreptate, notarul, era acolo, lipită de spatele şcolii vechi. Părea pierdută în faţa masivităţii acesteia; o masivitate care nu izvora din însăşi clădirea austeră, ci din contrastul cu acea zidire minusculă, strecurată sub umărul ei după o fantezie care lăsa deoparte orice principii arhitectonice. Trăia aceeaşi impresie acum ca şi atunci când intrase prima oară în chilia (poate era un cuvânt mult mai exact decât acela folosit de notar) lui Milian. Şi acum, ca şi atunci, impresia se ştersese aproape instantaneu, odată ce pătrunsese între pereţii goi ai încăperii, al căror alb strălucitor, ce nu putuse nici după atâta amar de vreme să

fie întunecat de pulberea orelor, zilelor, anilor, o făcea mult mai largă, sporind distanţa dintre ei. Aşa cum făcea să sporească lumina furişată prin îngustimea ferestrei, refuzându-i ungherele în care s-ar fi putut ascunde în culcuşul lenevos al penumbrelor întorcând-o ei însăşi cu aspra strălucire a răsăritului. Părea o capcană făcută anume pentru ea, aşa cum păruse totdeauna, şi senzaţia era şi mai puternică acum când dispăruseră şi puţinele lucruri rătăcite altă dată acolo: divanul scund, „năsălia domnului Milian", cum îi spuneau localnicii obişnuiţi cu paturile lor de scândură, înalte şi tari, micul secreter din lemn de trandafir cu intarsii de ivoriu şi marginile sculptate în complicate ghirlande, pernele de mătase multicoloră în care trupurile îşi uitau greutatea. În toată pustietatea aceea cotropită de alb nu era decât un fel de taburet grosolan, unul din acele scauneţ arăneşti cu trei picioare, pe care nu se ştie cine şi de ce îl adusese acolo. Şi cufărul. Sipetul cu capac rotund, cercuit cu şină din aramă bătută în ţinte de oţel, pe care îl ştia atât de bine.

Întârziase să-l deschidă. Îşi plimbase mai întâi vârful degetelor pe lemnul lustruit, ca şi cum i-ar fi încercat carnea tare, urmărind jocul complicat al liniilor şerpuitoare. Se lăsase într-un genunchi. Scosese cheia din buzunar. Apoi se răzgândise şi trăsese spre el scaunul rătăcit. Se ghemuise pe el cum putuse, era scund şi genunchii ridicaţi aproape că-i atingeau bărbia, învârtise cu grijă cheia în broască şi săltase brusc capacul. Mirosul de hârtie veche năvălise afară umplându-i nările şi lumina se furişase în pântecul larg al sipetului, cernându-se peste tomurile orânduite cu grijă. Ştia, încă de când îi întinsese cheia notarul, ce avea să găsească sub capacul acela, însă nu-şi putuse închipui că se adunaseră atâtea de când nu mai pusese piciorul aici. Închisese o clipă ochii înainte de a trage afară, una după alta, cărţile, în fapt cartea, cartea unică, aceeaşi în fascinantul joc al zecilor ei de înfăţişări.

Erau acolo tomuri scumpe şi rare, legate în pânză cenuşie, în mătase galbenă ori în piele maronie, cu coperţile încrustate cu motive şi sigle arabe, cu ilustraţii sau vignete de un rafinament aproape indecent, alături de ediţii populare pe hârtie ieftină, în care cerneala se lăfăia la fel de indecent, îngroşând contururile literelor. Elegantele ediţii Miile Nuits et Une Nuit ale lui Mardrus şi Galland eu gravurile lui Doré şi Worms ori splendidele ediţii londoneze ilustrate de Theaker ori Dulac stăteau alături de umilele Povestiri din l-lalima scoase de Sadoveanu la Casa Şcolilor, tomurile în gotică ale lui Max Henning ori

sobra ediţie Burton lângă l-ialima lui Gherasim Gorjan şi „braşovenismele" lui Barac, cele două volume ale şeicului El Yemeni şi minunata Le livre des merveilles de i' Înde scoasă la Leiden de căpitanul Bozorg lângă ediţiile egiptene ale lui Ali El Aşa, Benares El Fakik şi Şakalik, proaspăta Kniga tâsiaci i adnoi nod a rusului Salie lângă încântătoarea traducere a lui Grămescu. Somnolau în racla aceea volumele apocrife ale celor o mie şi una de zile scoase de Petits de la Croix, cu gravuri ticluite după picantele gusturi ale regenţei, florentinele opuri ale lui Francesco Taviani, tâlcuite şi împodobite după tipicuri învăţate din alcovurile şi hârjonelile lui messer Boccacio, tălmăcirile anonime de la Govora izvodite pe hârtie bisericească, cărţi păcătoase făcute să tulbure liniştea preacucernicilor cu lumeşti şi nu tocmai pravoslavnice întâmplări, alături de o copie târzie, pe o minunată hârtie chinezească, a persieneştii Hezâr Afsânch.

Le aşezase cu luare-aminte pe podelele ceruite, de pe care dispăruse covoraşul persan, cu tigrii caraghioşi zbenguindu-se printre ghirlande de acant şi coarde de viţă. Cineva ştersese de curând praful şi lemnul de paltin din care erau făcute îşi dezvăluia cu neruşinare albeaţa. Îşi amintise pasiunea bătrânului pentru lustrul podelii pe care nu-ţi era îngăduit a păşi decât lepădându-ţi la uşă încălţările. Făcuse o pauză încercând să-şi vină în fire. îl dureau ochii. Nu-şi putuse imagina că Milian ascundea asemenea lucruri. Pe unele le ştia, le văzuse, le ţinuse în palmă în anul în care întâmplările vieţii îl aduseseră aici, în locul unde o telegramă pe care nimeni părea să n-o fi trimis niciodată îl făcuse să revină acum. Pe cele mai multe, însă, nu. Se întreba cum ajunseseră ele acolo, pe ce căi oculte raritățile acelea, unele dintre ele valorau o avere! trecuseră în mâna unui bătrân dascăl, Milian era de multă vreme pensionar atunci când îl cunoscuse el, pripăşit cu fantasmele lui într-un capăt de ţară? La urma urmei nimeni nu ştia cine fusese cu adevărat omul cu ochi albaştri, de dumnezeu izgonit, şi faţa suptă – abia acum îşi dădu seama de unde venea senzaţia de ceva cunoscut pe care o trăise dinaintea chipului cu oase prelungi al Elinei învăluit în lumina hieratică a iernii! – pripăşit, cu mult înainte de venirea lui în chilia din spatele vechii şcoli şi pe care niciunul dintre ei nu-şi amintea mai apoi să-l fi văzut trecând dincolo de hotarele satului şi nici să fi întrebat vreodată de el cineva. Poate de aceea nu-i căutaseră urmele, multe, puţine, câte erau, atunci când murise. I i. i însă cât se poate de clar că nimeni nu aflase de in cerea lui în nefiinţă şi

nu venise să revendice bruma de lucruri rămase. Ca să fim drepţi, cei din sat nici nu ştiuseră pe cine să anunţe. În afară de el. Dar şi în ceea ce-l privea pe el, aşa cum arătau lucrurile… însă cu el era altceva.

Nu se întrebase niciodată, în anul ispăşirii sale ia Siniştea, cum de in casă, dacă aceea putea fi numită casă, unui om care ştia câteva limbi şi deslușea cu uşurinţă complicata scriere arabă, nu se mai afla nimic altceva în afara uneia şi aceleaşi cărţi.

„O singură carte", îl întrebase ironic pe Milian după ce avusese norocul să fie îngăduit în universul atât de închis în care se mişca acesta fiindcă, într-adevăr, un noroc fusese pentru el intimitatea bătrânului. În afara lui Serafim şi a Elinei nimeni nu-i trecea pragul. Cât despre ceea ce se afla în cufărul lui nu fuseseră semne că altcineva ar fi avut vreo bănuială. Şi chiar dacă ar fi avut, nu era sigur că l-ar fi interesat. Nu erau decât basme, poveşti de demult!

Milian ridicase ochii spre el, ochii lui de dumnezeu izgonit, înroşiţi acum de firele unui nisip nevăzut, pe care faţa supă, osoasă, atât de străină de trupul masiv al profesorului, îi făcea şi mai adânci.

„Şi lumea e una singură!", zisese, zâmbind cu blândeţe, şi o nesfârşită pace i se aşternuse pe chip. Lăsase deoparte cartea peste care stătea aplecat. Serafim îşi amintea cu precizie coperţile de culoarea cenuşii încrustate cu litere argintii, privindu-l atent şi îngăduitor.

„Şi totuşi…", vrusese să protesteze, enervat de acea îngăduinţă pe care o simţea totdeauna din partea bătrânului, care-l aşeza dintr-odată în orizontul unei vârste din care ieşise demult şi în care se răsfăţa încă Elina.

„Şi totuşi, nu-l lăsase Milian să continue, toate se află în ea, aşa cum în fiece lucru se află o lume!"

„Mistic?", întrebase, din nou ironic, ştiind prea bine cât adevăr se afla în banalitatea acelor vorbe dar încercând să-şi exorcizeze copilăreşte spaimele în faţa altor întrebări, care-i precedaseră venirea în Siniştea.

„Ce tânăr eşti, domnule Unul", clătinase cu tristeţe din cap Milian şi el fusese fericit că Elina nu se afla acolo. Era aceeaşi tristeţe indefinită, pe jumătate nostalgică, pe jumătate compătimitoare, care părea să-i învăluie nu numai vocea, ci întreaga făptură, aceeaşi dezamăgire uimită cu care-i primise refuzul de a povesti ceva despre el.

„Măcar o singură întâmplare!”, insistase bătrânul.

„Nu ştiu să povestesc!”, se încăpăţânase.

„Nu ştii sau nu vrei, domnule Onu? Să ştii că aicea, din punctul ăsta de vedere…”

„Nu de asta! se apărase Serafim. Nu de asta! Poate nu am memoria faptelor!”, glumise, râzând încurcat.

„Dar cifrele, ecuaţiile dumitale?”

„Cu ele e altceva!”, spusese cu toată convingerea, fiindcă aşa era cu adevărat. Ele aveau contururi precise, totdeauna aceleaşi, fără nimic comun cu umbrele fugoase pe care le regăsea în memorie, cu senzaţiile obscure, atât de vagi uneori, atât de fără relief încât dădeau impresia unui prezent continuu prin care fiinţa lui uluită se mişca fără vârstă şi fără biografie. Poate că el însuşi le refuza existenţa, se apăra de sine apărându-se de ele. Poate că el însuşi nu voia să-şi amintească decât prezentul, căci şi prezentul are nevoie să fie amintit ca să existe. Cu mult mai târziu aflase că sunt oameni care nu au nici măcar memoria prezentului. Pentru că prezentul lor e trecutul şi ei nu-i mai aparţin. Sau nu mai vor să-i aparţină. Pe atunci, însă, nu ştia. Chiar dacă era unul dintre ei. De aceea nici măcar nu se simţise jignit când Milian murmurase, cu acea tristeţe dureroasă:

„Trebuie să fii tare… făcuse o pauză căutându-şi cuvintele… tare sărac, domnule Onu! Poate că nici nu exişti!”, continuase îngândurat şi zâmbise imediat, înfricoşat parcă de ceea ce spusese.

„Poate!” fusese de acord, fără să se supere. Uneori şi eu am senzaţia…” Tăcuse, uitându-se încurcat în ochii obosiţi ai omului din faţa lui care părea să-l cerceteze cu uimire şi milă. „Poate…”, vrusese să continue, însă Milian nu-l lăsase s-o facă.

„Ar trebui să citeşti toate astea! Ori, mai degrabă, toată asta, cum zici dumneata!” O spusese cu detaşare, ca şi cum n-ar fi discutat decât despre cărţile acelea până atunci, şi-i pusese în braţe ediţia lui Mardrus. „Mi-ai spus că ştii franţuzeşte, nu?”

Era ciudat, constatase rezemându-se cu o mână de marginea sipetului şi apăsându-şi globurile ochilor cu degetele celeilalte, era ciudat cât de exact, cât de amănunţit îşi amintea acum atâtea lucruri care fuseseră cândva, demult! Cât de proaspete şi de vii îi apăreau ele! Ca şi cum, intrând în încăperea aceea, ar fi fost redat lui însuşi, redat însă unui timp în care fusese dar pe care nu-l avusese niciodată. Un timp al iniţierii în universul fabulos al lumii, fiindcă asta era, oricât ar

suna de ciudat, ceea ce se afla ascuns în tomurile aşezate cuminţi în pântecul protector al sipetului, pe care i le deslușise, învăţându-l pe el însuşi să le deslușească, profesorul Milian.

Poate că ar fi aflat cu adevărat până la urmă calea spre tărâmul întoarcerii, calea aflării de sine de care pomenise bătrânul, „fiindcă, zicea Milian, a povesti înseamnă, deopotrivă, a te povesti şi povestindu-te te afli pe tine însuţi", dacă timpul cât rămăsese acolo n-ar fi fost atât de scurt. Sau cel puţin iişa îl trăise el. Nici acum, când memoria lui se arăta <atât de vie, nu reuşea să înţeleagă de ce curgerea zilelor şi nopţilor fusese sau i se păruse lui a fi atât de năvalnică atunci. De unde şi de ce această senzaţie de r. rabă irepresibilă cu care lumea şi timpul se rostogoleau într-o direcţie necunoscută, ducându-l cu ele fără putinţă de împotrivire, pe care o trăise atunci şi pe care o regăsise acum cu o acuitate dureroasă în străfundurile fiinţei sale?

Plecase fără a fi aflat. Timpul ispăşirii luase sfârşit şi el se întorsese în lumea de unde venise. Siniştea, cu oamenii şi întâmplările ei, despre care nici atunci nu ştia mare lucru, pierise. Pierise în adâncurile memoriei lui, dimpreună cu încăperea în care îşi ducea existenţa lui enigmatică cufărul plin de bucoavne, cu Milian şi Elina. Acolo unde fuseseră uitate până când o bucată de hârtie cu litere şi cifre imprimate strâmb, o bucată de hârtie, pe care se părea că nimeni n-o scrisese vreodată, le scosese din nefiinţă, pentru a-l prinde dintr-odată, fără scăpare, în plasa lor. Pur şi simplu le uitase!

Aşa cum uitase şi tomul pe care îl scosese acum din fundul sipetului aşezându-l cu infinită grijă pe marginea lui. Lumina palidă scursă prin fereastră făcea să lucească aurul stins al literelor săpate în pielea moale a coperţii şi dintr-odată îşi amintise mâinile Elinei, degetele ei subţiri alergând sprintene de-a lungul acelor contururi, pipăind arabescurile ciudate, atingându-i delicat şi complice palmele în care ţinea minunea aceea. Un val de căldură i se răspândise în trup, odată cu senzaţia de vinovăţie care începuse să urce în el. Era cartea la care Milian ţinea cel mai mult, o copie târzie însă foarte bine făcută a manuscrisului Alflailah na lailah, dăruit de Nuredi Al Bassani califului!

Ali al Mansur. Milian abia dacă se îndurase să-i lase s-o răsfoiască. O deschise şi porni să-i întoarcă pe îndelete paginile, simţind în vârful degetelor răcoarea hârtiei. Era aşa cum o ştia, timpul părea să-i fi iertat minunata alcătuire. Numai pe pagina de gardă mâna cuiva, nu putea fi decât mâna bătrânului fiindcă nimeni altul n-ar fi

îndrăznit un asemenea sacrilegiu, scrisese cu cerneală verde, cu litere uşor tremurate: „Proviziile s-au terminat, burduful cu apă a secat, drumul pare fără sfârşit şi Călăuza s-a rătăcit. Cum vei mai şti încotro ai plecat, dacă mergi cu pas sigur sau clătinat?”

Contemplase îndelung cuvintele înşiruite strâmb pe luciul gălbui al hârtiei, urcând spre colţul din dreapta ca şi cum ar fi vrut să se smulgă din acea capcană mătăsoasă, să iasă din pagină pentru a se pierde în spaţiul incert de dincolo de ea, să se scuture de greutatea cuibărită-n adâncul cuvintelor ca de o nesfârşită oboseală. Asemeni aceleia pe care o simţea cotropindu-l, încleindu-i încheieturile amorţite de nemişcare. Pierduse măsura timpului şi numai lumina, din ce în ce mai scăzută, apăsată parcă şi ea de acea cumplită oboseală izvorând din literele tremurate, care se topea în pereţii odăii, în podeaua acoperită de praf şi în propria neputinţă, amintea că ziua era pe sfârşite.

Ridicase o clipă ochii. Afară vârtejurile de zăpadă jucau în faţa ferestrei şi abia acum simţise frigul. Părea să sporească, izvorând din albul tencuielii, pe măsură ce lumina murea în capcana ei imaculată. Ar fi trebuit să se ridice, însă se simţea fără putere. Ar fi trebuit să plece de-acolo dar nu ştia ce avea să facă în seara care se lăsa cu repeziciune. Îşi dădu seama că nici nu se gândise cu adevărat la asta. Autobuzul care-l adusese se întorsese desigur de mult şi el habar n-avea dacă mai exista vreunul care pleca înapoi ori dacă mai pleca la ceasul acela şi pe o asemenea vreme. Rămăsese nehotărât, zgribulit pe scăunelul de lemn care-i aduna genunchii la gură, privind cu luare aminte rândurile scrise cu cerneală verde, pe care umbra serii le făcea să arate negre acum, ca şi cum acolo ar fi trebuit să afle răspuns, străin de toate cele din jur. Atât de străin încât tresărise speriat când Elina îi aşezase cu blândeţe mâna pe umăr, chemându-l pe nume: „Domnule Unul” îl atinsese abia, de parcă ar fi vrut să se convingă că era viu, că nu încremenise cu totul în gheţăria spoită cu alb. Degetele ei întârziaseră o clipă strângându-i umărul ori, mai degrabă, lunecaseră într-o apăsare discretă dar fermă şi el simţise din nou, în acea binecuvântată după-amiază în care memoria lui reînviase proaspătă şi clară, emoţia răscolitoare pe care o trăise atunci când mâinile lor se atinseseră ca din întâmplare şi lunecaseră împreună peste complicatele litere arabe.

„D… da!”, se bâlbâise, aşa cum făcuse şi în biroul poştei, atunci când pricepuse că fata îl cunoştea, şi-i fusese din nou ciudă pentru

neputinţa lui de a-şi păstra cumpătul.

„Ai îngheţat de tot!", îngânase cu voce scăzută Elina. Dăduse drumul sacoşei pe care o ţinea în mână şi îngenunchease lângă el. Îşi scosese mănuşile şi palmele ei calde îi atinseseră fugar obrajii şi fruntea. „Doamne, da' chiar de tot!" Avea o voce ciudată, un fel de uguit care pornea de undeva din fundul gâtlejului învăluindu-l şi Serafim avu senzaţia aproape fizică a acelei învăluiri.

„Uneori nici nu ştii cum trece timpul!", se scuzase, continuând să stea cu privirea pironită asupra paginii dar simţindu-i cu intensitate prezenţa, fierbinţeala de animal tânăr a trupului sprijinit de al lui, trecând prin ţesătura groasă a hainelor, invadându-l şi făcându-l aproape să transpire în frigul încăperii.

„Uneori!", aprobase Elina cu acea voce puţin răguşită şi cântată, aplecându-se la rândul ei asupra cărţii deschise peste care umbra începuse să se îngroaşe, amestecând culorile arabescurilor şi cufundând rândurile apocrife într-o pată de întuneric subţire, „… drumul pare fără sfârşit şi Călăuza s-a rătăcit. Cum vei mai şti încotro ai plecat, dacă mergi cu pas sigur sau clătinat?", descifrase cu greutate Elina, cu obrazul aproape lipit de mătasea învechită a liArtiei, obligându-l acum să-i contemple profilul feţei (ÎI trăsături delicate, pe care nu voise sau nu putuse. nici el nu ştia de ce, să-l privească mai înainte. Şi, în ciuda amurgului care se înstăpânise în golul odăii, văzuse limpede cicatricea, cicatricea prelinsă de-a lungul gâtului de sub lobul urechii stângi.

„Dar oare trece cu adevărat?", murmurase ca pentru sine Elina, înălţându-şi bustul. Rămăsese o vreme tăcută, însă tăcerea ei nu aştepta răspuns. Se ridicase, la fel de brusc cum îngenunchease lângă el. „Le iei cu dumneata?", întrebase strângându-i cu aceeaşi discretă sfială umărul, însă acum palma îi întârziase acolo făcându-l să-i simtă apăsarea. Ar fi voit să se ridice dar apăsarea mâinii îl obliga să mai întârzie adunat pe scăunelul dinaintea sipetului. Se uitase derutat la maldărele de cărţi aşezate cuminţi unele peste altele.

„Acu', nici nu ştiu…!", îngăimase încurcat.

„Acum ori atunci ori altă dată, ce importanţă are?"

„Adică?"

Îl privise cu atenţie, cu acea atenţie depărtată şi uşor mirată cu care te uiţi la un lucru pe care-l vezi pentru întâia oară.

„Nimic!" Zâmbise eliberându-i brusc umărul şi el ţâşnise în

picioare ca împins de un resort. Închisese cartea şi se uitase neajutorat în jur. „Le punem la loc, da?”, întrebase ea şi se apucase să orânduiască tomurile în cufăr fără să-i mai aştepte răspunsul.

O ajutase cu stângăcie, parcă dintr-odată străin de toate acele lucruri pe care abia cu puţin mai înainte le cercetase cu nostalgică încântare. Elina întorsese cheia în broască şi i-o întinsese. O ascunsese în buzunarul de la piept alături de telegrama mototolită, îşi săltase geanta de călătorie pe umăr, cercetând încurcat încăperea cotropită de întuneric sub privirile amuzate ale Elinei. Şedea în dreptul ferestrei, cu mâinile adunate dinainte, legănând încet sacoşa, urmărindu-l cum se mişca nehotărât de pe un picior pe altul.

„Acum eu…”, încercase.

„Nu mai e nimic cu care să te întorci în seara asta! îl întrerupsese grăbită. Şi nici mâine nu ştiu dacă… E potop afară! Autobuzul cu care-ai venit dumneata s-a defectat mai sus de Câmpeni. Şoferul s-a-ntors cu oamenii şi-acum îşi trage sufletul la birt”.

„Atunci…”

„O să dormi la mine!”

„Nu ştiu dacă…”

„Hai!”, îl întrerupsese din nou, prinzându-l cu hotărâre de braţ şi împingându-l spre uşă, dintr-odată autoritară. „Ai să vezi mai târziu ce faci cu cărţile!”, adăugase văzându-l şovăind în prag. Ieşiseră, primind în faţă pleazna subţire a viscolului. „Asta o iei cu dumneata?”, se mirase Elina cu vocea plină de o veselie reţinută şi abia acolo, în faţa chiţimiei pe care fata tocmai o încuia, băgase de seamă că ţinea sub braţ copia manuscrisului lui Al Bassani.

„Da!”, răspunsese fără ezitare, desfăcându-şi scurta şi ascunzând-o la piept de năvala învârtejită a fulgilor.

Ningea mereu. Cerul se deşerta cu încăpăţânare. Pe uliţele satului pârtiile pe care oamenii le desfundaseră de bună seamă de dimineaţă şi pe care el însuşi trecuse la începutul după-amiezii se astupaseră de-a binelea. Ici, colo, urmele celor care trecuseră înaintea lor, abia distinse în întunericul înstăpânit cu repeziciune, erau gata să fie înghiţite de nisipurile mişcătoare ale zăpezii. Mergeau greu; piciorul se afunda în nămeţi ori luneca în făgaşe ascunse. Serafim nu mai recunoştea nimic. Ar fi fost şi greu în lucirea abia îngăimată, părând a veni mai degrabă de jos, din albul zăpezii. Îşi simţea ochii iritaţi; ninsoarea biciuită de vânt îi intrase sub pleoape. Doar coasta

abruptă, pe care drumul urca furişându-se pe lângă tâmpla de apus a bisericii, păruse a găsi ecou în memoria lui din nou amorţită. Casa însă o recunoscuse numaidecât, chiar şi aşa, abia desluşită prin pâciele viscolului; scările urcând uşor în pantă.

cerdacul înalt, pe stâlpii căruia se înnodau coardele desfrunzite de viţă, ghemuit sub acoperişul aplecat într-o parte, părând mereu gata să alunece şi să lase zidurile descoperite. Îşi amintise dintr-odată că era singura casă din sat cu un asemenea acoperiş şi că nici măcar cel care-l înălţase, tatăl Elinei, nu putuse să-i explice de ce era aşa şi nu altfel. „Aşa mi-a venit!", râsese acesta şi înălţase din umeri.

Nu se vedea nicio lumină. Urcase în urma Elinei, scuturându-şi cu zgomot bocancii pe care se lipise zăpada. „Aşteaptă un pic!", îl oprise în cerdac, împinsese uşa şi dispăruse în întuneric. O auzise bocănind repede prin încăpere. Pe urmă se aprinsese lumina. „Întrerupătorul e tocmai în partea cealaltă! se scuzase, invitându-l să intre. Nu ştiu de ce l-a pus tata tocmai acolo; avea tot felul de idei! A murit acum vreo cinci ani!", se grăbise să adauge prinzându-i privirea nedumerită de trecutul în care vorbele ei îl aruncaseră pe acela care construise casa cu acoperiş atât de ciudat. Umbla cu repeziciune. Îşi lepădase cizmele şi paltonul, apoi trecuse în încăperea din stânga, de unde se întorsese cu o pereche de papuci bărbăteşti. „Sunt noii", spusese întinzându-i şi el nu înţelesese de ce simţise ea nevoia să facă această precizare, pe urmă izbucnise în râs, un râs plin, pornit din adâncul pieptului, privindu-l cum stătea neajutorat în mijlocul holului, cu geanta spânzurând la capătul braţului, temător s-o aşeze pe podelele curate, şi cu cealaltă mână ţinând strâns la piept cartea ascunsă sub postavul gros al scurtei, privindu-şi cu disperare bocancii de pe rama cărora zăpada începuse să se topească.

„E un scaun acolo!" îi luase geanta din mână şi-l împinsese să se aşeze, cu aceleaşi gesturi autoritare cu care îl smulsese din bârlogul lui Milian. îl ajutase să-şi dezbrace scurta şi aşteptase răbdătoare să-şi descalţe cu stângăcie bocancii grei. Se încurcase în încâlceala şireturilor, mutând dintr-o mână în alta cartea cu care nu ştiuse ce să facă până ce ea i-o luase din mână râzând. Se înfuriase pe el însuşi. Nu-şi amintea să se mai fi aflat într-o situaţie atât de stânjenitoare în faţa unei femei şi furia îl făcuse şi mai neîndemânatic. „Nu te supăra!", îşi ceruse iertare Elina simţindu-i mânia în mişcările smucite cu care se înverşuna asupra şireturilor şi încetase să mai râdă. „Însă eşti atât de…

atât de…” Nu găsise cuvântul şi renunţase, însă vocea ei avusese acelaşi uguit învăluitor pe care-l auzise în odăiţa plină de umbrele înserării, de frig şi de liniştea cărţilor.

„Aici!”, îl chemase, trecând înaintea lui în camera de oaspeţi, „camera bună” cum îi spuneau ei. Aprinsese lumina şi se trăsese brusc într-o parte, lipindu-se de perete, lăsându-i liberă vederea asupra încăperii. Nimic părea să nu se fi schimbat acolo şi Serafim ştiuse, cu mult înainte ca ea să fie rostită, că avea să urmeze o întrebare pe care o mai auzise cândva pornind de lângă peretele de culoarea untului: „Îţi place, domnule profesor?” Neschimbate erau patul robust cu tăblii de culoarea mierii, învelit în pături miţoase, masa stingheră din colţ, sufocată de fotografii vechi, cu rame ieftine, şi imperiala ladă de zestre, zugrăvită în culori care fuseseră cândva vii şi care acum mureau înţepuşate de vreme, deasupra căreia se clădeau într-un fragil echilibru plecade şi perne, cearşafuri de in cu reflexe gălbui, milieuri şi alesături. Neschimbată era soba din teracote albastre. Nou era doar candelabrul, însă vechea lampă, cu sticla puţin afumată, ca şi cum cineva ar fi folosit-o de curând, atârna la locul ei în cuiul de deasupra patului.

„Parcă nici n-ar fi fostl”, murmurase ca pentru sine, fără s-o privească, păşind stângaci cu papucii aceia noi către sobă şi abia când palma, în care stăruia încă frigul, atinsese cahlele fierbinţi simţise căldura plăcută din încăpere. Cineva făcuse focul mai devreme ori poate ea însăşi trecuse pe-acasă înainte să-l caute în chiţimia din dosul şcolii.

„Viaţa e una de la început până la sfârşit. Ce ştim noi?”, zisese Elina ca un ecou şi el se întorsese surprins şi o văzuse. Fiindcă abia acum o văzuse. Nici acolo, în biroul poştei, unde stătuse mai mult în penumbra de dincolo de biroul grosolan, nici în odăiţa bătrânului vătuită de pânzele înserării n-o privise cu adevărat. Sau, mai degrabă, nu vrusese s-o privească şi s-o vadă. Abia acum, aşa cum şedea rezemată de peretele de lângă uşă, cu braţele atârnate de-a lungul trupului şi capul puţin întors într-o parte, aţintindu-l cu ochii de o culoare niciodată pe deplin definită, o descoperise pe femeia matură, împlinită în triumful vârstei. îi privise cu lăcomie sânii plini, coapsele puternice, făcute să-i poarte cu uşurinţă pântecul spre un lung şir de maternităţi, animalitatea obraznică a pulpelor, fără să se întrebe cum de se afla singură, acolo, în faţa lui, şi, mai ales, cum de el însuşi fusese

acceptat în această singurătate.

Stăteau unul în faţa celuilalt, un bărbat şi o femeie care se priveau fără sfială, cu o curiozitate adamică, cu acea neostoită uimire a vederii dintâi, care scoate fiinţa de sub obrocul oricăror oprelişti. Asta simţise el, asta desluşise în ochii cu ape schimbătoare în care se îneca o neliniştită întrebare. Al cărei răspuns se afla în fiecare dintre ei. Însă dincolo de fericirea tulbure de care se învăluia tot mai mult, trăia cu acuitate senzaţia că ceea ce se întâmpla acum se petrecuse aidoma cândva ori, mai exact, că acum şi cândva sunt una şi aceeaşi clipă, în care nu începea nimic altceva dincolo ei doi.

Numai că, pe măsură ce întârziase să o privească, senzaţia copleşitoare şi atât de nelămurită, totuşi, începuse să se limpezească, aducând în oglinzile memoriei imagini din ce în ce mai desluşite ale unui atunci în care trupul neliniştitor al femeii de-acum se topea în el însuşi, regăsindu-şi fluida gracilitate adolescentină a clipei în care se întorcea. Tot aşa cum dorinţa fierbinte care-l stăpânea îi întorsese răcoarea sfielii şi uluiala de-atunci. O altă zi restituise căldura sobei din cahle albastre, îmblânzind răcoarea unei toamne mucede, cu frunzarele putrezite de ploaie spânzurând în lehamitea crengilor. Poate că felul în care ea îşi ocrotise îndrăzneala în abandonul braţelor, aşa cum făcuse şi-atunci, lipindu-şi neajutorată palmele de obrazul zgrunţuros al peretelui, şi în frângerea capului către umăr, de parcă ar fi căutat un sprijin pentru povara privirii intense şi-atât de grăitoare, chemase la viaţă timpul acela. Poate fusese echivocul întrebării pe care ştiuse că o va auzi încă mai înainte ca ea să fie pusă. Pentru că ea, întrebarea, era acolo, între ei, dintotdeauna, aşteptându-i şi aşteptând să fie rostită. Aşa cum mai fusese şi avea să fie şi mai târziu când, în lumina palidă a lămpii cu sticla afumată, avea să descopere sau să redescopere, într-un atunci şi acum contopite, deopotrivă, dimineaţa şi amiaza acelui trup.

Însă în clipa de-acum făcuse ceea ce ar fi trebuit ori, desigur, nu ar fi trebuit să facă şi nici nu făcuse atunci. Se dezlipise de sobă şi păşise spre ea privind-o în luminile ochilor. Şi ea îl aşteptase, fără să clipească şi fără să se mişte, ca şi cum ar fi avut nevoie de întreg sprijinul acelei suprafeţe, aspre şi tari, pentru a-i primi, cu uitare de sine, îmbrăţişarea. Temându-se, poate, ca nu cumva să alunece de-a lungul peretelui copleşită de greutatea de nesuportat a timpului adunat între clipa de-atunci, în care el dorise numai s-o facă, şi cea

de-acum, în care, în sfârşit, se urnise de lângă sobă.

Mâncaseră tăcuţi, ascultând sporovăiala monotonă a unui ceas trupeş, cu nichelul carcasei înnegrit şi cadranul gălbui pe care se răsfăţa o locomotivă cu abur; ceas de ceferist de altă dată, cu clopotul soneriei tronând la vedere. Îşi aminti, constatând cu uimire acele izbucniri tot mai dese ale trecutului, de parcă ar fi intrat într-o cameră de rezonanţă în care ecouri neaşteptate îi întorceau lucruri pe care le crezuse iremediabil pierdute dar care-şi recâştigau, pas cu pas, identitatea, că tatăl Elinei lucrase într-adevăr la Căile Ferate. Şi-l amintea în uniforma lui ponosită, cu chipiul împins totdeauna pe ceafă, de parcă-ar fi dus-o într-o nesfârşită petrecere.

Trecutul se reîntorcea, cel puţin aşa părea, prezentul se alcătuia după tiparele altui timp, dând îndreptăţire vorbelor murmurate de buzele Elinei. Aşa cum se reîntorsese, iată! clipa în care Elina stătuse, într-un început de vară, tot acolo, lângă uşorul uşii, cu palmele lipite de peretele zgrunţuros şi bărbia căutând sprijinul fragil al umărului, privindu-l ţintă, îngheţându-l pur şi simplu pe marginea patului pe care stătea aşezat, cu torsul gol, ţinându-şi neajutorat, aşa cum era şi cum fusese mai întotdeauna, cu amândouă mâinile cămaşa, surprins nu numai de intensitatea privirii ei şi de ceea ce se desluşea în ea, ci şi de intrarea neaşteptată a fetei în odaie. Hipnotizat, simţind cum i se usucă gura atunci când Elina începuse să-şi lepede hainele, încet, lipită mereu de perete, căutându-i sprijinul şi atunci când despuierea aceea, în care trupul cu linii fragile se îmbrăca în propria nevinovăţie pe măsură ce se elibera de povara veşmintelor, o obliga să-şi îndepărteze de el oasele delicate ale omoplaţilor. Se uitase la ea prostit, neînţelegând ori, mai degrabă, nevenindu-i să creadă ceea ce se întâmpla, până când aerul încins al după-amiezii începuse parcă să tremure în jurul ei şi, odată cu el, însuşi trupul pârlit de soarele verii. Şi abia atunci, dezmeticit – dacă somnambulia gesturilor lui se putea numi dezmeticire, aşa fusese se mişcase ca-n vis – se ridicase, pe jumătate gol cum era, şi acoperise la loc, pipăindu-i ca un orb contururile, închipuirea pe care i-o dăruise clipa, fără să ia în seamă lacrimile care curgeau pe chipul supt al Elinei. Fugise, pur şi simplu, fugise şi nu se mai întorsese, lunile câte le mai avusese de stat locuise împreună cu Milian, fugise ducând cu el şi păstrând în palme tremurul umerilor ascuţiţi pe care-i învelise cu ţesătura înflorată a rochiei.

Numai că acum nu mai fugise, ci primise în braţe, cu aceeaşi

emoţie tulbure, trupul triumfător care renunţase la sprijinul ferm al peretelui şi înainta către el, pipăind parcă deopotrivă podeaua şi aerul încăperii.

„De ce?", întrebase Elina într-un târziu, atunci când în ei nu mai răsunase decât tăcerea, noaptea şi viscolul de-afară, şi în voce avea acea infinită tristeţe care-i umpluse ochii în biroul de poştă. Atunci întrebarea sunase vag, însă acum sensul ei devenise nespus de clar. Ar fi trebuit să-i răspundă, însă nu se simţea în stare s-o facă. Poate pentru acelaşi motiv pentru care fugise atunci din încăperea în care raţiunea ascunsă a lucrurilor îl adusese din nou.

„Nu ştiu!", răspunsese, totuşi, într-un târziu, ridicându-se într-un cot s-o privească în lumina puţină a lămpii şi degetele mângâiaseră fără să vrea cicatricea subţire care cobora de sub lobul urechii.

„De aceea…? tresărise Elina. îi îndepărtase brusc mâna şi se trăsese într-o parte scrutându-i faţa.

„De aceea, ce? se făcuse a nu înţelege Serafim.

„Eşti un prosti Doamne, câtă prostie! Şi-atâta amar de vreme!?", spuse cu ciudă, prinzându-i faţa între palme şi sărutându-l. „Tu ai crezut că de-aceea?", se uimise, legănându-i cu duioşie capul la piept.

Nu răspunsese. N-avea ce să răspundă fiindcă era adevărat. Aşa crezuse, aşa i se păruse firesc să creadă după cele întâmplate cu o zi înainte de fuga lui. Fusese o duminică sau altceva, asta chiar că nu-şi mai amintea, însă era vorba de una dintre acele zile în care satul ar fi trebuit să fie prins în zvoana sărbătorii. Însă nu era aşa. Uliţele erau goale. Lumea plecase cu mic cu mare la strânsul fânului. După săptămâni întregi în care plouase cu încăpăţânare, cerul se răzbunase şi căldura copsese cu iuţeală câmpurile. Oamenii dăduseră zor de teama întoarcerii ploilor. Satul rămăsese deşert, toropit în căldură şi tăcere. Iubea clipele acelea de linişte adâncă, întreruptă când şi când de lehamitea unui lătrat. Era o pustietate în care golul din el îşi găsea o însumată justificare. îi plăcea s-o străbată, să cutreiere alene un spaţiu în care, altminteri, s-ar fi încumetat fără entuziasm. Cobora prin vătuiala amiezii spre umbra neagră a arinilor din susul văii. Era singur în tot cuprinsul şi era fericit că e singur în singurătate. Aşa încât primul strigăt trecuse pe lângă auzul lui fără să-l atingă, atât de neverosimil, atât de nelalocul lui fusese în tăcerea care domnea. Continuase să meargă nepăsător prin praful gros, învârtind în mână băţul de corn pe

care i-l dăruise Mamulea, ciurdarul. Şi abia când ajunsese la cotul morii şi ţipătul acela disperat şi sfâşietor izbucnise iarăşi, impunându-şi realitatea şi, odată cu ea, ecoul reînviat al strigătului dintâi, înţelesese că se întâmplă ceva. Se smulsese din sine şi începuse să alerge de-a lungul văii, lunecând pe pietrele ude, spre locul de unde izbucnise chemarea de ajutor.

O luase la fugă fără să se întrebe al cui şi ce putea însemna strigătul care spărsese liniştea amiezii.

Însă atunci când ajunsese în prundul îngust al apei şi zărise vălmăşagul acela de trupuri omeneşti îşi dăduse seama că ştiuse de la început că era strigătul unei femei. Mai întâi îi văzuse pe ei. Erau doi străini subţiratici, vânoşi, li se vedeau muşchii prelungi înnodându-se sub pielea tuciurie a braţelor, încercând să stăpânească trupul femeii sau fetei, n-avusese vreme să-şi dea seama, care se zvârcolea cu o putere nebănuită. Nu-l auziseră venind şi abia când se oprise la câţiva paşi de ei, fascinat el însuşi de acea învălmăşeală sălbatică, cel mai vârstnic ţâşnise în picioare făcându-i faţă. Poate fusese simţul ascuns al primejdiei care-l avertizase ori îl auzise în ultima clipă. Stătea dinaintea lui încordat, gâfâind, fixându-l cu ochii strălucind de excitaţie. „Nu te băga!”, mârâise şi un rânjet ticălos îi strâmbase chipul aspru, bărbătesc, aproape frumos. „Lăsaţi-o-n pacel”, zisese Serafim şi se mirase cât de liniştit îi sunase glasul. Făcuse un pas înainte, cumpănind în pumnul drept bastonul de corn, simţindu-i pentru prima oară greutatea. „Lemn greu şi tare ca fieru’”, îi spusese Mamulea când i-l dăduse dar nu băgase de seamă până atunci. „Nu te băga!”, repetase omul din faţa lui, continuând să rânjească, şi un cuţit cu lama scurtă şi lată îi strălucise dintr-odată în mână. „Pe dracu’” replicase liniştit. Nu-i era frică de loc. Mai făcuse încă un pas, atent, privindu-l cu răceală pe cel din faţa lui. „Scoate-i borşul!” scrâşnise celălalt şi Serafim aruncase o privire fugară flăcăiandrului cu faţa ciupită de vărsat întins pe nisip, apăsând cu toată greutatea trupul femeii care acum încetase să se mai zbată. „Plecaţii”, le poruncise la fel de liniştit, fără urmă de emoţie, ca şi cum ar fi fost doar spectator la tot ce se petrecea acolo. Şi cu o detaşare pe care nu şi-ar fi bănuit-o izbise cu toată puterea braţul care zvâcnise spre el. Auzise sunetul sec al loviturii. Mâna care ţinea cuţitul se înmuiase din încheietură şi lama căzuse-n nisip. Ridicase bastonul, aşteptând. Omul rămăsese însă pe loc. Rânjetul i se ştersese de pe buze, făcând loc unei uimiri îngrozite. Privea fără să-şi creadă ochilor

care alergau de la bastonul subţire de lemn la încheietura frântă a pumnului. Dăduse să o atingă neîncrezător cu cealaltă mână şi gemuse, parcă fără de voie. Vrusese să o tragă la piept, apărând-o, şi abia atunci durerea îşi făcuse cu adevărat loc prin amorţeala acelei uluieli. Gemuse iar, gemuse din adâncul rărunchilor, şi o luase la fugă printre trunchiurile dese de arin. Serafim se uitase în jos la flăcăiandrul ciupit de vărsat. Stătea prostit şi pe faţă i se citea aceeaşi spaimă uluită ca şi pe chipul celuilalt. Rămăsese aşa până când el făcuse un pas înainte şi atunci sărise în sus ca o lăcustă şi fugise vânturându-şi braţele.

Atunci o recunoscuse. „Elinal", şoptise, abia acum înspăimântat. Nu-i răspunsese. Continuase să zacă pe spate, cu rochia sfâşiată dezgolindu-i coapsele până aproape de pântec şi cu mâinile răstignite în lături, privind în golul de dincolo de frunzişul întunecat. O contemplase, fascinat de acea neruşinare silită şi aproape că nici nu luase în seamă zgârietura adâncă, sângerândă, care cobora de sub urechea stângă de-a lungul gâtului delicat. Nici măcar nu se întrebase dacă era urma ghearelor nesăţioase ale acelora sau a cuţitului cu care încercaseră s-o facă să tacă şi care acum zăcea ca un peşte mort în nisip. O privise doar, fără să-şi poată dezlipi ochii de pe luciul stins al trupului abandonat, simţind cum îl cuprinde fierbinţeala zilei şi gura i se face tot mai uscată. Aşteptase zadarnic ca ea să se întoarcă din golul în care se refugiase din lumea aceasta. Părea că nu-l vede, apoi îşi întorsese încet privirea spre el. Era tulbure şi tulburarea aceea cursese în el şi se întorsese în ea. „Hai!", îl chemase abia auzit. Închisese ochii şi simţise cum arşiţa îi strânge ca o menghine tâmplele, înghiţise cu greutate. „Hai! zisese la rândul lui. Hai acasă! E bine acum!" Se întorsese şi plecase fără să aibă curajul s-o ajute să se ridice şi fără să-şi închipuie că vedenia aceea avea să i se arate iarăşi, alungându-l pentru tot restul zilelor, câte avea să mai rămână la Siniştea, în chilia profesorului Milian.

Aşadar nu-i răspunsese. Pentru că răspunsul se afla în chiar întrebarea ei.

Şi fiindcă-i era nespus de bine între braţele Elinei, acolo unde căldura aţâţătoare a sânilor se stingea în răcoarea palmei care-i trecuse peste frunte, peste obraji, peste buze, ca şi cum ar fi căutat dovada unei realităţi ale cărei tipare se închipuiseră de mult în ochii ascunşi ai degetelor. Ascultase viscolul izbindu-se de ziduri, nechezând înăbuşit în moliciunea zăpezii, trosnetul lemnelor în sobă şi-i

mulţumise în gând celui ce trimisese telegrama, mesajul atât de precis şi, în acelaşi timp, atât de ambiguu în falsa-i precizie, care-l adusese iarăşi aici, înnodând firul acolo unde părea să se fi rupt pentru totdeauna.

„Cu adevărat, cât amar de vreme!" se auzise repetând vorbele Elinei.

„Dar oare a trecut cu adevărat?", murmurase femeia şi ceva din vocea ei îl făcuse să se smulgă din culcuşul acela binefăcător. îi îndepărtase cu blândeţe braţele ca s-o poată privi în ochi. „Da, continuase Elina cu seriozitate, susţinându-i privirea, ceea ce n-a fost are să fie şi ce este a fost dintotdeauna!"

Era ceea ce le spusese cândva Milian.

„Şi asta e o vorbă!", zâmbise Serafim gândindu-se la „înţelepciunile" bătrânului.

„Aşa e! aprobase cu timiditate Elina. Lumea, ista e făcute din vorbei".

„Poate!", spusese fără prea multă convingere.

I se cuibărise la piept şi degetele ei, atât de uşoare şi de sprintene, îşi reîncepuseră calma lor cercetare. Tăcuseră amândoi.

„Şi tu, întrebase ea într-un târziu, tu ce-ai făcut în tot amarul ăsta de vreme?"

Da, asta era cu adevărat o întrebare, îşi spusese, întârziind să răspundă. Nu numai pentru că n-ar fi ştiut ce ori fiindcă timpul în care se aflau ei era unul al fărădegrabei, ci şi pentru că nu voia să iasă cu niciun chip din starea de fericită uitare de sine, din acel teritoriu în care se simţea ocrotit, de nebunia viforniţei care se năpustea peste lume şi a lumii care năvălea în el, de căldura şi mirosul aţâţător de femeie tânără ale acelui trup. Continuase să tacă, ascuns în dosul pleoapelor, simţind cum îi înghiţea noaptea, ducându-i cu ea în pustiul întunericului din care părea că nimic n-avea să se mai întoarcă. O noapte cât o mie de nopţi sau o mie şi una de nopţi cât o noapte, cum ar fi zis Milian! O noapte sau o mie de nopţi în care viaţa trebuia cumpărată cu vorbe ori, mai degrabă, cu alte vieţi, tot atât de reale şi tot atât de iluzorii ca şi viaţa lui; dacă şi-ar fi putut-o reaminti adică dacă ar fi voit s-o facă, cum îi spusese atunci, de mult, bătrânului ori nu i-o spusese şi numai o gândise. Fiindcă şi viaţa lui ar fi fost, acum ca şi atunci, când refuzase să se spovedească lui Milian sau, cum zisese acesta, se refuzase lui însuşi, tot o răscumpărare-a cuvintelor.

Îşi amintea viscolul altei nopţi ascultat în încăperea asta, al altei nopţi fără trupul Elinei dar în care ar fi putut la fel de bine să fie, ori chiar fusese, dacă nu alături, în el, o noapte care şi ea ar fi putut să fie sau chiar era noaptea aceasta şi-şi spuse că, desigur, vârsta şi timpul sunt doar o problemă de memorie.

„Parcă nici n-ar fi fostl", gândise, însă se auzi spunând: „Într-adevăr oare ce să fi făcut în tot amarul acesta de vreme? Fiindcă ceva trebuie să fi făcut!?"

„Da, ceva trebuie să fi făcut!", fusese de acord Elina şi nu mai adăugase nimic.

Nici el nu mai zisese nimic. Tăcea uimit de realitatea acelei întrebări, pe care nu şi-o pusese niciodată iar dacă, poate, ar fi făcut-o… Ce altceva ar fi putut să se închege, acolo-n adâncul memoriei, în afara acelor întâmplări pe care le trăise aici şi care nu prinseseră viaţă decât acum? se întrebase, căutând şi negăsind nimic altceva decât o nebuloasă din care nimic nu voia să se aleagă.

„Spune-mi ceva despre ai tăi!", zisese ea într-un târziu, cu vocea stăpânită de un tremur abia perceptibil, ca şi cum s-ar fi temut de ceea ce ar fi putut să audă.

„Care ai mei?", întrebase nedumerit Serafim.

„Atunci…", începuse Elina, însă se oprise şi o roşeaţă abia perceptibilă îi urcase-n obraji. „Atuuunci…", repetase aproape cu veselie lungind cuvântul şi nu mai adăugase nimic. Se lipise de el şi pentru un timp viscolul, noaptea şi întrebările rămăseseră unui alt tărâm.

Pe urmă totul se reîntrupase în lumina gălbuie a lămpii. Până şi coperţile castanii ale manuscrisului lui Al Bassani, pe care Elina îl aşezase pe scrinul deasupra căruia licărea candela. Dacă-şi încorda ochii putea desluşi câteva dintre semnele aurii care-i împodobeau cotorul.

„Poveştile fac casă bună cu noapteal", zâmbise Elina care-i urmărise privirea. Îşi aşezase capul pe umărul lui. „Povesteşte-mi!"

Ridicase din umeri. Continua să aţintească tomul peste care clipea ochiul roşiatic al candelei.

„Păcat! suspinase ea. i-ar fi plăcut să ştie că nu te-a avut lângă el degeaba. Poate că tocmai de-aceea acum…" Lăsase vorbele neterminate.

„Şi tu?", întrebase la rândul lui, părând că n-a auzit.

„Aşteptarea e o poveste despre ea însăşi!”

„Spune-mi-o!”

„Ţi-am spus-o!” îi luase mâna şi i-o apăsase pe sân. „Ţi-am spus-o! Credeam că m-ai ascultat!”

Se făcuse din nou linişte. Se auzea şchiopătatul încăpăţânat al deşteptătorului şi o clipă avusese impresia că mersul acela bătrânesc se împletea cu gâfâitul stins al locomotivei de pe cadran.

„Păcat! murmurase mai mult ca pentru sine Elina. Noaptea are să fie lungă! Şi ziua!”

Se întorsese spre ea.

„Trebuie să plec, dimineaţă!”

„N-o să ai cu ce. Pe vremea asta nu circulă nici autobuzul lui Dumnezeu! Doar trenul!”

„Care tren?”, se mirase Serafim. „Ziceai că…”

„Şi trenul vine numai spre seară!”, continuase fără să-l ia în seamă. Acum e vremea să ascultăm cum curge noaptea!”

Noaptea cursese, lungă şi plină de hohotul viscolului, împreună cu insomnia şi zbaterile lor tăcute. Şi mai târziu, spre dimineaţă, cu febra pe care o simţise urcând în el. „Chiţimia lui Milian”, îşi spusese şi abia acum simţise pe deplin frigul de-acolo. Se zgribulise lângă trupul fierbinte al Elinei. Pe urmă se destinsese. îi era din nou bine. Poate că nu fusese decât o părere, se liniştise singur, deşi senzaţia de frig îl mai încercase de câteva ori şi în timpul zilei. Mai degrabă al unei păreri de ziuă, oarbă, împâciită de năvala ninsorii. Elina rămăsese acasă. Nici măcar nu se ostenise să anunţe pe cineva că avea să lipsească.

„Văd ei şi singuri că nu-s acolo!”

„Şi dacă e o urgenţă, ceva?”

„Pe o vremea ca asta nu sunt urgenţe! Ori dacă sunt, tot degeaba! Nu circulă nimic. Uită-te şi tu!”

Se uitase. Abia dacă se vedea ceva prin pulberea care curgea neîntrerupt şi nămeţii ameninţau să înghită uliţele cu garduri cu tot.

„Păi atuncea nici trenurile…”, reflectase descumpănit, strângându-şi umerii, simţind cum i se face din nou frig.

„Trenul trece negreşit!” îl liniştise cu convingere Elina. „Va trebui să-l aştepţi acolo unde drumul taie calea ferată! E un canton mai sus. Ai să-l vezi chiar pe vremea asta! Nu se poate să nu-l vezi!”

„La canton, da?”, repetase ca nu cumva să-ncurce lucrurile.

„Nu, nu la canton!”, îl contrazisese Elina.

„De ce?”, se mirase.

Îl privise o clipă apoi întorsese ochii şi ridicase din umeri, cu aceeaşi nepăsare cu care refuzase în biroul ei de la poştă realitatea telegramei. Se întinsese leneşă sub plecada miţoasă.

„Până atunci are să stea şi viscolul!”

„De unde ştii?”

„Vino aici!”, îl chemase, lăsându-l fără răspuns. „Eşti fierbinte!” constatase îngrijată.

„N-am nimic”, protestase Serafim deşi simţea valul de căldură care urca iarăşi în el.

„Trebuia s-aprind mai de mult focul!”

Lipăise desculţă până în hol de unde se întorsese cu un braţ de lennne şi aprinsese focul în soba cu cahle albastre.

„Chiar că s-a făcut frig aici!”

Se strecurase lângă el. Zăcuseră acolo până când după-amiaza începuse să moaie albul şi aşa firav al luminii.

„La câte?”, se neliniştise el într-o vreme.

„Cum cade amurgul!”

„Aha! păruse el să se dumirească. Păi atunci ar cam fi vremea!”

„Toate au vremea lor! mai este!”, îl liniştise Elina.

Avea dreptate, nu era cazul să se grăbească. Nu era prea îmbietor ce era afară şi nici el nu se simţea prea bine, însă n-avea încotro, trebuia să plece. Şi-aşa întârziase o zi. Şi nici măcar n-avea habar cât avea de înotat prin nămeţi. Încerca să-şi aducă aminte cam pe unde venea linia despre care vorbise Elina. Nu ştia să fi auzit de ea câtă vreme rămăsese la Siniştea. Însă cu memoria lui nu putea fi sigurniciodată. Deşi ceea ce se întâmplase de când pusese din nou piciorul aici… Ori poate era o treabă recentă şi-atunci era firesc. Renunţă. La urma urmei, n-avea nicio importanţă. Ceea ce era important, şi de-acum începea să devină ceea ce fusese important, era starea de uluită fericire în care trăise din clipa în care intrase în chiţimia lui Milian. Ori poate de mai înainte, de atunci de când, în penumbra odăii care se trudea să devină un oficiu poştal, ea îi spusese de dincolo de biroul grosolan: „N-am trimis niciodată telegrama asta!” Ori chiar din clipa în care omul de la primărie bătuse triumfător cu unghia murdară a arătătorului în dosarul prăfos în care era însemnată data morţii bătrânului.

Dar nici aceasta nu mai era o chestiune la care să se gândească

acum. Mai ales acum când febra, pe care refuza să o ia în seamă dar care părea să pună stăpânire pe el, îi făcea judecata atât de nesigură. Aşa cum nesigure îi jucau dinaintea ochilor lucrurile din jur, scrinul, icoana, soba din cahle albastre pe consola căreia trona ceasornicul pântecos pe cadranul căruia un Pacific zvelt înainta sub presiune spre un se ştie unde. Lunecase în somn şi ca prin somn o auzise într-un târziu pe Elina murmurând: „E vremea!”

Se uită pentru a nu ştiu câta oară spre locul unde, prin ecranul mişcător al ninsorii care începuse iarăşi să cadă, abia se zărea pata întunecată a cantonului. Nu se vedea niciun licăr de lumină. Îşi privi ceasul; cadranul fosforescent arăta aproape şase. Îşi aruncă din nou ochii spre clădirea abia îngăimată, topindu-se în propria-i singurătate. De ce naiba-i spusese să aştepte aici? Poate că nu era nimeni acolo! Poate că nici trenul n-avea să mai vină şi tocmai de-aceea… Ce puteai face pe o asemenea vreme? începuse să sufle iarăşi vântul, înteţind ninsoarea. Trâmbe încă subţiri se împleteau în aer, jucând abia văzut în lumina vânătă a înserării. I se păru că viscolul aduce de undeva ecou de urlete de lup. „Ar avea haz! îşi spuse. Se uită iarăşi la ceas. Dacă Elina nu-şi bătuse joc de el, lăsându-l să-ngheţe în viscol lângă o linie pustie, trenul ar fi trebuit să apară. Dacă! „Ar avea haz! repetă. Ca într-o poveste tâmpită!” Se întoarse către canton primind în faţă rafalele de fulgi, scrutând întunericul lăptos care se lăsase. O lucire părelnică jucase într-acolo. Îşi frecă ochii obosiţi de încordare. Nu desluşi nimic. Nici silueta cantonului nu se mai vedea. „M-am înşelat!”, mormăi înciudat. „Dă-o-ncolo de treabă, am să mă-ntorc!”, hotărî, cutremurându-se la gândul a cât ar avea de înotat prin troiene. Însă lumina aceea părelnică clipise din nou. Se stinsese o clipă. Apăruse iarăşi înfiripându-se şi apoi Serafim văzu farurile sângerii ale locomotivei şi auzi vibraţia surdă a şinelor. Oftă mulţumit şi săltă geanta pe umăr. Parcă şi vântul prinsese să se mai domolească. Auzi gâfâitul locomotivei apropiindu-se. Părea a fi una cu abur, una dintre acelea care nu mai erau de mult în exploatare. Însă cine putea să ştie ce se mai întâmpla pe liniile astea lăturalnice!? Nu putea fi decât o asemenea linie de vreme ce nimeni nu-i spusese că ar fi putut ajunge cu trenul la Siniştea. Nici măcar nu-i trecuse prin cap că există aşa ceva. Da! Nici măcar… Rămăsese cu ochii la luminile roşietice care se apropiau, dându-şi seama abia acum că nici măcar n-o întrebase pe Elina dacă trenul oprea în burgul lui ori măcar unde ar fi trebuit să

coboare pentru o legătură. Ce importanţă mai avea? Era, oricum, singura soluţie, în afara aceleia de a fi rămas aici până s-ar fi deszăpezit drumurile, ascultând cum curg orele, zilele, nopţile… Ori poate numai ora, ziua, noaptea… „Ce ştim noi?!", vorba Elinei. Însă el trebuia să fie a doua zi… Iar trenul tocmai sosea gâfâind, străpungând întunericul cu farurile lui puternice, în raza cărora frânghii subţiri se împleteau între pământ şi cer. Trecuse de canton fără să oprească. Duduitul locomotivei creştea cu repeziciune şi abia atunci Serafim băgă de seamă că niciun semafor nu se afla în acel loc, niciuna dintre luminile atât de familiare perechii de fiare înnegrite care brăzdează pretutindeni pământul. Nici măcar crucea din lemn care înseamnă trecerile peste rambleu. Trenul sosea învăluit de aburi. „N-are să oprească! îşi spuse cu teamă. N-are de ce să oprească!" însă în aceeaşi clipă auzi scrâşnetul frânelor. Locomotiva suplă trecu pe dinaintea lui cu bielele înotând leneş în aerul îngheţat, i se păruse că distinge silueta mecanicului, şi se opri pufăind undeva în întuneric.

Se uită în lungul garniturii copleşite pe de-a-ntregul de noapte. Părea ireală dacă n-ar fi fost lumina puţină care venea de la vagonul care oprise chiar dinaintea lui. Urcă. Becul de la capătul culoarului abia licărea şi compartimentele erau cu perdelele trase. Mai spre mijloc însă geamul era luminat şi se auzeau voci. Se îndreptă într-acolo şi intră spunând politicos: „Bună seara!"

Se făcuse linişte, de parcă intrarea lui tăiase, dintr-odată, firele nevăzute care-i legau pe cei din compartiment, fiindcă oamenii aceia erau fără îndoială ţesuţi între ei, trebuiau să fie, se vedea; un zâmbet complice, abia întrezărit în lumina vagă cu care becul sleit din tavan se străduia să învingă întunericul, o părere de zâmbet le flutura pe buze în timp ce-l urmăreau cum se cuibăreşte pe bancheta zdrenţuită. Era ceva mai mult decât faptul că pătrunsese pe neaşteptate acolo, întrerupându-le discuţia al cărei murmur răzbătea dincolo de uşă şi care, mai degrabă decât lumina muribundă, îl hotărâse să intre.

— Mă cheamă Serafim! se simţise obligat să spună. Serafim Onu! adăugase cu un aer vinovat, însă nimeni nu păruse să-l ia în seamă.

Tăceau, continuând să-l privească sau să se privească între ei, însă privirile păreau să alunece dincolo de chipuri, pierzându-se în noaptea de-afară. Tăceau cu toţii şi tăcerea se adâncea, cădea în ea însăşi odată cu întunericul din care urca înspre ei, acum se distingea cu claritate, foşnetul neostoit al ninsorii cotropind totul, înăbuşind orice

alt zgomot. Până şi bocănitul roţilor se făcuse neauzit. Ori poate că trenul nu pornise încă. Serafim nu putea spune dacă aşa ceva se întâmplase sau nu după urcarea lui, şi continua să adaste dinaintea ochiului însângerat al semaforului. Poate că nu era încă timpul! Elina nu-i spusese câte minute durează oprirea.

— Poate că timpul nu este… îl auzi în aceeaşi clipă, rupând tăcerea, pe bărbatul cărunt, cu ochelari, care-şi privea cu atenţie mâinile.

— Dar dacă este, îl întrerupse cel care trona în mijlocul banchetei din faţa lui, dar dacă este, domnule profesor?

— Maxenţiul, preciză profesorul, înclinând capul în direcţia lui Serafim, fără însă a-şi ridica privirea de la mâinile care se ghiceau prelungi în semiobscuritatea compartimentului şi acesta presupuse că cei doi reluau firul discuţiei de acolo de unde fusese întrerupt de sosirea lui. Poate că timpul este, continuă el împletindu-şi degetele, desigur s-ar putea să nu fie, cum spui dumneata, dar s-ar putea ca eu să am dreptate, poate că timpul este, zic, altceva decât ne place nouă să credem. Poate că nu noi locuim în timp, ci timpul ne locuieşte şi-atunci fiecare dintre noi vieţuieşte într-o altă durată şi s-ar putea ca ziua de astăzi a dumitale să fie alta decât a mea! S-ar putea să trăim în zile diferite, ba chiar în ani diferiţi. Nu credeţi, domnule colonel Zagura?

— Poţi să-mi spui Pavel, fiindcă după seara de astăzi…

— Nu pot! şopti ca pentru sine Maxenţiu. Cu atât mai puţin după seara aceasta.

— Şi chiar ţi se pare că seara de astăzi…? continuă Zagura părând a nu-l fi auzit.

— De ce-ar fi altfel? Vocea scăzută a profesorului abia dacă se distingea prin aerul vătuit al compartimentului.

— Da, de ce-ar fi altfel! fu de acord Zagura.

— Părem a fi cu toţii ai aceluiaşi timp şi nu suntem! Şi nu ne dăm seama şi pe urmă ne întrebăm cum de s-a întâmplat şi de ce? E greu, suspină Maxenţiu, timpul tău te macină, te roade şi te trezeşti că nu poţi ieşi din el! N-ai cum. Fiindcă acolo unde ai vrea să ieşi, dacă ai putea, e cu totul altceva. Nici măcar atunci când…

— Da, nici măcar atunci! acceptă colonelul, fără ca vreunul dintre ei să precizeze ce însemna acel atunci ori dacă vorbeau amândoi despre acelaşi lucru. Asta în cazul în care dumneata ai dreptate şi nu există nicio scăpare.

— Nu, nu există, sunt convins de asta!

Maxenţiu îşi ridică ochii de pe împletitura degetelor, se uită o clipă la Serafim, apoi îi pironi asupra lui Zagura. Părea să nu-i bage în seamă pe ceilalţi. Ca şi cum doar colonelul şi el, cel abia sosit acolo, în cercul acela de oameni învăluit de obscuritatea lăptoasă ori, mai degrabă, de părerea de lumină smântânită de umbră, dar acceptat de îndată, nu se ştie de ce, în intimitatea spaţiului pe care vorbele lor îl decupau nu doar în strâmtoarea compartimentului ponosit, ci şi în nemăsurata lărgime a lumii, ca şi cum doar ei doi ar fi fost cuprinşi în înţelesul acestora.

— Nu există! repetă şi buzele palide se strânseră într-un surâs vinovat, de parcă şi-ar fi cerut iertare pentru absolutul acelei afirmaţii.

— Eu cred, însă… replică Zagura dar Maxenţiu păru că nu-l aude.

— Afară doar dacă, reflectă el trosnindu-şi degetele, afară doar dacă… însă asta ar fi şi mai îngrozitor! Pentru că mie mi s-a întâmplat… înghiţi cu greutate căutându-şi cuvintele, pentru că eu am trăit, în fine, pentru că ştiu fără a şti cu adevărat!

— Frumos paradox! râse Zagura.

— Nu, nu e paradox! De altminteri nici nu cred că există paradoxuri ci doar lucruri cărora nu le înţelegem pe deplin sensul chiar dacă avem această impresie. Uite, de-o pildă, trenul acesta, eu n-ar fi trebuit… Se opri şi reflectă din nou. Însă sunt sigur că totul a început cu mult mai înainte! Din prăvălia neamţului ori poate şi mai dinainte… în fine! Domnule, spuse repede Maxenţiu, cu disperarea celui care se aruncă în apă, domnule, mie mi-au plăcut ceasurile! Mi-au plăcut de când mă ştiu!

— Sunt pasiuni dintr-asteal, aprobă Zagura.

— Asta e mai mult decât pasiune, e pură curiozitate!

— Ei, nul, făcu amuzat colonelul.

— Desigur! Pasiunea e oarbă, curiozitatea are ochi şi-n vârful degetelor! Iar eu, ca profesor…

— De fapt ce predaţi dumneavoastră? întrebă timid Serafim, neştiind dacă ceea ce i se păruse lui mai înainte, complicitatea inexplicabilă care-l făcea părtaş la conversaţia celor doi, îi permitea să intervină. Vă rog să mă iertaţi dacă… adăugă prevenitor.

— Fizica! răspunse sec Maxenţiu continuând să-l fixeze pe colonel.

— Atunci e explicabil! Zagura îşi întinse picioarele, aşezându-se mai comod pe canapea.

— Nu! Pentru că nu mă interesează atât măruntaiele mecanismului, arhitectura lui fină alcătuită din mulţimea de roţi şi rotiţe, arcuri şi cleme!

Eu vorbesc aicea de vechile ceasuri, preciză Maxenţiu, fiindcă astea de-acum… Pfui! pufni el cu dispreţ.

— Mda, asta e mai degrabă o chestiune tehnică! fu de acord colonelul. Însă timpul… măsura şi nemăsura lui…

— Inima timpului! îndrăzni din nou, abia auzit. Serafim.

— A cărui timp? Maxenţiu înălţă arătătorul drept, prelung, uscat, aproape scheletic. Fiecare ceasornic are timpul lui. Ca şi noi. Numai că timpul ceasornicelor… Bun! Sigur că-mi place să le caut, să le văd, să le scormonesc măruntaiele! admise el. Şi asta! Dar inima, cum zicea dumnealui, să le-asculţi inima…! Şi mai ales când sunt mai multe. În prăvălii…!

— Sunt şi muzee…! adăugă Zagura.

— Nu-mi plac! Pe câteva le ştiu bine, însă nu-mi plac! Necropole!

Maxenţiu dădu din mână a lehamite. Pe când borcantele, borcantele… sublinie el cu încântare, prăvăliile vechi în care-şi trag împreună sufletele şi-şi târâie oasele bătrâne, ele în de ele sau împreună cu alte lucruri la fel de bătrâne şi de misterioase, ticăind, şopocăind, sporovăind, murmurând ori mârâind şleampăt, fiecare pe limba lui şi toate împreună, fiecare povestind altceva dintr-o şi fiecare fiind într-o altă lume, fără să se bruieze unul pe altul, fără să se împiedice unul pe altul şi toate împreună spunând ceva ce ştim, fără să înţelegem! Acolo e viaţă, sunt vieţi povestite. Trebuie numai să ştii s-asculţi.

Vorbise repede, vocea i se încălzise şi tremura uşor.

— He, hei, chicoti Zagura, cu acea sinceritate brutală a militarilor. Dacă asta nu e pasiune, profesore!

— Poate fi şi asta, fu de acord Maxenţiu, dar curiozitatea…! în fine, n-o să mă cert cu dumneata pe chestia asta! Şi nici nu e important. Pe mine mă interesau vocile, poveştile lor, timpul în care se întâmplau toate astea, timpul, altul al fiecăruia. Cel puţin aşa ştiam eu, aşa credeam până când am intrat în prăvălia aceea săsească, în care în mod normal n-aş fi intrat niciodată. Pe din afară nu era nimic care să te îmbie s-o faci. Ferestrele cu geamuri murdare interziceau ochiului să

întrevadă dincolo de ele ceva mai mult decât un amestec de obiecte nedesluşite. O bucată de tablă care cândva fusese de bună seamă o firmă şi care acum nu mai era decât un şir de hieroglife spălate de ploaie, îmbătrânea deasupra uşii. Cum ziceam, nu era nimic care să mă facă să intru şi, totuşi, am intrat în acele încăperi, fiindcă odată intrat se dovedeau a fi mai multe, ascunse sub umărul scării care cobora panta piaţetei. Cred că era în centrul vechi al Sibiului.

— Poate lângă Piaţa Mică! încercă Zagura.

— Poate! Nu-mi mai aduc bine aminte, a fost demult! însă, dacă stau să mă gândesc, putea fi în oricare dintre locurile pe unde am umblat.

— Putea fi oriunde şi nicăieri! spuse mai mult ca pentru sine Serafim.

Maxenţiu se întoarse spre el, scrutându-l cu atenţie.

— Într-adevăr! însă nici asta… Ridică din umeri şi reveni la Zagura.

Important era ce se afla acolo. Era o nebunie, domnule! Lucrurile, de pe care praful părea că nu fusese şters de la facerea lumii, zăceau claie peste grămadă, iţindu-se unele de sub altele, unele din altele dar fără să se ascundă unele pe altele, lăsând fiecare vederii o fărâmă din misterul pe care-l ducea cu sine. Doar atât cât să te facă să nu treci mai departe, să te opreşti, să-l pipăi şi să vrei să ştii, curios nu pasionat, domnule Zagura, care e, care ar putea fi povestea lui.

Erau acolo sextante şi busole marinăreşti, în care puteai citi jocul vântoaselor şi se vedea cum se leagănă orizontul, binocluri de campanie sufocate de bubuitul tunurilor şi de imaginea morţii, viclene stilete florentine şi crude cuţite de vânătoare, inele siriene, paftale de Mantua, colţi de narval încrustaţi, care muşcaseră gheaţa nordului, clondire verzui din apotecile săseşti şi faianţă bohemiană, brăţări toledane şi chimire autohtone, movile de terfeloage mirosind a piele scorojită, din care se iţeau, ici şi colo, petice de hârtie îngălbenită. Dar, mai cu seamă, ceasurile! Un popor, o armadă de ceasuri! Orologii nemţeşti, pendule vieneze, păretare cu figurine şi ceasuri de birou îngropate în blocuri de marmură, precisele Schafhausen şi elegantele Longinus, ceasuri de buzunar cu capace gravate din aur sau argint înnegrit în umbra cărora vegheau pe cadranele sidefii enigmaticele cifre romane, până şi un ou de Nürnberg, o raritate care n-ar fi avut ce căuta acolo. O simfonie de tic-tac-uri te întâmpina încă de la intrare, te

făcea s-o asculţi, te lua de mână şi te ducea, cel puţin aşa am avut eu impresia, până-n fundul încăperii, aproape întunecată ori, poate, doar înecată în umbrele amestecate ale lucrurilor înghesuite în ea, pe care cele câteva lămpi cu abajur spânzurate de tavan nu reuşeau s-o lumineze îndeajuns.

Am înaintat cu grijă, încercând să nu mă împiedic şi să stric armonia acelei învălmăşeli incredibile. Fiindcă era o armonie, totuşi, acolo, vizibilă de îndată ce ridicai ochii, de îndată ce te rupeai de fascinaţia obiectelor care alcătuiau acel incredibil bric a brac. Şi pe măsură ce înaintam, ascultând sporovăiala ceasornicelor, în umbra zidurilor se deschideau odăiţe discrete, cotloane ascunse, firide umbrite în care popoarele acelea de obiecte, venite de nu se ştie unde, migrau pentru a-şi găsi fiecare locul în care să-şi dormiteze aşteptarea. Într-una dintre firidele astea am dat eu peste ceasul despre care vreau să vă povestesc.

Maxenţiu se opri şi îşi drese glasul. Apoi rămase o vreme tăcut, fără ca nimeni să-l fi tulburat. Îşi împletise iarăşi degetele şi le privea reflectând, aşa cum făcuse şi mai înainte.

— De fapt, reluă, după un timp, cu voce scăzută, aveam tot atâtea motive să mă opresc asupra lui câte avusesem să trec pragul prăvăliei, adică niciunul!

— Poate era deosebit, poate… încercă să-l ajute Zagura.

— Nu, nu era! spuse cu hotărâre Maxenţiu. Tocmai asta e! Era un ceas obişnuit. Pe lângă celelalte era un ciuruc, un nimic, o gioarsă. Un ceas de buzunar ca atâtea altele, nici prea mic, nici prea mare, cu capacele înnegrite. Puteau fi din argint, tot aşa cum puteau şi să nu fie. N-am ştiut niciodată şi nici nu m-am trudit să aflu! Erau simple, mate şi doar acolo unde se închideau folosinţa îndelungată lăsase un luciu stins. Tot aşa cum n-am ştiut niciodată unde şi când fusese făcut. Nimic lămuritor nu era însemnat pe cadranul cu cifre romane ori pe capacele de culoarea cenuşii. Doar un ochi gravat în interiorul celui de deasupra, care, însă, nu spunea nimic despre locul şi timpul în care fusese alcătuit. Nu era un însemn esoteric, n-avea nimic de-a face cu ochiul masonic. Nu! Era un ochi obişnuit dar care părea să te privească până-n străfundul sufletului.

Dădea impresia că se uită la tine cu atenţie, cu o mirare adâncă, cu acea curiozitate despre care vorbeam mai înainte, însă ironică şi condescendentă în acelaşi timp. Cel puţin aşa mi se părea mie! Şi mai

era ceva. În toată acea şopăcăială fără sfârşit, în tot acel Babe! care umplea prăvălia, el era singurul care tăcea. Tăcea cu limbile oprite cuminţi la amiază, de noapte sau de zi n-avea nicio importanţă, în care începe şi se termină totul.

Îl priveam perplex şi el se uita la mine cu ochiul acela pătrunzător şi ironic. Mă concentrasem încercând să pricep ce voia să-mi spună privirea aceea, încât nu m-am mirat că nu l-am auzit pe patronul borcantei, sau prăvăliei sau cum vreţi să-i spuneţi, oprindu-se în spatele meu. A tuşit încurcat ca să-mi atragă atenţia, mai înainte de a rosti politicos, în românească aceea curată şi fără accent a saşilor: „Bună seara, domnule! Eu sunt Hans! Hans Egelbert!", a precizat atunci când m-am întors pe jumătate spre el şi a înclinat cu distincţie capul. Un domn subţire, într-un vechi costum de caşă, de o curăţenie impecabilă, care sărea şi mai mult în ochi faţă de lucrurile îngrămădite acolo.

„Vă interesează?", m-a întrebat fără să aştepte să-i răspund la salut, arătând cu capul spre ceasul pe care-l ţineam deschis în palmă.

„Nu ştiu, poate!", am răspuns, mirându-mă însă cât de neconvingător îmi sunase vocea, fiindcă ceasul mă interesa cu adevărat. Nu ştiam de ce dar mă interesa.

Domnul Hans s-a uitat lung la mine. „Desigur, vă înţeleg! Avem şi altele mult mai… cum să spun… demne de atenţie. Le-aţi văzut?"

„Fără îndoială, am răspuns la fel de politicos, fără îndoială! Sunt remarcabile!"

„Atunci…", a zis el cu glasul dintr-odată înveselit şi a întins mâna, ca şi cum ar fi voit să ia ceasul şi să-l aşeze la loc.

„A, nul", am protestat şi m-am tras un pas înapoi, închizând palma. Ţineam strâns ceasul, de parcă celălalt ar fi voit să mi-l smulgă. „Sunt remarcabile, e adevărat, doar că pe mine acesta mă interesează! Cât costă?"

„Domnule, a zâmbit domnul Hans, ceasul acesta nu e… şi a întins iarăşi mâna spre mine.

„Vă dau oricât!", am zis cu o hotărâre şi o disperare inexplicabile, decis dintr-odată să nu plec fără el de-acolo. Eram neputincios în faţa acelei dorinţe irepresibile.

„Domnule, a reluat, cu acelaşi zâmbet obosit, domnul Hans, domnule… S-a uitat întrebător la mine.

„Maxenţiul", am spus repede.

„Domnule Maxenţiu, ceasul acesta nu e de vânzare!”

„Cum nu e de vânzare? Atunci de ce? l-am întrebat arătând spre nişa în care îl găsisem. De ce, domnule Hans?”

S-a uitat lung la mine, aşa cum te uiţi la cineva care e pe cale să facă un lucru pe care n-ar trebui să-l facă dar pe care eşti sigur că îl va face şi tu n-ai cum să-l împiedici de la asta.

„Îl vreţi cu adevărat? m-a întrebat ridicând a neputinţă din umeri.

„Dai”, l-am asigurat cu înfrigurare, simţind cum mă cuprinde o emoţie copleşitoare. „Da”!

„Bine, a zis, atunci vi-l dăruiesc!”

„Nu se poate! Cum să mi-l dăruiţi? Sunt profesor, am bani, vi-l plătesc. Oricât!”

Devenisem dintr-odată grăbit. Simţeam că nu mai pot rămâne acolo. Voiam să plec cât mai repede, să ies. Să iau cu mine ceasul pe care-l ţineam în palmă şi de care, iată! nu mai voiam să mă despart. Era într-adevăr ciudat! De parcă gestul lui neaşteptat, faptul că voia să mi-l dăruiască aşa, fără să ne ştim, fără să ne fi cunoscut înainte, mă excludea dintr-un spaţiu care-şi refuza asemenea gesturi. Un spaţiu în care doar cererea şi oferta, târguiala, cum se spune, banul şi lucrul trecute dintr-o mână într-alta aveau valoare, erau reale, fireşti, ale locului.

„Ori acceptaţi darul meu ori rămâne aici! Aici!”, a repetat arătând cotlonul vătuit de umbră. Însă îţi sunt dator o explicaţie”.

Nu înţelegeam şi asta se vedea probabil pe faţa mea fiindcă domnul Hans se grăbise să adauge:

„Şi eu l-am primit de la cineva, domnule Maxenţiu”. M-a măsurat din nou cu privirea. „De la cineva tot cam ca dumneata ori, mai degrabă, cam cum trebuie să fi fost dumneata la tinereţe, iartă-mă, nu vreau să…! În fine! A intrat aici într-o după-amiază ori într-o seară; aici nu ştii niciodată când e seară sau când e dimineaţă. S-a uitat îndelung la ceasornicele mele. Le-a ascultat, ca şi dumneata, şi pe urmă mi l-a întins pe ăsta. Aşa, dintr-odată!

„Te rog să-l iei dumneata!”, a zis cu o bruscheţe care nu admitea niciun refuz.

„Ce să fac cu el? m-am mirat eu. Am aici ceasuri care… Şi pe urmă şi eu sunt cam strâmtorat!” Credeam că e cineva la ananghie.

„A, nul, a replicat el cu înţelegere. Nu e ce crezi! Ţi-l dau

dumitale. Gratis!”

„Cum aşa?”

Mă uitam la el fără să înţeleg ce voia de fapt. Nu mi-a răspuns la întrebare. A făcut doar un semn cu mâna. De parcă s-ar fi apărat de ceva numai de el ştiut.

„Trebuie să plec!”

„Trebuie să pleci?”, m-am mirat.

„Da, trebuie să plec şi n-am unde să-l las!”

„N-ai unde să-l laşii”, am repetat, interzis.

„Nu! a zis. Dacă plec eu nu mai am unde să-l las! Aici însă…” A arătat spre celelalte ceasuri.

„A, da! am zis. Sigur, aici aveţi dreptate!” Omul era dus şi cu ăştia duşi nu se ştie niciodată.

„Să ai grijă! Mi-a pus cu infinită precauţie ceasul în mână. Să ai grijă, prietene!”

„Sigur, când o să te-ntorci…

A făcut un gest vag şi a ieşit. Am rămas cu ceasul în mână. îl ţineam în palmă şi ceva nu-mi plăcea. Era o senzaţie ciudată. Un frig straniu care-mi urca prin mână spre umăr. Un frig inexplicabil care iradia din carcasa lui cenuşie. M-am grăbit să scap. L-am pus acolo unde l-ai găsit dumneata. Nici măcar nu l-am deschis. Mă uitam la el şi-l auzeam cum ticăie. Însă de cum l-am aşezat jos a tăcut dintr-odată. Am dat să-l întorc. Degeaba! N-a mai mers niciodată!”

Domnul Hans a tăcut. Mi-am amintit limbile oprite cuminţi la ora douăsprezece.

„La ce oră ziceai că a venit cel care ţi l-a dat?”, am întrebat.

„Cum vrei dumneata să-mi mai aduc aminte?”, s-a mirat domnul Hans. Ţi-am spus că era după-amiaza. Sau dimineaţa sau seara, cine mai ştie?”

„Nu era amiaza?”

„În niciun caz! La amiază ţin totdeauna închis. Da’ de ce-ntrebi?”

Am vrut să-i spun despre ora la care se opriseră limbile, însă ceva m-a reţinut.

„Aşa!”, am răspuns neutru.

Domnul Hans m-a privit din nou cu atenţie.

„Eu n-am mai putut să-l iau de acolo. Însă dumneata, văd că…”

A făcut semn spre mâna mea. îl simţeam cald – nu-mi dădeam seama despre ce fel de frig bâiguise domnul Hans – aproape viu în

podul palmei şi din nou m-a cuprins graba aceea inexplicabilă.

„Trebuie să plec! Mulţumesc! Nici nu ştiu cum să vă mulţumesc de dar!

I-am întins mâna. Şi-a încrucişat braţele, fără să mi-o strângă.

„Mi-a făcut plăcere! Mi-a făcut plăcere domnule… Maxenţiu parcă spuneai, da?"

Am dat din cap, am zis un „Bună ziua!" grăbit şi am ieşit fără să iau prea în seamă gestul.

„Să ai grijă! l-am auzit strigându-mi din urmă. Să ai grijă, domnule Maxenţiu!"

Tăcu.

— Oamenii sunt ciudaţi, domnule Zagura! spuse după o vreme.

— Da, oamenii sunt ciudaţi! fu de acord colonelul.

— Oamenii… însă şi lucrurile… Făcu din nou o pauză pe urmă reluă povestirea. Mă simţeam parc uşurat de când ieşisem de-acolo. Uşurat şi bucuros! Mi-am ridicat pumnul în care-l ţineam, aşa ca la o victorie. Şi-atunci l-am auzit ticăind şi l-am simţit viu în podul palmei. Poate prea viu… Aşa cum aveam să-l simt pe urmă tot timpul.

— Au şi lucrurile viaţa lori, mormăi Zagura, fără prea multă convingere.

— Cine ştie dacă-i a lor sau… Vedeţi dumneavoastră, atunci când am dat eu peste ceasul ăsta… în Piaţa Mică a Sibiului sau unde va fi fost şi mi l-a dăruit domnul Hans, domnul Hans Egelbert – frumoasă potrivire de nume, nu? ca o muzică! – eram deja om în vârstă.

— Parcă-acu'… zâmbi Zagura cu acea francheţe cazonă pe care nu te poţi supăra.

— Acum nu mai contează, însă vreau să spun că eram la vârsta la care timpul o ia aiurea, cum să spun? o ia razna! înnebuneşte timpul, domnule! Se scurtează zilele, orele, minutele… Se fac mici, tot mai mici, un fel de nanocronie, dacă-mi permiteţi! Acu' e dimineaţă, acu' e seară! Parcă săptămâna ar fi făcută numai din seri! Simţi cum timpul te ia cu el ca un val, ca un şuvoi şi te duce. Ştii că nu mai ai timp, că zilele acelea, care fug, se chircesc, cad în ele însele, sunt tot mai puţine şi nu poţi să faci nimic! Poţi să-ţi spui cât vrei că ziua are douăzeci şi patru de ore şi ora şaizeci de minute şi minutul… Poţi să repeţi cât vrei refrenul pe care l-ai învăţat şi l-ai predat atâta amar de ani, cum că într-un sistem dat, într-un nivel de realitate măsurile îşi păstrează valoarea… Degeaba! Tu ştii că lucrurile stau altfel! Sau stăteau, mă rog!

Fiindcă altfel au stat după ce-am părăsit eu prăvălia domnului Hans.

Din ziua aceea lucrurile s-au schimbat. Parcă mă întorsesem într-o altă vârstă, parcă nu mai era viaţa mea cea pe care o trăiam, parcă nu mai eram eu! Zilele se făcuseră iarăşi lungi, minunat de lungii Dintr-odată aveam iarăşi timp pentru toate. Mă răsfăţăm de timp, mă dădea timpul pe dinafară până-n târziul nopţii, care şi-acela părea nesfârşit. Însă nu era timpul meu, dacă pot spune astfel. Mă uitam la mine, ca să zic aşa, acela care se lăfăia în durata zilei, şi parcă mă uitam la altcineva. Înainte auzeam vâjâitul timpului care mă ducea cu el. Acum trecea pe lângă mine, agale, ca pe lângă un lucru străin. Şi e drept că, pe zi ce trecea, aveam tot mai mult senzaţia că acela care se scula dimineaţa şi se culca seara ori lenevea în fotoliu ori medita dinaintea formulelor din obişnuinţă, fiindcă drumul şcolii îl pierdusem fără să ştiu când şi de ce, nu eram eu. Nu eu mă culcam cu femeia cu care trăiam, aşa că nici nu m-am mirat când mi-a spus franc într-o zi:

„Nu te supăra, nu ştiu ce e cu tine, dar nu mai eşti tu!”

„Cum adică?”

„Mi-e greu să-ţi spun; eşti şi nu eşti tu! Ambalajul pare tot ăla, însă… Aş prefera să nu ne mai vedem!”

Aşa că nu ne-am mai văzut. Am rămas singur, cu zilele mele nesfârşit de lungi, cu tabieturi pe care nu-mi aminteam să le fi avut înainte dar care mă legănau acum în nemaicunoscuta până atunci plăcere a unei stranii lenevii, cu ceasul meu de care nu mă despărţeam niciodată şi care ticăia discret în buzunar sau pe noptiera de lângă pat. Pornise când îl luasem în mână în prăvălia domnului Hans şi nu se mai oprise de-atunci. Nu-mi amintesc să-l fi întors vreodată. L-ai fi putut crede unul dintre ceasurile de-acum, cu cuarţ, dar nu erai îi cercetasem pe îndelete mecanismul, care părea simplu fără să fie, de o fineţe discretă. Rar îl deschideam să aflu ora, era suficient să-l ascult, ticăind aproape neauzit, ca să ştiu. Nu era nevoie sau poate nu doream să-l deschid! Poate din cauza senzaţiei de neliniște care mă străbătea ori de câte ori ridicam capacul cadranului şi simţeam asupra mea privirea ironică şi pătrunzătoare cu care ochiul gravat acolo mă cerceta, cu aceeaşi curiozitate nesăţioasă, de fiecare dată. Parcă dorind să vadă dacă şi cum şi cât mai eram acelaşi. Fiindcă în mod sigur nu doar neliniștea care mă bântuia, senzaţia vagă că asistam la curgerea zilelor altcuiva, nu doar ceea ce-mi spusese femeia care mă părăsise erau singurele argumente ale faptului că se schimbase ceva, că acel ceva nu

era cum trebuie, cum ar fi trebuit şi cum ştiam eu că ar fi trebuit să fie. Nu!

Intram în cafenele sau în birturi şi oameni pe care nu ştiam să-i fi cunoscut vreodată mă salutau. „N-aţi mai fost demult pe la noi!" mă dojenise un chelner într-un restaurant în care nu-mi aminteam să fi intrat înainte. Altă dată, la o cafenea, femeia de la bar, o brunetă uşor fanată, mi-a reamintit că-mi place cafeaua cu rom: „Şvarţul ăla cu rom, pe care-l mai cunosc doar oamenii subţiri, ca dumneavoastră!" Era ciudat, pentru că eu nu beau decât cafea pură, cafea cinstită care-ţi deschide ochii şi-ţi luminează mintea. S-a mirat că nu beau şvarţ. Însă lucrurile nu se întâmplau totdeauna la fel şi nu de puţine ori în localurile în care-mi făceam veacul părea că oamenii, muşterii pe care-i cunoscusem bine, aşa cum se cunosc între ei, după o vreme, cei care-şi împart serile pierdute fără să-şi fi vorbit vreodată, muşterii dar şi chelnerii nu mai erau aceiaşi. Ba, într-o zi, într-una dintre puţinele librării care mai supravieţuiseră în oraş, cineva, pe care nu-mi aminteam să-l fi văzut vreodată, mi-a întins o carte ca s-o semnez. „Bravo, domnule, nu ştiam că te ocupi cu asta! Nu-mi dai şi mie un autograf?" Opul trata ceva despre conversiile temporale. Domeniul nu-mi era străin, însă numele de pe copertă nu era al meu. Altă dată aş fi considerat asta un afront şi i-aş fi răspuns aşa cum ar fi meritat, însă acum nu ştiam dacă cel care avea dreptate eram eu sau el. Aşa că i-am întors spatele fără o vorbă şi m-am grăbit să părăsesc librăria. Nu înainte de a-l fi auzit vociferând mânios în urma mea: „Te dai mare, ai scos o cărţulie şi te crezi buricul pământului, ai?! Toţi sunteţi la fel, aşa şi pe dincolo de ratat!"

A fost picătura care a umplut paharul! Mi-am zis că ar trebui să plec din oraş pentru o vreme. Poate că eram pe cale să o iau razna, poate că eram doar obosit şi o schimbare, un pic de odihnă undeva, în altă parte, ar îndrepta lucrurile. Mi-am făcut bagajul şi m-am dus la gară. Nu mă hotărâsem ce şi unde. Voiam să plec şi locul n-avea nicio importanţă. Aveam bani iar dacă ai bani… Am zis că oi vedea eu… Şi nici nu mă grăbeam. Aveam tot timpul din lume. Am cumpărat Mersul trenurilor şi am intrat în restaurantul gării. Am găsit o masă liberă într-un colţ. Când a venit chelnerul m-am auzit cerând un şvarţ cu rom.

„Poftim?", a întrebat dându-se mai lângă masă, semn că poate nu auzise bine.

„Un şvarţi", am repetat cu hotărâre.

„Ce-i aia? a făcut ei mirat.

„Cafea, cafea cu rom! Cu rom buni", am precizat, ca şi cum asta băusem toată viaţa.

„N-avem din asta, da' facem! Facem una pentru dumneavoastră! M-a privit o clipă încordat, pe urmă s-a destins. Vă promit c-o să fie bună!"

S-a ţinut de promisiune. Era aşa cum trebuia să fie un şvarţ cinstit, ştiam asta chiar dacă beam pentru prima oară. Cafeaua era bună iar în restaurant era cald deşi afară bătea un vânt cu miros de zăpadă. Am început să răsfoiesc IViersul trenurilor. Nu se putea să nu găsesc ceva care să mă intereseze, o direcţie care promitea, un colţ de lume în care să mă pot aciua pentru o vreme. Leneveam peste paginile scrise mărunt, cu diagrame uneori încâlcite, savurându-mi şvarţul cu rom. Din când în când, în difuzoare izbucnea vocea spartă a femeii de la informaţii anunţând sosirea sau plecarea unei garnituri. Nu era multă lume în restaurant, deşi trenurile veneau şi plecau unul după altul. Nu mă puteam hotărî, ezitam între o posibilitate sau alta, fără să fiu capabil de o decizie. Am urmărit un timp plecările anunţate, însă de la o vreme anunţurile s-au rărit şi la urmă au încetat cu totul, l-am mai cerut băiatului un şvarţ.

„S-a stricat difuzorul?", l-am întrebat când mi l-a adus.

„A, nu, da' nu mai circulă nimic în seara asta! S-a stricat vremea rău de tot. Cică sub munte chiar…"

„Care seară? m-am mirat. Nu putea să fi trecut atâta timp de când intrasem acolo. Care seară?" Am scos ceasul şi m-am uitat. Arăta douăsprezece. Aveam, deci, dreptate, deşi era adevărat că lumina scăzuse, însă putea fi de la ninsoarea care se-apropia. Ceasul meu nu greşea niciodată. „Şi chiar nu mai e nicio posibilitate? Nu vrei dumneata să vezi?!", l-am rugat. Eram decis să plec, de întors nu mai voiam să mă întorc acasă, dacă era o singură posibilitate voiam să profit de ea.

S-a întors după o vreme. Era agitat.

„Aveţi noroc, mai pleacă unul, unul singur, acum! însă trebuie să vă grăbiţi! Lăsaţi, a zis văzând că mă scormoneam în buzunar după bani, lăsaţi!"

I-am aruncat o bancnotă pe masă, sper să fi fost de-ajuns, şi am fugit pe peron. „E la peronul doi!", a strigat după mine. M-am precipitat într-acolo şi am urcat. Nici n-am apucat să-nchid bine uşa în urma mea

şi trenul a pornit şi a prins să ia viteză. Băiatul din restaurant avusese dreptate!

— Da, aprobă Zagura, a plecat foarte repede! Aproape că n-a staţionat deloc; mai mult s-a prelins prin gară.

— Aici însă, îndrăzni Serafim cu aceeaşi sfială pe care nu şi-o putea explica, aici însă… Tăcu. „Stăm de-o veşnicie", ar fi voit să spună, însă brusc înregistrase ţăcănitul molcom al roţilor. Trenul pornise, nu-şi dădea seama când, de vină era desigur istoria profesorului. Oare cât să fie ceasul? întrebă, mai mult ca să umple golul pe care fraza lui neterminată îl aşezase între ei.

— Nu ştiu! răspunse Maxenţiu.

— Parcă spuneaţi că ceasul…

— A, ceasul! Ceasul nu-l mai am!

— Cum nu-l mai ai? se miră Zagura.

— Nu-l mai am! A rămas pe masă, lângă ultimul şvarţ. În gară! explică Maxenţiu cu vocea golită de orice emoţie, ca şi cum ar fi vorbit despre un lucru lipsit de interes. L-am uitat! schiţă el un zâmbet fugar. L-am uitat! Şi pe urmă, în tren, când mi-am dat seama era prea târziu. Poate că…

— Aproape totdeauna e prea târziul, îl întrerupse colonelul. Însă sunt lucruri de care te legi. Pentru totdeauna.

— Sau care te leagă de ele, replică Maxenţiu, de care nu mai poţi scăpa. Orice-ai face! Doar dacă…

— Ca şi oamenii. Uneori nu pot scăpa de alţii, alteori de ei înşişi!

Vocea femeii lipite cu umărul de geamul împâciit al culoarului părea că luptă cu propria oboseală.

— Aveţi dreptate! Zagura îi căută o clipă privirea. Aveţi dreptate, doamnă Olimpia! Amândoi aveţi dreptate! Eu ştiu, eu…

— Cu toţii ştim! îi tăie vorba Olimpia.

— Nu, nu ştiţi! Nu e totuna ce ştii dumneata, ce ştiţi dumneavoastră sau ce vi se pare dumneavoastră că ştiţi şi ceea ce mi s-a întâmplat mie şi m-a făcut să ştiu!

Se opri şi dădu din mână, renunţând să mai continue. Pentru o vreme se făcu linişte. O linişte adâncă. Se auzea doar depănatul roţilor şi apa ninsorii prin care răzbătea gâfâitul depărtat al locomotivei. Uneori vântul se umfla în pereţii vagonului şi trâmbe lăptoase măturau dreptunghiul întunecat al ferestrei.

— Grozavă iarnă! Doamne fereşte! se închină doamna Olimpia.

— Înseamnă că dumneata nu cunoşti iernile! mârâi Zagura.

— Ba cum nu! La noi, la munte, de unde mă trag…

— Iernile la munte nu-s ierni! i-o tăie scurt colonelul.

— Cum Doamne iartă-mă?! se zburli doamna Olimpia.

— Bineînţeles că şi-acelea sunt! admise Zagura. Însă iarna de te-nchinaşi dumneata, urgia lui Dumnezeu, aia e iarna câmpiei, a Bărăganului, a stepei!

— Şi-a mării! completă Serafim.

— Şi-a mării, da! Iarna la ţărmul mării e teribilă! E teribilă fiindcă nu frigul, frigul subţire care se strecoară peste tot, fără oprelişte, care-ţi pătrunde până-n măduva oaselor şi-a sufletului, nu urletul vântului spulberând zăpada de-a lungul şi de-a latul câmpiei, nu senzaţia că nemărginirea aceea biciuită de viscol va să te-nghită dintr-o clipă-ntr-alta te înspăimântă cel mai tare, ci vaietul mării, strigătul acela de suferinţă, o suferinţă nesfârşită şi insuportabilă care pare să umple, deopotrivă, pământul şi cerul. Strigătul acela care te invadează, te scormoneşte, scoate din tine propria suferinţă şi te face uneori să urli odată cu marea. Aşa cum urlam eu în iarna lui cincizeci şi trei în lagărul de la Poarta Albă.

Zagura făcu iarăşi o pauză, ca şi cum ar fi aşteptat întrebările celorlalţi. Însă nimeni nu spuse nimic. Poate că nici nu era nevoie să spună sau să întrebe ceva.

— Nu eram chiar în buza ţărmului, reluă el după un timp, însă vaierul mării ajungea până la noi iar noaptea se auzea ca şi cum ar fi fost alături. Noaptea, domnule, când toate spaimele, toate spaimele pe care viaţa Le-a adunat în tine ies la iveală, noaptea vaierul acela devenea de nesuportat. Mă strecuram afară, mă chirceam în umbra barăcii, şi mai adâncă acum când viscolul îneca reflectoarele miradoarelor, şi urlam din adâncul bojocilor, mă văitam odată cu marea. Nu ştiu ce mă apucase! Putea să dea peste mine unul dintre caralii şi să mă-mpuşte. N-aş fi fost nici primul, nici ultimul! Nu era întâia oară când mă întâlneam cu suferinţa şi nici nu mă aflam la capătul ei. Trăisem lucruri cumplite lângă Stalingrad şi la Cotul Donului, crezusem că nimic nu poate depăşi iarna din stepele Volgăi, însă aici era altceva. Aici n-aveai speranţă. Aici nu suferinţa, ci neputinţa, neputinţa absolută te făcea să-ţi pierzi minţile şi să urli împreună cu marea. Să urli de neputinţă! Nimeni şi nimic nu m-a putut umili mai mult decât neputinţa. Fiindcă nimic nu te poate umili dacă

nu vrei tu să te laşi umilit. Însă neputinţa… e a ta, vine din tine. Adevărata neputinţă, aceea despre care vorbesc eu, n-are nimic de-a face cu voinţa. E dincolo de ea şi de tine. Nu ştiu cum să vă explic! E ca o boală de care nu eşti răspunzător deşi o porţi în tine. De-asta urlam eu acolo!

Însă în ziua în care una dintre bătrânele care lucrau la ceea ce s-ar fi chemat infirmeria lagărului şi-a strecurat capul pe uşa barăcii şi ne-a şoptit: „A crăpat, maică, l-a luat dracu'!" am crezut că ceea ce părea de neconceput se va întâmpla. Murise Stalin şi-n noi renăscuse speranţa!

— Aşa e, aprobă Maxenţiu, atunci a respirat uşurat tot Estul! Atunci a început…

— O fi-nceput! nu-l lăsă Zagura să continue. O fi-nceput. La alţii, nu la noi. Fiindcă aşa suntem noi, mai catolici decât Papal E drept că nu ne-au mai ţinut prea mult la Poarta Albă. Nu ne-au mai pus să spargem piatră şi să-i turnăm pe neputincioşi în ciment. Ne-au dus să tăiem stuf. Trebuia să murim undeva!

Zagura tăcu şi închise ochii. Aşa el Ar fi trebuit să moară acolo, putrezind odată cu stuful. Dar nu murise! Nu murise ca atâţia alţii, muşcaţi de şerpi, înghiţiţi de mâlurile înşelătoare ascunse sub plauri, înecaţi în ochiurile de apă liniştită, sub oglinda cărora şuvoaiele fierbeau în bulboane fără de fund, mâncaţi de ţânţari şi de boli dar, mai cu seamă, de lehamite şi disperare, topindu-se în ei înşişi fără vreo pricină evidentă, stingându-se ca nişte lumânări care-şi terminaseră ceara. Mâncaseră din ei înşişi, mâncaseră tot, amintire, voinţă, speranţă şi acum nu mai era nimic de aşteptat decât întunericul. Nu murise acolo!

La începutul toamnei îl duseseră în Deltă. Nu la Periprava, de Periprava scăpase. Scăpase era un fel de-a spune. Lagărul lor era undeva la răsărit de Dunavăţ. Nişte bărăci prăpădite din nuiele muruite, acoperite cu stuf. Maldăre de stuf, înnegrite de ploaie, prin care apa mai mult se scurgea înăuntru decât pe streşinile povârnite, de fapt pe ceea ce ar fi trebuit să fie streşinile şi nu erau decât capetele zdrenţuite ale trestiilor.

La Poarta Albă era frig, însă acoperişurile erau bune şi era uscat. Aici umezeala îţi intra în trup şi îngheţa acolo odată cu frigul. Totul era jilav: păturile, pereţii, podeaua sau ceea ce părea a fi aşa ceva. Când venea frigul, se făceau toate sloi dar carapacea aceea de gheaţă făcea ca

bruma de căldură din godinele încălzite o dată pe zi şi din răsuflările lor să rămână înăuntru precum în igluurile eschimoşilor. Era mai cald iarna decât toamna. Asta au aflat-o însă după ce învăţaseră cât de tăios era stuful uscat, tijele acelea subţiri foşnind ca o apă la trecerea vântului pe care trebuia să le secere şi să le adune în snopi. Atât de tăioase încât până şi mâinile lor, tăbăcite de cozile ciocanelor cu care spărseseră movile de pietre şi de mânerele târgilor pe care căraseră tone de bolovani, se umpluseră cu iuţeală de răni. Îşi oblojeau tăieturile cu ierburi şi-şi rupeau fâşii din hainele şi-aşa zdrenţuite cu care să-şi înfăşoare palmele.

Dar învăţaseră repede de unde şi cum trebuie prins mănunchiul de stuf, lucrurile astea se învaţă repede acolo, n-ai încotro dacă vrei să mai capeţi o zi de la Domnul, dacă mai ai în tine nădejdea unei alte zile. O altă zi într-o altă lume! Căci asta era aici, pe malul Dunavăţului, şi dincolo, în stufăriile de lângă Uziina, unde treceau dimineaţa cu bărcile. O lume de o frumuseţe sălbatică, colcăind de viaţă şi moarte, însă închisă ca şi ei în legile ei dure şi neiertătoare, pe care încă nu le cunoşteau dar urma să le afle şi să le înveţe. Tot aşa cum le aflaseră şi le învăţaseră pe acelea ale celeilalte lumi, cariera de piatră; legile bolovanului, pulberii şi varului nestins. Fiecare pe pielea lui. Fiecare cu preţul lui. Acolo ca şi aici. Ca peste tot în lumea cea mare în care nu ne naştem dar murim liberi.

Însă ceea ce era cel mai teribil, teribil dar nu înspăimântător, pentru că spaima murise demult, era foamea care-i măcina în fiecare zi, foamea care le ardea măruntaiele şi ochii, chiar şi aici unde balta colcăia de peşte, de păsări, de porci şi de vite sălbăticite. Era interzis să mănânci altceva decât fiertura cenuşie din cazanele şi gamelele lagărului, în care înotau, rătăcite, fărâme firave de cartofi şi bucăţica de pâine neagră, tare şi uneori mucegăită. Fiindcă lagărul din mirifica lume a Deltei tot lagăr de exterminare era. Şi chiar dacă n-ar fi fost interzis ar fi fost acelaşi lucru, de vreme ce nicio părere de foc nu putea fi aprins. Unii încercaseră să-şi potolească foamea cu rădăcini, cu peşte crud ori cu ouă de păsări în primăvară, când aveau noroc, însă păsările nu mai cuibăreau în locurile bântuite de ei.

Cei mai mulţi făceau dizenterie. Unii mureau încă de la început. Alţii zăceau, se uscau. Când se ridicau, îi omora munca sau foamea. Nu interesa pe nimeni, intra în logica acelui măciniş planificat. Poate tocmai de asta caralii de-aici erau mai blânzi. Duri dar nu răi. Bătăile se

întâmplau rar şi erau neconvingătoare. Mai mult ca să se vadă, ca să se ştie că paznicii nu uitaseră cine erau ei. Şi nici ei să nu uite de ce se aflau aceia acolo. Nimeni nu murea din bătaie. Nu era nevoie de asta, avea grijă balta. Era ca la vite: le ai pe număr. Dacă le tai sau mai ştii ce se-ntâmplă din vina ta, plăteştil Dacă dă gălbează peste ele, n-ai treabă! Aşa mergeau lucrurile, aşa mergea lumea.

Trecuse toamna, trecuse iarna. Venise primăvara cu nebunia ei, cu năvala de ape ucigaşe, după care toate înverziseră şi înfloriseră şi mai năucitor. Trecuse şi ea, se dusese şi vara. Venea din nou toamna cu ploile ei, cu ceţurile care urcau dinspre mare pe Dunăre, cu învălmăşeala cârdurilor tânguitoare de păsări care plecau oricare veneau, de undeva din nord, să se odihnească acolo, înainte de-a porni mai departe. Veniseră şi trecuseră toate, fără ca nimic să tulbure pacea chinuită a coloniei penitenciare care părea statornicită pe vecie aici. Nimeni nu pleca decât în pământul săturat de apă. În locul celor duşi veneau alţii. În hârtiile lor numărul era totdeauna acelaşi, constant, precis, just precum deciziile înalţilor demnitari de partid, un model de reeducare prin muncă aşezat la temeliile lumii celei noi. Doar caraliii se schimbau din când în când. Nu era bine să rămână prea mult; puteau să se-nmoaie şi să fie prea blânzi cu bandiţii pe care-i aveau sub mână. Ceea ce se şi întâmpla uneori. La urma urmei erau şi ei oameni. Aici, cei mai mulţi erau militari în termen ori inşi care n-aveau prea mult de-a face cu lupta de clasă.

Îşi amintea chipul speriat al unuia dintre ei, un băiat tânăr de prin nordul Ardealului, atunci când îl scoseseră de sub ape pe unul dintre ei, un popă pe care-l trăsese la fund unul dintre vârtejurile acelea ascunse. Nu-l putuseră scăpa ei. Copilul ăla blond, fiindcă un copil era, nici atât. El n-avea voie să intervină, datoria lui era să-i păzească. Pe popă îl găsiseră după câteva zile, mai bine zis îl scosese apa undeva mai încolo. Aşa se întâmpla uneori; Dunărea îi dădea înapoi pe-ai de nu fusese voia ei dar se potrivise să-i ia, ziceau oamenii locului. Faţa vânătă începuse să fie mâncată de raci şi hainele erau încâlcite de rădăcini putrezite şi ierburi. Băiatul, soldatul cel tânăr, se închina şi plângea: „iartă-mă, părinte!" zicea.

„Iartă-mă că nu te-am putut ajuta!" Nu se ferea de ei. Cei mai mulţi dintre paznici se fereau mai degrabă de-ai lor decât de ei.

Venea toamna şi el simţea că se copsese ceva în adâncul lui, ceva nedesluşit însă irepresibil. Ceva care-l împingea dincolo de îngrăditura

aceea neîngrădită. Se oprea tot mai des din secerat şi rămânea cu ochii pironiţi în gol pe linia orizontului, care se-nchega undeva dincolo de coama mişcătoare a stufului, până când vocea aspră a paznicilor îl apleca iar peste tulpinile aspre. Noaptea se trezea, asculta ore-n şir tânguirea stolurilor de păsări, aşa cum altă dată ascultase vuietul mării la Poarta Albă. Zagura n-ar fi putut spune cum şi de ce. Ar fi fost mult prea complicat să încerce să-şi explice neliniştea bolnavă, chemarea irepresibilă care urca din adâncul lui şi nici nu era loc de explicaţii acolo. De altminteri nici n-ar fi încercat s-o facă. Acolo n-aveai timp de asta, acolo te trudeai doar să găseşti puterea de-a rămâne în viaţă. De-a mai rămâne în viaţă! Cum nu încercase s-o facă nici mai târziu, după aceea. Sunt lucruri pe care le faci pentru că trebuie, nu se mai poate altfel. Ele fac parte deja din trecutul tău atunci când se-ntâmplă iar întâmplarea e deja viitorul care vine cu o zi mai devreme.

Pe la mijlocul lui septembrie vremea se stricase. Fuseseră mai înainte câteva săptămâni de uscăciune care topise totul. Până şi stuful se scorojise, bătea spre cenuşiu. Apoi dinspre mare năvăliseră norii: negri, grei, cu ugerele umflate de ploaie. Se năpustiseră odată cu vântul care frământase apele, le amestecase cu valurile învrăjbite şi le întorsese în loc la gurile Dunării, fugărindu-le înapoi pe kilometri şi kilometri. Plouase răzbit, zile şi zile. Plouase şi-n susul fluviului. Apele veneau tot mai mari şi mai tulburi. Un timp furtuna îi ţinuse în barăci. Nu fusese chip să se treacă în baltă, unde drumurile vechi fuseseră înecate. Pe urmă vremea se mai răzbunase. Rămăsese închisă dar ploaia se transformase într-o ţârâială măruntă şi comandantul hotărâse că se putea ieşi la muncă: „Aicea nu e staţiune de odihnă, bă! La muncă, bandiţilor, că de-aia vă hrăneşte poporul!” Trecuseră cu bărcile până la grindurile pe care se mai putea tăia stuful, înjuraţi copios de caralii siliţi să se bălăcească odată cu ei în apa împuţită a bălţii.

A doua zi după ce începuseră să umble din nou prin stufărişurile Uziinei se înecase. Cel puţin asta raportase comandantul autorităţilor. Se întâmplase către seară, atunci când tocmai îi rânduiau în bărcile care urmau să-i aducă înapoi, la Dunavăţ. Ploaia se înteţise dintr-odată şi vântul, care părea că murise de câteva zile, se stârnise fără de veste. Întâi fusese ca o părere, ca un oftat care trecuse peste stufărişurile îngreuiate de ploaie. Apoi câteva pale puternice se opintiseră în sălciile bătrâne şi-n mal. Pe urmă se făcuse linişte. O linişte întunecată, în care

un vaiet.

neomenesc şi neistovit, vaierul mării din nopţile de iarnă de la Poarta Albă pe care-l cunoştea atât de bine, urca, venea către ei din pâciele încâlcite ale orizontului. Era un vaier insuportabil din care spaima cobora până-n măduva oaselor şi ei rămăseseră împietriţi cu toţii, sleiţi de plânsul care umplea pământul şi cerul şi apele, până când unul dintre caralii răcnise: „Să-i ducem dracului mai repede de-aici pe ăştia, până nu se-tâmplă vreo năsărâmbăl” Se întâmplase, însă. Vaierul acela, plânsetul deznădăjduit al furtunii crescuse, venise peste ei şi prima barcă, aflată la câteva lungimi de vâslă de mai, fusese ridicată pe sus şi îngropată sub talazurile care urcaseră în susul fluviului odată cu vântul. Era ultimul lucru pe care şi-l mai amintise Zagura: ciocul bărcii ridicat înspre cer căzând odată cu el, peste el, în vâltoarea cumplită a Dunării. Nimic altceva, niciodată!

Cu mult mai târziu îşi scormonise zadarnic memoria, încercând să găsească ceva de care să se agaţe pentru a sparge întunericul sub care se ascundeau clipele de după căderea-n adâncuri. Nu-şi amintea dacă se zbătuse, dacă înotase, dacă se agăţase de barcă sau dacă se lăsase în voia şuvoaielor. Nu-şi amintea şi nici n-avea să afle vreodată, cum nici ceea ce se întâmplase cu cei care fuseseră împreună cu el în barca pe care furia dintâi a furtunii o spulberase cu oameni cu tot. Autorităţile, aşa umblase o vreme zvonul, găsiseră resturile bărcii îngropate-n nisip dincolo de Cotul Pisicii. Pe el nu-l găsiseră. Pe el îl găsise Ulina.

Însă nici Ulina nu ştia mai mult.

„Zăceai aproape gol! Zăceai ca un crap, mare şi alb, ori ca un somn! Păreai mort, da’ nu erai! îi povestise ea. Nu erai, aşa că te-am adus acasă. Dacă mi te dăduse Dunărea, ce era să fac?”

Dunărea i-l dăduse şi ea nu se grăbise să-l dea altora. Era al ei! Ăia nu cercetaseră prea mult. Se înecaseră mai mulţi atunci şi numai pe câţiva îi găsiseră. Nu era un lucru neobişnuit. Dunărea dădea înapoi numai ce voia ea şi nimeni nu deslușise vreodată ce voia şi ce nu voia Dunărea. Nu era mare pierdere, mai scăpase ţara de câţiva bandiţi! Nimeni nu era vinovat. Aşa fusese, se întâmplase în văzul lumii şi nu se cereau cine ştie ce măsuri.

Aşa că Ulina îl păstrase. Zagura nu-şi putea închipui cum îl cărase până la coliba pierdută în stufărişurile în care nu se încumeta picior de om. „În braţe şi-n spate te-am adus! Ai, Pavea, aşa te-am adus,

aşa!" Avea cărările ei, pe care singură le găsise, aşa cum îl găsise şi pe el. Dacă nu le cunoşteai, şi n-aveai cum să le cunoşti, te înghiţeau smârcurile şi bulboanele ascunse. Zagura ştia cum se-ntâmplă, văzuse. Te trage mâlul şi te-nghite şi nu există scăpare. Te duci încet în moarte şi vezi cum te duci şi nu poţi face nimic.

„Să nu te mişti de-aici fără mine! Să nu te mişti!

Te mănâncă balta!" îl prevenise Ulina după ce îşi venise în sine şi se mai întremase. Nu ştia câtă vreme zăcuse fără cunoştinţă. Poate o zi, poate două, poate o săptămână. „Înecul" îl lăsase fără putere ori poate nu era decât epuizarea anilor de lagăr. Pe ce-i spunea ea nu se putea baza: „Mult, dai, mult ai zăcut. Şi nici nu ştiam dacă n-ai să mori. Şi m-am rugat la Maica Sfântă să nu mi te ia. Ai, Pavea, cât m-am rugat! Da' Maica a fost bună cu mine astă dată. Ai, Pavea, cum să-i mulţumesc io la Maica Sfântă?"

De mulţumit îi mulţumea în fiecare seară şi dimineaţă. Îngenunchea în faţa icoanei vechi, pe lemn, de pe care culorile începuseră să se cojească, şi se ruga. Se ruga îndelung, în tăcere sau cu vocea abia auzită în care urca ceva ca un plânset înfundat, un suspin adânc despre care nu puteai şti dacă era de durere ori de bucurie. Nu-i păsa dacă el era adormit sau nu. Şedea în genunchi, cu spatele drept şi capul înclinat. Se ruga Maicii Sfinte aşa cum numai femeile ştiu să se roage cuiva care, născătoare de Dumnezeu fiind, e totuşi femeie ca şi ele şi le-nţelege durerile şi speranţele şi tainele.

Se ruga dimineaţa înainte să plece în drumurile ei. Acum mai rare, înţelesese el. Doar atâtea cât trebuia să mai aducă una ori alta. Niciodată aceleaşi şi în acelaşi loc.

„Nu e bine să te duci mereu în acelaşi loc! explica Ulina. Se-nvaţă oamenii cu tine şi dacă se-nvaţă…" Nu spusese ce se poate întâmpla dacă se-nvaţă oamenii cu tine, însă nu era greu de înţeles. Umbla cu fereală, protejându-se pe ea dar mai cu seamă pe el. „Uite, astea sunt de la Tabun! îi spusese în ziua în care-i adusese nişte haine ca să aibă ce să pună pe el. Tabun ştie, nimeni în afară de el! Da' el n-o să zică nimic, nimănui. El e ca fratele meu!"

„Tabun?!", se mirase el.

„Nu-l cheamă Tabun, îl cheamă Varlaam! Da' aşa-i zice lui de când era copil şi umbla în baltă cu caii oamenilor. De la el şi de la caii lui am învăţat eu cărările. Că ei ştiu, caii! Ei le ştiu şi ţi le arată dacă ai ochii la tine, să vezi!"

Se ruga seara, înainte să se vâre lângă el sub pieile de oaie, mirosind a pelin, şi să-l cotropească, să-l facă să se piardă în trupul voinic şi fierbinte, de lipoveancă întemeiată în toate ale ei, care se supunea foamei lui de bărbat lipsit atâţia ani de atingerea unei femei. I se dădea cu nerușinare şi uitare de sine, cu acel amestec de animalitate şi de gingăşie maternă cu care o fac ele atunci când se dăruie cu adevărat. Cu tandreţea şi mila cu care i se dăduse într-un ungher întunecat de magazie, una dintre femeile de la bucătăria lagărului, „Hai, maică, hai că ţi-o fi şi ţie de când…! Aşa, băiatul maichii, aşa!", primindu-l în lăuntrul ei generos.

Se rugase şi atunci când pe Arliip îl luase marea şi nu-l mai dăduse înapoi. Însă când plecase el atunci, cu lotca şi cu tovarăşii lui, şi răsăritul era roşu, roşu ca sângele, şi marea ca oglinda, se rugase degeaba. Se rugase degeaba de el: „E sânge pe ochii soarelui – I Stai acasă, Arhip! Stai acasă c-o să vie furtunal" Arhip râsese. N-o luase în seamă. O sărutase la subsuoara urechii, cum îi plăcea lui, o sărutase în buza mării şi plecase cu tovarăşii lui. Plecase da' ea ştia! Ştia şi nu putea face nimic. Ştia şi se uita după el cum se pierde în zarea sângerie şi se ruga de mare să-l lase să vină înapoi. „Da' se vede că marea-l iubise!" O săptămână stătuse pe ţărm, după furtună. O săptămână nu se mişcase. Aşteptase. Se mai întorseseră unii după o zi, două. Se mai întâmplase. îi rătăcise marea şi până dăduseră de ei…! însă acu'… „Hai acasă, hai acasă Ulină că de-acu'-i gata! Hai că de-acu' nu mai vine!", se rugau de ea oamenii după vreo două zile. Însă ea nu se mişcase de pe ţărm. „Poate-l împinsese vântoasa la ruşi şi până se lămuresc lucrurile ce şi cum… Poate, cine ştie?" O săptămână stătuse acolo şi nu băuse decât apă. Atât! Stătuse şi se rugase de mare şi de Maica Sfântă să i-l dea înapoi. Se rugase până nu mai avusese cuvinte! Se rugase zadarnic. Pe Arhip nu-l mai dăduse marea înapoi, aşa cum făcuse Dunărea cu el. Nu-l mai dăduse nici viu, nici mort. Aşa fusese să fie! După o săptămână renunţase. îi făcuse lui Arhip cele de trebuinţă şi plecase. Nu mai rămăsese la Sfântu Gheorghe. Plecase în baltă. Din când în când ieşea după sare, după mălai sau mai ştii ce alt lucru trebuincios. Se ducea acolo sau la Uziina sau în altă parte. După o vreme, lumea o uitase. O uitase chiar dacă o mai vedea din când în când. De fapt nimeni nu prea ştia ce face şi nici nu interesa prea tare pe nimeni. Ulina ieşise din viaţa lor, făcea parte din baltă şi balta avea ale ei, trebuia s-o laşi în pace. Unii o văzuseră călărind alături de Tabun, în mijlocul hergheliei

lui sălbăticite. Alţii spuneau că adună ierburi şi că are puteri vindecătoare. Cine să ştie cu adevărat? Balta era plină de întâmplări ciudate şi de poveşti.

Nici Zagura n-ar fi putut spune ce făcea sau pe unde umbla Ulina. Nu vorbea niciodată despre asta. „Am fost cu treburii, zicea. Am fost s-aduc aia sau ailaltăl" Atât. Umbla pe jos ori cu lotca, cum bănuia Zagura deşi n-o văzuse niciodată. Însă cum să te descurci fără lotcă în hăţişul acela de ochiuri de apă şi plauri, în ţesătura de lacuri mai mari sau mai mici, cărora era imposibil să le ştii numărul şi locul fiindcă apăreau ori dispăreau după cum creşteau sau descreşteau apele?

O vedea nălucindu-se dintr-odată printre sălcii, atunci când se întâmpla să fie afară din colibă, începuse să iasă, cu fereală însă, chiar dacă din încâlceala de păpurişuri şi răchiţi coliba îngropată pe jumătate în pământul surprinzător de uscat al grindului nu se vedea. Nu puteai şti niciodată! O vedea lunecând printre crengi ca o vidră prin apă, purtându-şi feminitatea pietroasă cu acea graţie înnăscută cu care femeile duceau altă dată poverile pe creştet. O aştepta ore întregi, dormitând în fundul bordeiului ori culcat printre ierburi, afară, urmărind cu privirea pierdută cârdurile pe care toamna le zburătăcea pe deasupra Deltei ridicându-se ori prăbuşindu-se în stufărişuri către nevăzute luciuri de apă. Asculta chemările din ce în ce mai tânguitoare ale plecărilor, bolboroseala sonoră a buhailor de baltă, miile de glasuri ale Deltei ţesându-se sub cerul copt de lumina păstoasă a lui octombrie.

Alteori Ulina rămânea cu el zile-n şir, trebăluind te miri ce, de gătit gătea numai noaptea de când îl adusese pe el, ori privindu-l ore întregi, mângâindu-i trupul osos, de pe care anii de foamete ai lagărului alungaseră carnea lăsând doar funiile lungi ale muşchilor şi tendoanelor, cercetându-l cu atenţie ca şi cum ar fi voit să se convingă că el era acela care se afla acolo cu adevărat. Fiindcă Zagura nu se dumirise dacă pentru Ulina dăruitul de Dunăre era întotdeauna el ori cel întors din zarea sângerie a mării altui timp. N-avea să se lămurească pe deplin niciodată, nici măcar după cele ce se întâmplaseră în iarna aceea aprigă, căzută peste ei şi peste lume.

Mai întâi fusese gerul. Cumplit, îngheţând într-o singură noapte apele cu păsări cu tot, lăsând să fumege doar dâre subţiri de luciu în mijlocul braţelor Dunării, acolo unde puterea curentului rupea încă zăbala de gheaţă. Balta murise dintr-odată. Nu mai era decât o

nesfârşire de stufărişuri acoperite de chiciură şi de oglinzi de gheaţă înnegrite de miile de leşuri încremenite în strânsoarea ei, pe care nici haitele de lupi, stăpâne acum pe întregul cuprins, nu le puteau sfâşia. Pe urmă se dezlănţuise viscolul. Ninsese fără oprire, zile în şir, îngropând balta şi pe ei odată cu ea. Ulina abia dacă mai reuşise să-şi taie drum şi să iasă. Adusese câteva vreascuri din cele aciuate în dosul colibei. Vrusese să o ajute, însă nu-l lăsase: „Stai acolo! Nu vezi că eşti încă slăbit? Aşa măcar… Că dacă o fi să plecăm, că nu putem sta toată iarna aici, cum te duc eu? Poate dacă Tabun… poate doar el… El vede, el ştie, el…", nu-şi dusese ea vorba până la capăt.

De plecat trebuiau până la urmă să plece! însă unde şi cum? El era doar un deţinut dintr-o colonie penitenciară – mort deocamdată, e drept! – într-o lume din care cei ca el fuseseră izgoniţi. „Ca Adam din Rai! reflectase odată, amar, un fost ministeriabil în puzderia de guverne de dinainte de război. Şi ce Rai, domnule! Ehe!" însă nu fuseseră alungaţi doar cei ce se înfruptaseră din poamele Raiului, ci şi cei ca el, care nu făcuseră altceva decât să ia în serios, cu onestitate – „Cu onestitatea mori de foame, ascultă-mă pe mine!", zicea prietenul lui. Roii Fischer – viaţa şi perceptele care dădeau un înţeles acelei vieţi şi care, aparent, acunn nu se mai potriveau unei lumi care o luase razna dar care avea, poate, să le regăsească într-o zi.

Unde şi cum să se ducă, aceasta era o problemă la care refuzase să se gândească în toamna în care se înecase pentru a fi dăruit de Dunăre femeii de lângă el. O lăsase pe ea să facă ce-o şti. Se încredea în ea, ea era femeia şi maica lui, aşa cum sunt ele toate, cele adevărate, „l-am spus lui Tabun şi el a zis că se poate! Doar să mai aşteptăm o vreme!", îl liniştise Ulina mai demult. Dar vremea nu mai aşteptase, venise peste ei cu îngheţul şi viscolul de sfârşit de lume care scufundase totul în nisipurile lui albe. Însă de plecat ar fi trebuit să plece. Ar fi trebuit să plece dacă s-ar fi putut. îi răzbea îngheţul. Ar fi trebuit să ţină mereu focul aprins – nu mai aveau de ce să se ferească, nimeni n-ar fi zărit fumul, nu era picior de om care să se-ncumete în iadul acela prin care nici măcar Ulina nu putea străbate – însă vreascurile erau tot mai puţine şi mai ude, jarul abia mocnea şi sub blănile de oaie era tot mai frig. Nici stuf nu mai era, fusese înghiţit de troiene. Apoi hrana, câtă era, se topise şi foamea dăduse peste ei. La început, când au văzut că nu se mai termină viscolul, mâncaseră o dată pe zi, pe urmă la două zile, până nu mai rămăsese nimic. Zagura

simţise din nou cum îi invadează stomacul golul chinuitor care i-l sfâşiase ani în şir. Pe urmă îl copleşise, caldă, ştiută, aşteptată, leşuiala în care cădea ca în apa uitării şi pe care o aşteptase totdeauna ca pe o binefacere. Şi pe măsură ce regăsea acele senzaţii vechi şi atât de cunoscute, simţea cum trupul i se uşurează parcă de povara oaselor şi a cărnii.

Ulina se trăsese şi ea la faţă. Trupul voinic se făcuse mai şui şi ochii, în care se putea citi neputinţa, îi ardeau. Se uita la el cu aceeaşi atenţie încordată bântuită de disperare. Cu disperarea cu care se ruga acum ore în şir, pierdută în ea. Nu ştia dacă se ruga icoanei ori ei însăşi. Uneori cuvinte pe care tăcerea nu le mai încăpea pluteau abia auzit. Alteori frânturi de frază, pe care nu le înţelegea, ajungeau până la el, care zăcea topit de puteri. Avea febră. Poate că nu era decât febra foamei. Poate şi una şi alta. Zăcea într-o somnolenţă continuă. Din când în când deschidea pleoapele şi prin înceţoşările febrei o vedea rugându-se. Se ruga ţinându-şi sânii cu palmele. Se ruga ridicându-i spre ochii celei din icoană, aşa cum n-o mai văzuse vreodată. În fapt nici nu ştia dacă văzuse ceea ce văzuse sau dacă era doar una dintre închipuirile care-i bântuiau mintea chinuită de boală şi foame, în care toate, fapte şi oameni şi zile începeau să se amestece. Totul devenise confuz, ireal. Aşa cum i se păruse, la început, sfârcul tare al sânului din care prinsese, de la o vreme, să i se scurgă în gura lipită de el laptele dulce şi cald, care-i aducea din nebuloasa memorie întâia copilărie. Numai că sânul acela era cât se poate de real, ca şi laptele binefăcător pe care-l primea lăuntrul lui pustiit de foame şi glasul Ulinei, de-acum cunoscut, chemându-l înapoi din adânc. îl hrănise la sânul ei până când se stinsese. Fiindcă Ulina nu murise, se stinsese, acesta era cuvântul, încet, încet, ţinându-l la piept, la sânul din care laptele continuase să se prelingă şi după ce încetase să mai răsufle şi murmurând: „Ai, Vasca, ai! Ai, milaia Dunaia!” Se stinsese aproape odată cu viscolul.

Tabun îi găsise la câteva zile după aceea. Zagura sufla încă. Tabun plânsese şi dărâmase coliba peste ea să n-o găsească lupii; n-avusese unde s-o-ngroape, pământul era ca fierul. Avea să se-ntoarcă, de cum s-o putea. Aşa vrusese ea, aşa-i poruncise lui Tabun mai demult, după ce se trăsese în baltă: s-o îngroape acolo. Pe Zagura Tabun îl ţinuse la stâna lui până se întremase. Pe urmă îl dusese la Tulcea. îi dăduse haine şi-i făcuse rost de acte, aşa cum zisese Ulina. Tulcea era port şi-n port umblă tot felul de lume şi portul are legile şi

oamenii lui, indiferent de timpuri. Îşi pierduse urma pe undeva prin Moldova. Ştia topometrie, luase calea şantierelor. Când timpurile s-au liniştit, după ani şi ani, se predase. Nu ştia dacă l-au crezut ori nu, însă de închis nu-l mai închisese nimeni. îl suciseră în fel şi chip, nu e simplu cu cei care se întorc din morţi, însă până la urmă îl lăsaseră în plata Domnului. Era tot ce-şi dorise. Atunci ca şi după ce lucrurile se schimbaseră. Să fie lăsat în plata Domnului! Cu trecutul şi cu amintirile lui. „Să ţii minte!", îi spusese Tabun la despărţire, privindu-l în luminile ochilor. N-avea cum să uite! „Suntem făcuţi din amintiri. Pavele! zicea Roii Fischer. Trăim ieri cu iluzia că e astăzi! Morţii n-au memorie şi asta vor să facă ăştia cu noi, să ne şteargă memoria! Restul e ca şi cum n-ar fi!"

— Într-adevăr restul e ca şi cum n-ar fi! murmură ca pentru sine Zagura, însă vorbele se rostogoliseră pline şi clare în spaţiul îngust al compartimentului, spărgând liniştea aşternută de la o vreme între ei.

— Totdeauna restul e ca şi cum n-ar fi! îndrăznise Serafim, ieşind din muţenia în care intraseră cu toţii odată cu tăcerea colonelului. Totdeauna! Ceea ce e important e înlăuntru! Chiar dacă şi restul…

— Aicea nu e vorba de socoteli matematice, domnule Unul, îi tăiase vorba Maxenţiu. Aici nu contează nici ce rămâne, nici ce restitui. Sunt lucruri diferite, sunt lucruri care nu te mai privesc, cred că asta voiaţi să spuneţi şi dumneata şi domnul Zagura. Lucruri de care te-ai depărtat oricare s-au depărtat ele de tine.

— Voiam să spun că doar memoria contează, cum zicea un prieten al meu, că nu suntem decât memorie! Zagura deschise în sfârşit pleoapele. Nu-ţi aminteşti, nu exişti! Restul…

— Da, însă există mereu un rest! protestă Maxenţiu. Vrei sau nu vrei restul acela există. Şi eu nu ştiu dacă memoria e restul vieţii sau viaţa e restul memoriei!

— Nici eu nu ştiu, recunoscu Zagura, şi nici nu m-am gândit la asta! Deşi, râse el, am avut cândva, cum v-am spus, destulă vreme să o pot face. Astea sunt lucruri la care te gândeşti abia atunci când nu te mai ajută prea mult.

— Nimeni nu ştie când şi dacă mai avem nevoie de una sau de alta. Vă rog să mă iertaţi, se sfii Serafim, vă rog să mă iertaţi, însă lucrurile nu se-ntâmplă decât atunci când le e timpul!

— Aşa e, domnule! îl aprobă doamna Olimpia, cu aceeaşi

brutalitate lipsită de grosolănie cu care-şi întrerupea interlocutorii Zagura. Aşa e! Şi nimeni nu ştie când le e timpul!

Doamna Olimpia îşi împleti degetele grăsuţe, privindu-l provocator pe colonel.

— Se poate! zâmbise amuzat Zagura

— E sigur, domnule, nu încape îndoială! Degeaba spun unii că aşa şi pe dincolo! Degeaba se laudă ăia de-ţi spun c-o fi, c-o păţi, că ei văd, că…! Aiurea! Nu ştiu, domnule! Nimeni nu află decât atunci când se-ntâmplă. Aşa cum n-a aflat-o nici el, ciniar dacă…

Doamna Olimpia se oprise să-şi tragă sufletul. Vorbise repede, smulgându-se din oboseala care păruse să-i învăluie vocea şi făptura plinuţă. Privise o clipă cum curge întunericul de-a lungul ferestrei: „Doamne şi trenul ăsta…!" Oftase.

— Dumneavoastră nu l-aţi cunoscut. Nici n-aveaţi cum! Nici eu nu pot spune că l-am cunoscut cu adevărat, chiar dacă i-am fost o vreme damă de companie! Nu, nu e ce vă gândiţi dumneavoastră! se grăbise doamna Olimpia să reteze orice zâmbet ironic deşi nimeni nu schiţase vreunul. Eu sunt femeie serioasă, domnule! Şi nici domnul Manu nu era din ăia! Eram… nu ştiu cum să vă explic…

— Menajeră! încercase Calistru din colţul lui.

— Nu doar menajeră, nu! protestase doamna Olimpia. E drept, îi făceam şi menajul din când în când. Nu mereu, nu în fiecare zi. N-avea nevoie; era pedant, era aşezat, mânca puţin! însă eram mai mult de-atât. Nu, nu eram femeia lui! Cum v-am zis, nu sunt eu din alea să mă bag în patul omului şi-n sufletul lui! Şi nici el nu era din ăia, ştiţi dumneavoastră! îmi plăcea domnu' Manu! Nu era bărbat urât, avea prestanţă, însă nu de asta îmi plăcea. Îmi plăcea să fim împreună, să-l ascult! Ştia o mulţime de lucruri şi-avea un glas liniştit. Îmi plăcea să stau cu el şi când nu vorbea! Mi-era bine tăcând alături de el, nu ştiu de ce! Mi-era bine stând acolo şi tăcând şi ascultând împreună cum se duce ziua. Uneori beam cafea, jucam cărţi. Lucruri de-astea, simple. îi ţineam companie, cum ar veni, că de-asta am şi zis damă de companie! E o vorbă de mai demult dar mie mi-a plăcut!

Poate că mi-era şi un pic milă de el, că era singur. Singur cuc! N-avea pe nimeni. Aşa şi venise când venise, cu ani în urmă, în clădirea în care locuiam eu. Era într-o vară. Eram pe balcon şi l-am văzut, cu valijoara în mână, parcă rătăcit printre blocuri, neajutorat, bâjbâind după adresă, întrebând pe unul sau pe altul. A ridicat ochii şi m-a

văzut.

„Aici e strada Scorţarilor, numărul şapte?”

„Aicea, domnule!”

„Aici, da? E bine, e foarte bine! a oftat el uşurat. Vă mulţumesc foarte mult, distinsă doamnă!”

Distinsă doamnă, aşa a zis! Aşa era el, politicos cu toată lumea. Galant, cum se zicea pe vremuri. Însă nu doar atunci şi nu doar mie mi se păruse că, dincolo de orice altceva, era singur şi neajutorat. Nu! Aşa şi era, de-adevăratelea.

„Dumneata n-ai chiar pe nimeni?”, l-am întrebat odată, după mulţi ani, când ne apropiasem şi el acceptase prezenţa mea.

„N-am, doamnă Olimpia! a zis cu linişte. N-am!” Pe urmă a zâmbit. „Te am pe dumneata!”

De-asta zic că-mi era şi milă. Ştiam de-acum că nimeni nu-i trecea pragul şi nu primea nici scrisori, nici telefoane, nimic! Parcă-ar fi fost în afara lumii. Nu ştiam de unde venise, nici ce făcea cu adevărat, însă asta n-am îndrăznit să-ntreb. M-am gândit că şi dacă-aş fi întrebat, nu mi-ar fi răspuns. Ştiam doar că e funcţionar la primărie şi ei îi dăduseră camerele astea două. În care-şi ducea zilele. Singur. Eu? Eu eram şi nu eram! îi făceam, cum ziceam, un pic de menaj. Din când în când, la o sărbătoare, ceva… nu mare lucru. Ce să ai de făcut la unul aşa de grijuliu ca el? în rest se descurca singur. Cum singur era mai tot timpul. De ieşit nu ieşea mai deloc. Se ducea, din când în când, la prăvălia de peste drum. N-avea nevoie de prea multe. Asta după ce se pensionase. Înainte se oprea când venea de la serviciu. În rest citea. Cumpăra cărţi şi citea. Avea o droaie de cărţi. Sigur că le cumpăra, dacă venise doar cu geamantănaşul ăla în mână! Ori poate mai împrumuta de la bibliotecă, cine ştie? Era grozav de retras. Politicos! Politicos cu toată lumea. Nu deranja pe nimeni dar nici nu era în relaţie cu cineva. Nu se ferea de oameni, nul Oamenii erau restul ăla de nu mai contează, de e „ca şi cum n-ar fi”, de ziceai dumneata mai înainte, domnule colonel! Nu vorbea nici despre alţii, nici despre el, despre slujba lui, despre lucruri din trecut, treburi din astea de ne place nouă tuturor să ni le amintim. Când sporovăiam, că uneori mă mai aşezam la vorbă cu el, povestea de istorie, de geografie, de vremuri, de toate alea, numai despre el nu! Nimic! Ca şi cum atunci se născuse sau l-ar fi scos cineva dintr-o cutie. Fără trecut, fără biografie, fără nimic.

Pe mine nu ştiu de ce mă acceptase! Poate fiindcă de mine

dăduse cu ochii întâi şi-ntâi, când venise acolo. Poate pentru că auzise că mai lucram şi la alţii şi-avea nevoie şi el de o mână de ajutor din joi în paşti. Ori, unde mă văzuse adesea pe balcon, bătută de singurătate. Că aşa se-ntânnplă, vine o vreme când şi pe ăi de nu sunt domnu' Manu îi mănâncă singurătatea. Şi se vede, domnule, se simte! îţi dă târcoale singurătatea, ca un câine credincios şi nu te lasă, nu te scapă din ochi. Însă ce motiv avusese cu adevărat, n-aş putea să vă spun. Cum n-aş putea spune dacă el era cel care îmi propusese asta sau eu îi zisesem: „Hai, domnule, că vine Crăciunul şi e nevoie de-o mână de femeie să-ţi deretice casa!" Nu mai ştiu, pentru că la el zilele semănau atât de bine una cu alta încât se amestecau şi se înnădeau, se înnădeau şi se amestecau de nu mai ştiai care e una şi care alta ori dacă sunt mai multe sau una singură. Poate că de-aia nici nu vorbea despre trecutul lui, nu ştia de unde şi cum s-o ia!

O singură zi era altfel decât celelalte la domnu' Manu, ziua lui de naştere. Era pe la început de toamnă, cred că prin septembrie, fiindcă era cald şi frumos şi uşa balconului lui rămânea larg deschisă. Se bărbierea cu dichis. Totdeauna era bărbierit la sânge domnu' Manu! Se îmbrăca îngrijit, elegant chiar; avea un costum gri-petrol tăiat impecabil. Purta cămaşă albă, cravată în dungi şi batistă la culoare în buzunarul vestonului. Aşa era îmbrăcat când am dat peste el prima dată. Intrasem să-i aduc o prăjitură de-o făceam eu şi-i plăcea dumnealui, o prăjitură cu vişine. Intrasem fără să bat la uşă. N-o încuia niciodată, nu se temea. Oricum nu intra nimeni şi dacă-ar fi intrat n-avea ce să ia. Stătea la masă, proţăpit pe scaunul cu spătar înalt, cu telefonul dinaintea lui. Avea telefon, şi-l pusese la puţină vreme după ce se mutase, însă nu ştiu pentru ce şi-l pusese; telefonul ăla nu suna niciodată I Stătea dinaintea telefonului, cu spatele drept, lipit de spătarul scaunului, aşa ca la o ocazie deosebită, şi privea în gol. Mă auzise intrând dar nu s-a mişcat.

„Da' ce Doamne iartă-mă faci dumneata aici, domnu' Manu?", m-am mirat eu.

„Astăzi e ziua mea, doamnă Olimpia!" S-a destins un pic.

„Aşa? La mulţi ani, atunci! Sănătate şi bucurie!"

„Mulţumesc, doamnă Olimpia, mulţumesc mult!", mi-a răspuns cu seriozitate.

Ar fi trebuit să fie bucuros, însă era preocupat şi tăcut. Aşa cum era de fiecare dată când ceva îl făcea să uite de lume pentru pricini

numai de el ştiute. Se oprea în mijlocul vorbelor şi se uluia în el şi nimic din ceea ce era în jur nu părea să-l mai intereseze. Aşa că nu m-a surprins. M-am mirat însă de masa aia goală pe care nu se afla nimic din ce-ar fi trebuit să fie la o sărbătoare ca asta.

„Atunci pică tocmai bine prăjitura mea!" Am dat să împing telefonul mai încolo ca să i-o aşez dinainte.

„Lasă-l acolo! Lasă-l acolo, doamnă Olimpia! Te rog!" Rostise cuvintele cu răceală, fără să se uite la mine. Nu ridicase tonul, însă o asprime pe care n-o mai auzisem niciodată în vocea lui mă făcuse să tresar şi să-mi trag mâna înapoi. Am aşezat farfuria mai încolo, spre celălalt capăt al mesei. „Mulţumesc! a zis cu tonul lui obişnuit, înclinând protocolar capul. Mulţumesc de dar!"

Mă gândeam c-o să mă invite să iau loc, să scoată de undeva o sticlă, să-mi ofere un pahar, cum se face la ocazii de-astea. Nimic! A amuţit. Stătea, dinaintea telefonului ăluia, fără să mă privească. Ca şi cum n-aş fi fost acolo. Mă uitam la el cum şedea, îmbrăcat ca un ginerică, atât de potolit şi de serios, cu mâinile aşezate cuminţi pe tăblia mesei, şi-mi venea să râd. Şi-aş fi râs dacă-n locul dumnealui ar fi fost oricare altul. Eram în faţa lui, însă privirea îi trecea pe lângă mine ori dincolo de mine. Ce pot eu să ştiu ce vedea şi ce nu vedea dumnealui?! Am rămas aşa o bucată de vreme. Ceva mă îmboldea să stau şi să văd. Că de-nţeles nu-nţelegeam nimic. Şedeam şi priveam şi el uitase de mine de bună seamă. Continua să adaste dinaintea telefonului, preocupat şi tăcut.

„Acu' eu am să mă duc! am zis după un timp. S-o mănânci sănătos!"

Nu mi-a răspuns. M-am oprit lângă dumnealui şi i-am pus mâna pe umăr. A tresărit, ca şi cum abia atunci ar fi băgat de seamă că mă aflu acolo sau ca şi cum ar fi aţipit şi şi-a întors ochii spre mine. Erau pustii! Mi s-a făcut milă de el.

„E frumos afară, nu ieşi şi dumneata să te plimbi?", l-am întrebat. Voiam să-l scot din tăcerea şi singurătatea aia.

„Nul, s-a scuzat cu repeziciune. Nu pot! Aştept!" Mi-a făcut semn cu capul spre telefon.

M-am gândit că poate cineva, în sfârşit, nu se ştie niciodată! M-aş fi bucurat pentru dumnealui! N-am mai întrebat nimic. Am ieşit. L-am lăsat singur în odaia în care, prin uşa deschisă a balconului, intra soarele după-amiezii de toamnă. L-am lăsat şezând în capul mesei pe

care nu era nimic altceva decât telefonul şi prăjitura mea. L-am revăzut a doua zi când mi-a adus farfuria goală şi mi-a mulţumit politicos, aşa cum îmi mulţumea dumnealui totdeauna.

„A sunat?", am întrebat într-o doară.

M-a privit scrutător ca şi cum ar fi vrut să vadă ce se afla în dosul întrebării. Se vede însă că pe faţa mea nu deslușise nimic care l-ar fi putut supăra fiindcă mi-a răspuns liniştit:

„N-a sunat! N-a sunat, doamnă Olimpia!"

„Ei, cine ştie? Poate că…" am încercat eu să-l liniştesc.

„Desigur! a fost de acord domnu' Manu. Nu ştii niciodată când…"

N-aveam cum să aflu mai mult fiindcă nu-ndrăzneam să-ntreb mai mult. Pe domnu' Manu nu puteai să-l întrebi ceea ce nu voia el să fie întrebat. N-am îndrăznit nici atunci şi nici după aceea, deşi lucrurile se petreceau la fel în fiecare an. De fiecare dată la fel! Cel puţin aşa văzusem eu de câteva ori şi nu exista niciun motiv ca lucrurile să se petreacă vreodată altfel. Domnu' Manu se îmbrăca în costumul lui gri-petrol, cu tăietură impecabilă, cu cămaşă imaculată şi cravată în dungi, de aceeaşi culoare cu batista din buzunarul de la pieptul vestonului, se aşeza pe scaunul cu spătar înalt dinaintea telefonului şi aştepta, cu mâinile aşezate cuminţi pe tăblia mesei. Eu urcam să-i duc farfuria cu prăjitură, aşa mă obişnuisem de-acum, totdeauna o prăjitură cu vişine, îi spuneam „La mulţi ani!" şi-o aşezam la capătul celălalt al mesei. Ieşeam, fără nicio altă vorbă şi el rămânea cu aşteptarea lui. A doua zi, nesmintit, domnu' Manu venea să-mi aducă farfuria şi să-mi mulţumească. Însă acum nu mai aştepta întrebarea mea. „N-a sunat, doamnă Olimpia, n-a sunat!", zicea. Totdeauna cu aceeaşi voce liniştită prin care trecea însă o părere de regret.

Într-un an, însă, nu ştiu cum s-a întâmplat, ce-am făcut, ce-am dres, acu' e ceva vreme de-atunci şi nu-mi mai aduc bine aminte, dar am întârziat. Era tot aşa un septembrie frumos cum îi plăcea lu' domnu' Manu. Că-i plăceau toamnele! „Nu există anotimp mai frumos ca toamna, doamnă Olimpia!", zicea şi-i tremura vocea de emoţie. În anul ăla nu ştiu cu ce mă luasem şi când mi-am adus aminte, până-am făcut prăjitura, până-am copt-o, se făcuse după-amiaza târziu. Nu mă zorisem prea tare, ştiam că-l găsesc tot acolo. Am urcat, i-am zis „La mulţi ani"! aproape fără să-l privesc şi m-am scuzat că m-a luat valul şi, uite, am cam întârziat.

„Nu-i nimic, doamnă Olimpia, că şi după-atâţia ani tot doamnă

Olimpia îmi zicea, nu-i nimic! Aproape că acum nici nu mai contează!”

Avea o voce care era şi nu era a lui, în care răsuna ceva ce nu mai auzisem până atunci, ca o bucurie, nu, nu era bucurie, era o mare uşurare, asta era! şi eu care tocmai mă pregăteam să plec, cum făcusem de-atâtea ori, m-am întors din drum şi m-am uitat la el cum stătea îmbrăcat ca un ginerică în capul mesei, dinaintea telefonului, cu mâinile aşezate cuminţi pe tăblia ei. Era aşa cum fusese totdeauna şi totuşi altfel. Parcă ieşise din înţepeneala şi buimăceala în care îşi petrecea dumnealui ziua asta. Parcă plutea în scaun, şi-n ochi şi pe chip avea o lumină şi o pace cum nu mai văzusem până atunci.

„Doar nu…? am întrebat eu.

„Ba da, doamnă Olimpia, ba da! a răspuns cu vocea aceea plină de uşurare. A sunat, a sunat telefonul, doamnă Olimpia”!

„Atuncea e bine!”, m-am bucurat.

„Da, e bine! a surâs domnu’ Manu. E bine, doamnă Olimpia!”

Eram fericită să-l aud spunându-mi din nou pe nume.

„Păi, atunci ai putea ieşi şi dumneata un pic, de vreme ce a sunat!”

„Nu pot, nu pot, doamnă Olimpia! Nu te supăra!” m-a refuzat el politicos.

„Hai, domnu’ Manu, zău aşa! am insistat eu. Hai, că ziua e pe sfârşite!”

„Ziua mea de-abia începe! Abia începe, doamnă Olimpia!” a surâs domnu’ Manu înclinându-şi capul.

Am plecat. N-avea rost să rămân şi nici să insist. Ar fi fost degeaba. L-am aşteptat să vină a doua zi să-mi aducă farfuria, cum făcea de fiecare dată. N-a i venit! Am urcat eu. L-am găsit tot acolo unde-l lăsasem. În capul mesei, îmbrăcat ca un ginerică, cu mâinile aşezate cuminţi pe tăblia ei. Surâdea. Era rece şi surâdea iar ochii goi priveau, dincolo de uşa balconului, crengile pe care frunzele începeau să pălească. Dinaintea lui trona cutia neagră a telefonului. Am dat să-l iau de acolo şi abia atunci am văzut: telefonul ăla nu era legat la nimic!

Doamna Olimpia se opri şi se întoarse spre Zagura, ca şi cum ar fi aşteptat ceva din partea acestuia, însă colonelul tăcea refugiat în dosul pleoapelor închise. Poate n-avea nimic de spus, poate că nici n-o ascultase ori voia să fie lăsat în pace, cu amintirile şi cu fantasmele lui, pe care tăcerea în care se învăluise din nou compartimentul le ocrotea. Poate că, într-adevăr, nu mai era ceva de adăugat la cele povestite de

doamna Olimpia, căci nimeni nu zisese nimic. Tăcuse şi ea, tăceau cu toţii. Nu se auzea decât ţăcănitul ritmic al roţilor şi uneori gâfâitul astmatic al locomotivei. Dincolo de fereastră stăpânea întunericul din care trâmbe de zăpadă învârtejită se izbeau, din vreme-n vreme, de geam. Nu era niciun licăr de lumină; doar întunecimea albită de viscol. Niciun semafor, nicio haltă măcar. Mergeau de o bucată de vreme. Serafim n-ar fi putut spune de când, însă trecuse destul de mult de când înaintau fără oprire. De la cantonul de lângă Siniştea, unde urcase el, nu mai fusese nicio staţie. După socoteala lui ar fi trebuit să fie! Poate că nu mergea în direcţia cea bună! Poate că nu era trenul pe care ar fi trebuit să-l ia, câte nu se pot întâmpla pe o vreme ca asta, deşi Elina îi spusese că n-are cum să se înşele, era singurul!

— De fapt, unde merge trenul ăsta? se auzi întrebând.

— Ei, asta-i! Parcă dumneata n-ai şti! ridicase Maxenţiu din umeri.

— Desigur, desigur! se grăbi Serafim să confirme ca şi cum i-ar fi fost frică de ceea ce ar mai fi putut spune Maxenţiu dacă el şi-ar fi arătat îndoiala, deşi lucrurile păreau acum şi mai nelămurite.

— Şi dacă nu ştie o să afle! râse Calistru. Avea un râs plin, bărbătesc. Până la urmă tot o să afle, dacă e aşa cum zice doamna Olimpia!

— Aşa e, domnule, aşa e! Să nu crezi dumneata că e altfel!

— Se poate! Eu însă n-aş băga mâna-n foc. Viaţa e, să mă ierţi doamnă Olimpia, ca femeile, imprevizibilă!

— O fi! Şi nu ştiu cum ai cunoscut dumneata femeile! Da' şi eu am trăit o viaţă şi pot să-ţi spun că e cum zic eu; vine întotdeauna o zi… Dumneavoastră, însă, artiştii…!

— Mda, noi artiştii! râse iarăşi Calistru. Deşi habar n-am de unde-ţi veni dumitale ideea că eu aş fi artist!?

— După cum te uiţi la lume! se oţărî doamna Olimpia. Crezi dumneata că eu nu văd? Ba văd! Şi după bereta aia! pufni ea.

— Măi să fie! se amuză Calistru. Într-adevăr, însă… La urma urmei, cred că ai dreptate, doamnă Olimpia. În privinţa artiştilor! se grăbi să precizeze. Fiindcă în cealaltă problemă…! făcu o pauză îndesându-şi bereta pe cap. Poate că e mai bine să judecaţi singuri!

N-are rost să vă spun cum şi de ce ajunsesem eu, într-o vreme, la Paris. Era după nouăzeci. Nu mai eram tânăr, însă nici atât de bătrân încât să nu mai cred în iluzia că lumea e făcută doar pentru mine!

Şi-apoi, cine nu visează să rupă gura târgului? Mai ales dacă târgul acela se numeşte cum se numeşte! Bref, aveam tot ce trebuia în afară de minte dacă-mi închipuiam că Parisul n-avea altă treabă decât să m-aştepte pe mine. Nu eram şi nici n-aveam să fiu nici primul nici ultimul care să se legene-n iluzia asta. Însă de regretat n-am regretat niciodată!

— Aşa e! oftă Zagura deschizând pleoapele, semn că nu era cu totul absent la cele din jur. Nici eu n-am putut uita vreodată Saint-Cyr-ul!

— Sunt sigur, aprobă Calistru, sunt sigur! N-ai cum să uiţi! Mă aciuasem în Montmartre. Asta după ce stătusem o vreme la un fost coleg de academie, pe undeva pe lângă Saint Germain de Prés, în buricul târgului. Era de ani buni pe malul Senei, intrase cât de cât în lumea lor, vindea bine, avea galeristul lui, se ajunsese. Avea un atelier imens dar lumina era proastă iar eu de felul meu eram cam sălbatic, cam mărginaş. Aşa încât mi-am căutat un sălaş în singurul loc în care mai pâlpâia ceva din ceea ce fusese cândva marea boemă care făcuse gloria urbei şi ne smintise de cap pe noi cei de pe alte meleaguri. Fiindcă în rest, doar fudulie şi amintiri. Las că şi dincoace-n Montmartre…

Şi totuşi „dincoace", mai mult decât în altă parte, lucrurile şi oamenii refuzau să se lepede de timp şi timpul de ei iar ceea ce adusesem cu mine şi în mine, fantasmele furate din albume şi cărţi, nu mai erau atât de străine. Aici trăiam în sfârşit! Trăiam şi pictam în mansarda de pe rue Girardon pe care mi-o găsise Iris. În mansarda mea, în care lumina curgea generos prin lucarnă şi de unde puteam vedea aripile nemişcate de la Moulin de la Gállete. Uneori mă amestecam printre proletarii din Place de Tertre, cum îi numise cineva pe aceşti condotieri ai penelului, jucându-şi talentul şi gloria la ruleta valurilor de turişti care acopereau, ca o maree neagră, indiferent de anotimp, caldarâmul pe care călcaseră atâtea nume care acum făceau fala marilor muzee. Câţiva de-ai noştri, care-şi făceau şi ei veacul pe-acolo, mă introduseseră în confreria tertriană. Mă îngăduiau. Veneam rar, nu le făceam concurenţă… Nici n-aş fi putut! Un loc costa o groază de bani iar eu abia mă descurcam de pe o zi pe alta. Dar îmi plăcea să fiu acolo, să respir atmosfera aceea de libertate totală, în care ironia, umorul şi sarcasmul dezabuzat făceau casă bună cu generozitatea şi francheţea cea mai deplină şi unde ochii mei de

nărăvit potlogar al culorii se puteau desfăta cu dezmățul pânzelor proaspăt pictate. Câteodată făceam schițe, mai ales schițe de portret pentru tablouri pe care, însă, nu le pictam acolo niciodată.

Îmi plăcea să urmăresc de pe terasa cafenelelor sau dincolo de geamul bistrourilor respirația străzii. îi însoțeam pe tertrieni la o bere sau la un vin. De obicei la Clairon des Chasseurs sau la Mère Catherine dar și în altă parte. Însă cel mai ades eram singur, în toată voia mea, eliberat de povara oricărei conversații, fiindcă te saturi și de conversații, oricât de interesante ar fi, primind din plin mesajele pe care lumea din jur le transmite, fără să știe, uneori, și fără s-aștepte răspuns, cel mai ades. Mă împrietenisem cu băieții de la Pétanque de Tertre și nu de puține ori îmi pierdeam după-amiezile aruncând bilele de oțel împreună cu ei pe terenurile din parcul Turlure.

— N-aș zice că te plictiseai, meșterei, glumi Zagura.

— Nici eu n-aș zicel, hohoti Calistru, umplând compartimentul cu râsul lui sănătos. Trăiam, domnule, trăiam cum îmi plăcea! Și mai era și Iris, o braziliancă pe care o cunoscusem la una dintre expozițiile la care mă dusese fostul meu coleg de academie. Ea îmi găsise mansarda din rue Girardon! Venise de ceva vreme la Paris și nu se mai dăduse dusă. îi plăcuse viața de-aici. Nu picta rău, mai degrabă bine, însă nu făcuse cine știe ce valuri iar la Paris dacă nu faci valuri… Aducea însă ceva ce băieții ăștia hiperintelectualizați, trecuți prin toate năzbâtiile formale, nu mai aveau: viața! O viață arzătoare, năvalnică, obraznică, liberă de orice constrângere! Nu, nu era animalitate în pânzele ei! Aș putea spune că dimpotrivă. Era însă o umanitate care se bucura să fie, care nu se rușina de ea dar nici nu se făcea de rușine. Da, cred că asta era în tablourile lui Iris Almeida! Cred că asta atrăgea, dincolo de evidenta dar neostentativa ci modernitate! Așa era și ea: adevărată, vie, copleșitoare! Nu era ceea ce se cheamă o frumusețe, n-avea nevoie să fie. Femeile ca ea n-au nevoie să fie liumoase ca să fie femei! Ele există pur și simplu și te fac și pe tine să simți asta. Pe mine mă luase, într-un fel, sub aripa ei. îi plăcusem. Nu știu ce găsise la mine, necheză Calistru, dar știți cum el Aici nu există explicații și să-i mulțumim lui Dumnezeu că măcar aici nu e nevoie. Mă plăcuse și gata! Se hotărâse să-mi poarte de grijă! Nu trăiam împreună deși ne întâlneam deseori. La mine sau la ea, cum se nimerea. Avea un mic studio, lipit de atelierul ei de la Băteau Lavoir, pe care nimeni nu știa cum pusese mâna.

Când nu pictam, fiecare-n doaga şi-n legea lui, băteam galeriile, muzeele, expoziţiile ocazionale ori mă căra la Teatrul Maubel să-l văd pe Galabrou, marea ei pasiune. Mă introdusese şi pe mine în cercul acelora care trăgeau iţele, galerişti, gazetari, critici de artă. O pânză ici, alta colea, începeam să nu mai fiu un necunoscut! Nu era cine ştie cel Mă credeţi sau nu, nu mă făcea mai fericit! însă nefericit nu pot spune că crani! Eram mulţumit, mulţumit de ceea ce făceam şi de cum trăiam şi asta mi se părea de-ajuns.

Aşa se face că la început aproape că n-am luat în seamă mesajul acela, lipit pe un zid sau pe o maşină, nu-mi mai aduc bine aminte. Parisul e plin de tot felul de înscrisuri. Poate nici nu eram în starea în care să pricep cu adevărat ce se afla în el, ce voia să spună acelora care treceau pe lângă el fără să-l ia în seamă sau să-l înţeleagă. Eram un om mulţumit de sine şi de viaţa lui iar acel mesaj, „Il y a des jours quand on est trop seul", n-avea nimic de-a face cu astea. Strigătul acela omenesc care mărturisea că şi singurătatea are limitele ei, că poţi fi singur, că ai dreptul şi, uneori, obligaţia de-a fi singur dar că e insuportabil să fii mult prea singur, neîngăduit de singur, cum de neîngăduit sunt zilele în care eşti astfel, chemarea aceea sfâşietoare am înţeles-o abia mai apoi. Abia mai apoi, când mesajul a început să se insinueze tot mai adânc în cartier, când acele mici afişe, scrise de mână ori la ordinator s-au înmulţit, când au început să se înşire pe ziduri, pe porţi, pe maşini uitate la marginea trotuarului, când ceea ce părea aleatoriu la început se dovedea a fi o urmă care ducea cu precizie undeva, dâra de sânge a unui animal rănit a cărui suferinţă fără speranţă se mărturisea celorlalţi. Care chema şi desigur ducea în locul, în vizuina în care îşi consuma, poate, agonia. Cel puţin aşa simţeam eu lucrurile. Poate acesta era sensul adevărat al mesajului, poate era doar imaginaţia mea înfierbântată care recupera prin exagerare clipele în care trecusem pe lângă el cu indiferenţă.

Nu-mi dădeam prea bine seama, deşi ecoul lui teribil răsuna tot mai puternic în mine. Am încercat să mă duc pe urma aceea, însă am ezitat s-o fac până la capăt. Era incitant şi totuşi ceva îmi spunea să mă opresc. Eram şi nu eram parizian şi multe dintre tainele oraşului îmi rămâneau ascunse. îl cunoscusem la Pétanque de Tertre pe unul dintre poliţiştii cartierului, l-am vorbit despre asta. „Parisul are capcanele lui, nici noi nu le ştim pe toate i, mi-a zis cu seriozitate. Poate să fie ceva sau poate să nu fie nimic, aşa că las-o-n plata domnului!" Cât despre

Iris…

„Aiureli!” mi-a replicat cu indiferenţa cu care ştiu să treacă femeile peste tot ceea ce nu le interesează cu adevărat.

Însă ceva nu-mi dădea pace. Aveam impresia că, într-un fel, mesajul acela mă privea. N-aş fi putut spune cum anume dar asta simţeam. Aşa încât într-o zi m-am hotărât să merg până la capăt pe urma aceea. Cobora pe stradelele întortocheate spre Pigalle, traversa bulevardul Clichy şi se pierdea în josul străzii Frochot ca să sfârşească într-un impas dosnic, în care-şi deschideau intrările câteva imobile vechi. Aici, însă, nimic nu te lăsa să ghiceşti spre care dintre acestea ar fi trebuit să te-ndrepţi, în care dintre ele se găsea locul de unde venea semnalul acela de disperare. Dacă era cu adevărat un geamăt de suferinţă, un strigăt de ajutor şi nu unul dintre acele trucuri dezgustătoare de care e plină lumea de azi. Am trecut prin faţa imobilelor acelea şi, dintr-odată, am ştiut. Am ştiut deşi nu era nimic care să-mi dezvăluie ceva precis, un indiciu care să ducă dincolo de ultimul petec de hârtie. Nimic în afară de o teribilă senzaţie de vid şi de frig, de pustiu visceral, de spaimă cuibărită în străfundul stomacului. Ca şi cum pustiul ar fi venit peste mine şi m-ar fi înghiţit. O jale nesfârşită, un urât copleşitor, care nu erau ale mele dar care mă invadaseră odată cu spaima teribilă, de care mă izbeam ca de un zid nevăzut ce-mi interzicea să mai fac un singur pas. Era ca un câmp de forţă, dumneata domnule Maxenţiu trebuie să ştii ce vreau să zic! Nu mă oprea nimic, în afara acelei copleşitoare senzaţii de singurătate absolută, dincolo de care nu puteam trece.

N-aş putea spune câtă vreme am rămas acolo, încercând să înţeleg ceva din ceea ce refuza să se lase înţeles. Oamenii intrau şi ieşeau şi nu era nimic care să-mi ofere un fir. Păreau a nu avea nimic de-a face cu ceea ce mi se întâmpla mie, cu ceea ce trăiam eu. Erau oameni obişnuiţi, desigur, fiecare cu viaţa lui, aflaţi întâmplător în acelaşi spaţiu cu mine dar cărora durerea nesfârşită şi spaima teribilă, care puseseră stăpânire pe mine şi refuzau să mă părăsească, aveau să le rămână pentru totdeauna străine.

De ce? De ce eu? întrebări cărora nu le-am găsit niciodată răspuns şi asupra cărora am înţeles, odată cu trecerea timpului, că e inutil să mai stărui. Primisem o povară de dus, nici nu mai avea importanţă a cui fusese şi de ce eu eram acela căruia-i fusese trecută, era a mea de-acum, m-a însoţit în mansarda din rue Girardon şi acolo a

rămas. Am crezut că dacă voi reveni în zilele următoare în impasul din josul străzii Frochot voi scăpa de ea. Că poate o voi restitui locului din care căpuşa ei mi se înfipsese în suflet. Degeaba! Era a mea de-acum! Acolo, ca şi-n mansarda în care, în cele din urmă, mi-am aşezat şevaletul şi am început să pictez. Să pictez ceea ce avea să se numească Spaima şi avea să facă să se vorbească despre mine câtăva vreme în lumea pictorilor. Era un chip de femeie fără de chip, o faţă pustiită de spaima singurătăţii şi de suferinţa acesteia, care putea fi a oricui şi a nimănuia. Nu ştiam dacă cel care vrusese să şi le împartă cu mine, fiindcă eram tot mai sigur că mie îmi fusese trimis mesajul, era bărbat sau femeie, însă aşa îmi ieşise. Atunci când, la puţină vreme după ce terminasem tabloul, petecele acelea de hârtie au dispărut, unul după altul, n-am mai avut nicio îndoială că eu trebuia să primesc mesajul. Dispăruseră, aşa cum dispăruseră şi spaimele cuibărite în mine. Muriseră odată cu ultima tuşă de pensulă, cu ultima umbră aşternută pe chipul fără de chip care ieşise de sub mâna mea. Am ieşit din mansarda care-mi părea mult mai largă acum şi am coborât până-n impasul din capătul străzii Frochot. Tot ceea ce respira locul acela era o linişte adâncă, liniştea unei după-amiezi blânde. Şi obosite. Ca şi mine. Atât! Eram liber!

Calistru se opri din povestit şi închise ochii. Părea să retrăiască imaginea acelei după-amiezi.

— Şi tabloul? întrebă curios Zagura

— A, tabloul… Când 1 l-am arătat lui Iris, ei îi arătam prima dată tot ce pictam, a fost entuziasmată. S-a uitat o bucată de vreme la el cu gura căscată, aşa cum se uita ea când îi plăcea ceva, pe urmă m-a cuprins de după gât cu amândouă braţele şi mi-a şoptit la ureche: „Eşti groaznic! Vreau să spun că eşti grozavi Facem peste două săptămâni o colectivă la Băteau Lavoir, o să ţi-l expun acolo!”

S-a ţinut de cuvânt. Pânza mea a intrat în expoziţie. La vernisaj lume multă, agitaţie, discursuri, mă rog! tot tacâmul. Eram curios să văd reacţia lor, mai ales că era singura lucrare pe care o expuneam. Multora Le-a plăcut, câţiva au fost chiar entuziasmaţi. „Domnule, n-am mai văzut aşa ceva de la Munch!”, mi-a zis un critic de la o importantă revistă de artă. Însă era ceva ciudat cu tabloul acela! Nimeni nu adăsta prea mult în faţa lui. Cei mai mulţi se opreau o clipă, fără să se apropie, de parcă ceva i-ar fi ţinut la distanţă, şi apoi se depărtau grăbiţi. Unii priveau cu teamă înapoi peste umăr. La început am crezut că e doar o

simplă impresie dar m-am convins că nu era. Când i-am vorbit despre asta lui Iris, m-a luat în râs: „Eşti paranoic!” Poate că are dreptate! mi-am zis. Au urmat alte câteva expoziţii, articolele apărute după cea de la Băteau Lavoir făcuseră un pic de vâlvă în jurul lui şi tabloul era cerut. Însă acel hotar, acea oprelişte nevăzută care ţinea publicul la distanţă, părea să se instaureze de fiecare dată. „Nu ştiu, îmi place, nu pot să zic, dar e ceva acolo, o nelinişte îngrozitoare, ca o ameninţare!” mi-a mărturisit un cunoscut pe care l-am surprins dând bir cu fugiţii. Ca şi la început, lumea trecea în fugă prin faţa lui sau îl ocolea. Nu eram singurul care băgase de seamă. Lucrurile astea se simt, se văd! De la o vreme curatorii au început să-mi ceară altceva sau să nu mă mai caute. „Lumea vrea mereu ceva noul, mă încuraja Iris. Apucă-te de lucrul” Eu însă n-aveam niciun chef să mă apuc de lucru. Nimic nu mă îndemna să pun iarăşi mâna pe pensulă. Eram gol pe dinăuntru de parcă m-aş fi scurs cu totul pe pânza aia! Şi în plus mă ajunseseră şi pe mine din urmă amintirile. Aşa că am renunţat la Paris şi la Iris şi m-am întors acasă.

— Bănuiesc că tabloul… reîncepu Zagura.

— Tabloul l-am aruncat în Sena! spuse sec Calistru, fără să-l lase să-şi ducă gândul până la capăt.

— Mi-ar fi plăcut să-l văd! spuse gânditor colonelul. Poţi fi singur într-o mie de feluri. Iar spaima… şi cu ea te obişnuieşti! Şi dacă te obişnuieşti, nu mai ai nimic de pierdut!

— Totdeauna ai ceva de pierdut! îndrăzni Serafim.

— Ce ştii dumneata despre toate astea, domnule Onu?

— Cu toţii ştim câte ceva, domnule colonel! Aici nimeni nu are exclusivitatea! Fiecare cu suferinţa lui. Câtă e sau cât a fost de mare, numai Dumnezeu ştie!

— Până la Dumnezeu te mănâncă sfinţii! Te mănânci singur! mârâi Calistru.

— Nu asta voiam să zic! se încăpăţână Serafim. Ori poate şi asta! însă… Să mă ierţi, domnule Zagura, ştiu ce-ai pătimit! De fapt nu ştiu mai mult decât ne-ai spus dumneata şi aş putea eu să-mi închipui. Însă oricât m-aş strădui eu să-mi închipui, n-am să pot simţi niciodată suferinţa pe care-ai trăit-o dumneata, care e şi rămâne doar a dumitale! Cum să aflăm şi cum să măsurăm noi suferinţa celuilalt? Ori ce mai e şi ce nu mai e de pierdut?

Serafim îşi trecu limba peste buze. Şi le simţea uscate. Vorbise

prea mult, el care fusese obişnuit cu tăcerea şi singurătatea, vorbise prea mult şi-i părea rău acum.

— Nimeni nu înţelege nimic până la capăt! Nici măcar pe el însuşi! încheie cu voce scăzută şi-şi duse mâna la gură de parcă ar fi vrut să oprească vorbele care-ar mai fi putut fi rostite fără voia lui.

— Adevărat zici dumneata, niciodată nu ştim! Femeia cu pomeţi proeminenţi, Salomia parcă-i zisese mai înainte doamna Olimpia, dădu din cap aprobator. Da, nu vedem! Ce nu-i al nostru nu vedem şi nu pricepem! Credem noi că pricepem da' nu-i aşa. Ne ducem cu ochii legaţi. Că şi suferinţa… Eu nu vă-ntreb pe dumneavoastră ce ştiţi de suferinţă, ca 'mnealui! Eu vă spui doar că suferinţa e femeie! Cum suferă o femeie nu suferă nimeni, ascultaţi-mă pe mine! E oarece înăuntrul ei, nu ştiu cum să spui, e ceva care o mănâncă, e o pustie care-o-neacă! 'mneavoastră bărbaţii sunteţi altfel! Nu zic mai tari, da' altfel! Că aicea dumnealui are dreptate, nu e om fără suferinţa lui şi nu e drept să zici că aşa şi pe dincolo! Nu ştii, niciodată nu ştii! Că fiecare umblă cu moartea-n suflet!

— Să nu-l pizmuieşti pe careva până nu-i vezi sfârşitul! o întrerupse doamna Olimpia ridicând arătătorul.

— Nici măcar atuncea, că nici atuncea nu ştii cu adevărat! însă ce vreau să vă spun eu acu'… Ce vreau să vă spun eu acu' s-a întâmplat demult, în vremea de eram eu tânără. Ei, da, am fost şi eu tânără! spuse apăsat Salomia şi zâmbetul fugar de pe chipul lui Calistru se şterse. Şi eu ca şi dumneavoastră, că de-acu', dacă mă uit bine, cu toţii… Da' nu despre asta-i vorba! Atuncea aveam eu o vecină, o fată de vârsta mea, Eulampia. Nu ştiu de unde luase tată-su numele, că pe la noi nu se pomenise aşa ceva: Eulampia! Da' noi, fetele, îi ziceam Pia. Asta când ne-aduceam aminte! Când nu, o strigam ca toţi ceilalţi: fato! Da, fato! Ca şi cum n-ar fi fost şi ea, acolo, cineva! Fato, băiete, aşa zici când nu iei seama la cineva! Nu-i zici pe nume, nu! îi zici fato, băiete, adică nimeni cum ar veni! Adică ăla de treci pe lângă el fără să-l vezi.

Că aşa era cu fata asta, cu prietena mea, n-o vedea nimeni! Cât fusesem copile şi eram doar între noi nu se băgase de seamă. Da' mai târziu, când ne mărisem şi mersesem la şcoală şi pe urmă, când ieşeam noi, fetele, cu băieţii la o petrecere, la dans, la o plimbare, la te miri ce, ea tot mărginaşă, tot singură, tot străină. Venea cu noi, stătea cu noi, aştepta săraca, da' nimeni n-o băga-n seamă. Era urâtă da' nu era hâdă! Dacă stau şi cuget, nici măcar urâtă nu era. Că nici eu n-oi fi vreo

frumusețe! adăugă apăsat Salomia privindu-l țintă pe Calistru, însă pictorul rămăsese serios. Nu era urâtă, era nicicum! Te uitai la ea şi nu ţi-o aminteai. Şi dacă nu ţi-o aminteai, degeaba! Urâta o vezi şi. Doamne, câte urâte-mperecheate n-am văzut eu la viaţa mea! Pe asta, pe Pia, nu! O uitai înainte s-o fi văzut. Doamne iartă-mă că vorbesc cu păcat! Că nu e suferinţă mai mare decât să nu te vadă nimeni. Şi nici singurătate mai lungă. Să nu te vrea nimeni e una, las că şi asta pentru o muiere…! da' să nu te vadă nimeni?! Să treacă pe lângă tine ca pe lângă un gard, ce zic eu, ca pe lângă o răspântie goală?! Că eu mă gândesc că aşa ceva trebuie să fi fost ce povesti domnu' artist.

Venea cu noi, stătea cu noi, se uita la cum eram noi cu băieţii ăia, de ca tinerii! şi pe ea n-o băga nimeni în seamă, da' nimeni, domnule! Că dacă stau bine şi mă gândesc, nici ai ei, nici mamă-sa, nici tată-su, n-o luau în seamă, necum ăilalţi! Era acolo de parcă nu era! Dumnezeu ştie ce era-n sufletul ei, cum zicea dumnealui! Eu puteam numai să bănuiesc. Eram tânără, ce să fi ştiut eu atunci? Da' de văzut, vedeam! Crescusem împreună, cum zic, şi vedeam! Vedeam cum se pustieşte şi plânge fără lacrimi. Aşa că nu m-am mirat când am dat prima dată de ea, aplecată peste marginile fântânii. Era o fântână veche, o săpase cineva demult într-un fund de livadă, unde găsise vână bună de apă. Unii ziceau că n-are fund, aşa era de adâncă. Stătea cu mâinile încleştate pe colacul de piatră şi privea în adânc. Nu m-am mirat s-o aflu acolo da' mi s-a făcut frică. „Ce faci tu acolo, fato!", am strigat la ea. Mi-a făcut semn să m-apropii, fără să se-ntoarcă. „Uită-te!, mi-a zis când am fost lângă ea. Uită-te!" Mi-am apropiat capul de-al ei şi m-am uitat. Era către amiază şi lumina bătea până-n oglinda apei. „Vezi?" m-a întrebat, continuând să privească-n adânc. „Ce să văd?" Nu-nţelegeam prea bine unde bate. „Uită-te!" aproape că mi-a poruncit. M-am uitat mai bine şi mi-am văzut chipul lângă al ei. Însă era şi nu era al ei. Mai degrabă nu era. Era altfel. îl vedeai! Era aproape frumos. „Vezi, a murmurat, asta-s eu şi nimeni nu vede!" Avea vocea amară. Am luat-o de după umăr: „Nu-i aşa, am zis, nu-i aşa! Ţi se pare ţie!" Ce puteam să zic? A zâmbit trist: „Ba-i aşa! Şi ei nu văd!" Am vrut s-o iau de-acolo. Nu s-a lăsat dusă. „Mai stau!" Mi-a îndepărtat cu blândeţe mâna. „Mai stau. Nu te teme!" Am plecat cu inima-ndoită. Pe urmă m-am obişnuit s-o aflu-n locul ăla. Parcă se legase de el. Nici cu noi, aşa mărginaşă cum era ea, nu mai venea ca altă dată. Da' nimeni, şi-aici avea ea dreptate, nimeni în afară de mine nu băga de seamă. Se ducea tot mai des. O

urmăream de departe. Era în mine o neliniște de care nu puteam scăpa, da' nu m-apropiam. Mi-era frică să n-o sperii și să se-ntâmple cine știe cel De câteva ori m-a simțit și mi-a făcut semn să vin lângă ea și să privesc. Și, să spun drept, aia din fântână parcă era, de fiecare dată, tot mai puțin ea! Parcă fața de se vedea-n apă, că acum se vedea, era tot mai frumoasă. „Vezi, zicea de fiecare dată, ăla e chipul meu!" Și eu tăceam și nu știam ce să-i răspund. Că ea era a de se uita-n fântână da-n apă se vedea altcineva. Ce să-i fi spus? „O să mă duc într-o zi să mi-l iau înapoi!" mi-a șoptit odată. „Ce vorbă-i asta? Ce vorbă-i asta, fato?" am întrebat și-am simțit că mă ia cu frig. „O vorbă!" și n-a mai pomenit de ea.

Mi-am adus-o aminte doar când a dispărut Eulampia. La început n-a băgat nimeni de seamă. Cum nu-și luaseră niciodată seama dacă e acolo ori ba. Eu am fost aia de i-a întrebat. „Chiar, s-a mirat mamă-sa, pe unde-o fi?" Au întrebat în stânga și-n dreapta, au căutat-o. Nimici Mi-era frică să le spun de fântână da' până la urmă le-am spus. Au venit oameni cu cângi, au coborât pe frânghie. Au scos pe cineva da' nu era ea! Era una frumoasă, frumoasă de ți se tăia răsuflarea! Nu putea fi ea! E drept că părea îmbrăcată cu straiele ei, deși nici asta nu putea fi sigur. Însă chipul… „Nu e ea! au zis cu toții. Cine știe cine-o fi și cum a ajuns aici da' Eulampia nu e!" Și nici eu n-am zis altfel. A fost anchetă, cercetări, tevatură mare da' nu s-a aflat nimic.

Pe necunoscută au îngropat-o autoritățile. De Eulampia n-a mai auzit nimeni și nici n-au mai întrebat prea mult. Rar dacă-și mai amintea careva din familie: „Cine știe pe unde umblă fata aia?!" Poate c-aveau dreptate, poate nu! Nici atunci n-am știut și nici acu' nu știu ce să zic! Deși am văzut. Da' știu eu dacă-am văzut ce-am văzut?

Salomia tăcu. Își trase mai bine broboada pe umeri și se cuibări în perna banchetei. Se întorcea în mușenia din care-o scoseseră vorbele lui Serafim, fără să aștepte ca ei să spună sau să întrebe ceva. Pentru că nu era nimic de spus dincolo de întâmplarea însăși. Așa încât nimeni nu spuse nimic. Se auzea din nou locomotiva gâfâind grozav, de parcă ar fi urcat panta nevăzută a nopții. A nopții în care orele curseseră fără ca vreunul dintre ei să le ia în seamă. Lui Serafim i-ar fi fost greu să spună cam cât să fi trecut.

— Oare pe unde-om fi? întrebă mai mult ca pentru sine.

— Totdeauna ești acolo unde trebuie să fii! Problema e să știi undei, glumi Maxențiu.

— Tocmai asta el Fiindcă eu…

— Poate că n-ar fi trebuit să iei trenul ăsta, domnule Onu!

Maxenţiu îl fixa cu gravitate, însă o curiozitate reţinută, poate uşor ironică, poate doar amuzată, i se citea în inflexiunile vocii.

— S-ar putea să aveţi dreptate! admise Serafim. Dacă stau să mă gândesc, desigur… însă nici nu era altă posibilitate! se scuză, ascultând mormăitul viscolului şi simţind că-ncepe să-l cuprindă somnul.

— De fiecare dată mai există o posibilitate! îl contrazise cu voce scăzută Zagura. Cel puţin aşa spun toate teoriile militare. Însă, dincolo de aceasta, dacă judec după tot ce-am trăit, mă tem că lucrurile stau întocmai. Numai că nu întotdeauna o alegem pe cea mai bună! Colonelul se opri o clipă şi închise iarăşi pleoapele părând să reflecteze. Nu! De cele mai multe ori, dimpotrivă! O singură dată-n viaţă n-ai decât o singură posibilitate, o singură dată! însă atunci…

— Ori, poate, de două ori! se auzi pentru prima oară vocea bărbatului pleşuv din stânga doamnei Olimpia, a cărui siluetă firavă dădea impresia că se pierde în perna banchetei.

— Nu, n-aveţi dreptate domnule…? Zagura făcu o pauză deschizând întrebător ochii.

— Velciu, se grăbise acesta să umple golul cuvintelor, doctorul Velciu! Parcă v-am mai spus cum mă cheamă, însă mai bine de două ori decât niciodată!

— Da, continuă Zagura fără să ia în seamă precizarea doctorului, eu ştiu la ce te gândeşti dumneata dar n-ai dreptate! Fiindcă cea de-a doua la care te gândeşti, presupune totuşi, nu-i aşa? o alternativă. Chiar dacă alegerea nu-ţi aparţine! Te poţi naşte viu sau mort! însă de murit, mori o singură dată, nu există alternativă, nu există altă posibilitate!

— Desigur! aprobă doctorul. Desigur, dacă privim lucrurile aşa!

Vorbea repede, de parcă s-ar fi temut să nu fie întrerupt. Eu mă gândeam doar… dar, biologic vorbind, aşa stau lucrurile. Însă acolo unde sunt întru totul de acord cu dumneata e că, de cele mai multe ori, alegerea pe care-o face omul e proastă! Dacă nu cea mai proastă! Mă rog, cam pe-acolo! Iar eu sunt cea mai bună dovadă a acestui adevăr. Domnule, eu am ratat totul: carieră, femei, prieteni, viaţă! Totul, domnule! Eu sunt ratatul perfect! adăugă, aproape cu veselie, Velciu.

— Acum nu se poate spune că… începu Zagura.

— Nu, nu! protestă doctorul, cu o vigoare care contrasta întru

totul cu silueta lui delicată. Nu, domnule colonel, aici nu mai încape discuţie! Aici e viaţa mea şi nimeni n-o ştie mai bine ca mine! Dacă vă spun, înseamnă c-aşa e! Culmea e că am urmat medicina fiindcă mi-a plăcut! Nu m-am gândit, ca atâţia alţii, că e o meserie în care eşti om făcut, cum se zice! Fiindcă orice s-ar spune, doctorii s-au descurcat în toate timpurile! Durerea face bani, domnule! Viaţa şi sănătatea omului sunt scumpe, oricum ai da-o! Nu, mie mi-a plăcut cu adevărat!

Pentru mine trupul din faţa mea, cu necazurile şi durerile lui, n-a fost niciodată un simplu trup. Pentru că nu el e cel care-ţi cere ajutorul şi se uită la tine ca la Dumnezeu! Şi, de ce să mint, meciul ăsta cu suferinţa şi moartea, joaca asta de-a Dumnezeu, înainte să aflu şi chiar după ce am aflat cât de limitate ne sunt puterile, joaca asta, zic, de-a Atotputernicul m-a fascinat cel mai mult şi m-a făcut să iubesc tărâmul durerii, al speranţei şi, atât de adesea, al neputinţei. Vorbise cu patimă, însă dăduse impresia că vorbise mai mult pentru sine. Dumneata, domnule Zagura, se întoarse Velciu spre colonel, ai văzut cum se uită la tine unul pe care l-ai scăpat de la moarte? Sigur c-ai văzut, eşti militar! Privirea aia merită totul, domnule! Tot purcoiul de oase, muşchi, tendoane şi nervi, pe care trebuie să-l ştii pe dinafară, toată priveliştea şi „miresmele" de la morgă, toate gărzile, toate zilele şi nopţile nedormite şi toate examenele pe care trebuie să le dai până la adânci bătrâneţi! Şi toţi ochii care se uită la tine şi se roagă şi pe care-i vezi şi-n somn! Totul, domnule, totul!

Eram un student strălucit, începusem deja să-mi fac mână şi nume, nu eram băiat urât, atunci, chicoti el, că acu…! aşa că dacă nu roiau în jurul meu, fetele nici n-o luau la fugă! Am absolvit cu brio şi lumea se bătea să mă ia asistent. Aş fi putut face carieră clinică şi universitară. Aveam nu două, ci mai multe posibilităţi. De ce, dintre toate, am ales-o pe cea mai proastă, un spital care stătea să cadă, într-un târg de provincie, n-aş putea spune nici acum! Poate pentru că mă iubeam cu fata decanului şi n-aş fi suportat să se spună că ea fusese cheia carierei mele, poate ca să demonstrez altceva! Ce anume? Aş putea invoca o mulţime de motive şi de argumente, însă pe cel adevărat nici acum nu mi-l pot lămuri! Nu-l ştiu, însă de ajuns, acolo am ajuns! Şi, cum vă puteţi lesne închipui, fata decanului nu m-a-nsoţit. Ea a făcut alegerea potrivită!

Eu, însă, am ales, cum ziceam, un loc în care în afara dorinţei de-a face bine oamenilor nu prea dispuneam de mare lucru. Spitalul

era cum era, instrumentarul era cum era, ceilalţi medici, câţi mai erau, mâncaţi de rutină şi de neputinţă… Mai mult un dispensar decât un spital. Pe care venisem eu, proaspătul absolvent genial, marele spanac doldora de cunoştinţe şi de metode şi practici noi, să-l scot din condiţia lui! Aiureai Primăria n-avea bani, ministerul n-avea, nu era una, nu era ailaltă! N-aveam paturi suficiente dar, la urma urmei, vorba unui coleg, de ce să fi avut când în afară de operaţii simple n-aveai cum şi cu ce să-ţi asumi cazurile complicate? Le trimitea! la spitalul judeţean sau la clinicile de care fugisem eu. Fugisem? Poate! Dumnezeu ştie! Nimeni nu era atât de tâmpit încât să se bage singur în bucluc. „E mai bine pentru toată lumea!", fusesem avertizat încă de la început. Din punctul lor de vedere aveau dreptate.

era mai bine-aşa! Fără probleme, fără anchete, fără acuzaţii de mai praxis! Să se spele alţii pe cap! Şi bolnavul? Ei, de bolnav aveau grijă marii specialişti. Şi dacă vrea Domnul… Numai că până la specialişti era ceva cale de bătut şi uneori Domnul voia, alteori nu! Pentru că şi Cel de Sus îţi dă dar nu-ţi bagă-n traistă! Am încercat să schimb obiceiul. Când se putea, fiindcă uneori nu se putea cu ce-aveam acolo. De câteva ori mi-a ieşit. Cazuri mai grele pe care nu le-am mai trimis mai departe. Nu eram un diagnostician de lepădat şi, cum v-am povestit, înainte s-ajung aici îmi făcusem un pic de mână pe lângă profesorii mei. Am crezut că lumea se va bucura dar n-a fost aşa! La început se zâmbise cu ironie. Pe urmă începuse să se vorbească, să fiu căutat, să se-ntrebe unul şi altul: „De ce să-i trimiţi pe bolnavi la mama dracului dacă se putea şi aici?" Nu era bine, cream probleme! Aşa că de la ironie s-a trecut la ostilitate. Nu mi-au făcut porcării dar aşteptau să mă-mpiedic. Şi-n meseria asta nu există să nu te-mpiedici! Culmea e că m-am împiedicat, aşa cum se-ntâmplă de obicei, într-un caz nu foarte complicat! însă omul venise târziu. Ceilalţi ar fi făcut ca de obicei, l-ar fi trimis mai departe, fără să se-ntrebe dacă ajunge viu până-acolo sau nu. Eu am vrut să-i dau o şansă, însă şansa lui se vede că trecuse! Bref, am ratat! Cel puţin aşa spuneau, cu satisfacţie, toţi. A urmat ceea ce era de aşteptat: anchetă, zarvă, tensiune, reproşuri administrative dincolo de caz.

Degeaba a constatat comisia că nu eram vinovat. Directorul mi-a pus în vedere că ori mă las de demonstraţii şi intru-n rând cu lumea ori plec. Altminteri…! Altminteri ştiam că se puteau întâmpla o mulţime de lucruri. Iar de plecat nu voiam să plec! îmi găsisem pe cineva, pe cineva

e puţin spus, îmi găsisem femeia, domnule, şi asta ţi-se-ntâmplă o singură dată-n viaţă! Atunci nu ştiam, acum ştiu! Acum ştiu şi degeaba ştiu!

Velciu îşi trecu mâna peste frunte ca şi cum ar fi vrut s-alunge o vedenie. Tăcu un moment şi Serafim ar fi putut jura că ajunsese până la el ecoul unui oftat înăbuşit.

— Nu, reluă doctorul cu voce scăzută, n-o să vă povestesc despre asta! Asta n-are a face decât cu fiecare dintre noi. Era însă, cu adevărat femeia mea, de-asta pot să vă asigur! Aşa încât am făcut cum a zis directorul, am intrat în rândul lumii! Cât şi cum am putut eu dar rezonabil, dacă e să mă iau după cât se îmblânziseră colegii mei! Am renunţat să mai stau zi lumină în spital. Am încetat să mă mai agit. O găsisem pe fata aia. Când nu eram cu ea, ascultam muzică ori citeam. Uneori mă duceam la Conga să joc bridge. Era un fel de club. Naiba ştie de ce se chema Congal Era numele unui dans din timpul războiului şi proprietarul era prea tânăr ca să ştie de el. Poate din auzite, poate că văzuse vreun film, cine ştie? La Conga puteai bea un şnaps ca lumea şi puteai juca orice: bridge, şah. table, două şunu sau şeptic şi, uneori, poker. Nu era un tripou, nici vorbă! Era un loc de pierdut vremea pentru cei cărora le prisosea şi mie începuse să-mi prisosească.

Veneau acolo oameni de toate felurile: de la spilcuiţi cu cravate ţipătoare până la jerpeliţii cu mâini muncite care trânteau cu veselie sau cu năduf cărţile de două şunu sau şeptic. Adevăraţii cărţaşi se duceau pe la câte-o masă mai retrasă. Nu pentru că s-ar fi ferit, se juca pe mai nimic, se juca mai mult de amorul artei şi poliţia nu-şi băga nasul, ci pentru că nu voiau să se amestece cu ceilalţi, cu „amatorii”. Eu jucam bridge. Eram vreo patru, cinci, nărăviţi la şahul ăsta cu cărţi de joc. Aveam memorie bună, la matematici nu fusesem deloc slab în liceu, mai citisem câteva cărţi de bridge şi nu-mi era greu să ţin socoteala levatelor şi să calculez cam ce cărţi puteau avea în mână ceilalţi. Jucam de plăcerea jocului, îmi transferasem aici plăcerea ascunsă cu care se trăieşte febra victoriei. Eram bun, eram un profesionist, cum s-ar zice, asemeni celor care treceau, fuduli şi importanţi, să se aşeze la masa de poker. Erau, ca şi noi, mereu cam aceiaşi. Uneori apărea câte o figură nouă, cel mai ades în trecere şi rar se întâmpla să rămână mai multă vreme şi să se alăture oamenilor casei. Asta de care vreau eu să vă povestesc apăruse destul de târziu, însă părea să se împământenească. Venea în fiecare zi. Era un om

scund, aproape pătrat. Cu faţa spelbă şi cu nasul adus. Nu era nici urât, nici frumos, era nicicum, cum ar zice nana Salomie. N-avea nimic care să te facă să-l remarci, în afara ochilor. Ochii… ochii erau neobişnuit de frumoşi! Mari, de un negru înţepuşat, o mândreţe de ochi! însă mocnea în ei o flacără primejdioasă de care te fereai fără voie. Nu i-am luat seama decât târziu dar atunci nu m-am mai mirat de ce toţi aceia cu care se aşeza la masă jucau cu ochii în cărţi, fără să-l privească.

Dacă-mi aduc bine aminte, asta se întâmpla cam la vremea la care căzuse peste târg epidemia de vărsat negru. Dacă omul meu se înnădise la Conga înainte sau după ce ne potopise molima, nu mai ştiu! Nu mai ştiu pentru că molima venise pe nesimţite. La început au fost doar câteva cazuri şi nimeni nu s-a îngrijorat. Lucruri de-astea se mai întâmplă, chiar dacă boala poate fi mortală pentru oamenii mari. Poate unde la început afectase mai mult copiii. Abia după câteva săptămâni, atunci când cazurile de îmbolnăvire în rândul adulţilor au început să se înmulţească cu fiecare zi, când, unul azi, altul mâine, au început să moară, ne-am dat seama de dezastru. Nimeni nu ştie ce înseamnă cu adevărat vărsatul negru! Buba neagră, domnule! Te umpli de bube care supurează. Te umpli pe dinafară şi pe dinăuntru, în gură, în gât, arzi şi nu mai poţi respira şi nu mai poţi bea nici măcar un pahar cu apă ca să te răcoreşti şi uneori din bubele alea izvorăşte sânge! Te umple sângele, musteşte din tine ca apa din pământul îmbibat de ploaie! O molimă ca asta e iadul, chinul lui Dumnezeu, domnule!

Am anunţat mai sus, am cerut ajutor, eram depăşiţi! Aşa cum depăşite aveau să fie şi echipele care ni s-au alăturat. Târgul intrase în carantină şi, tocmai de aceea, bănuiesc eu că omul despre care vorbeam se pripăşise printre jucătorii de poker cu mult înainte. Bănuiesc doar, pentru că atunci nu prea mai aveam vreme să trec pe la Congo. Făceam din nou zi lumină la spital. Îmi reînviase orgoliul de odinioară, scoteam din mine tot ce ştiam în materie de epidemiologie dar degeaba! Cineva părea că-şi bate joc de mine, de noi, de bolnavi! Şi totuşi, în întreg acel haos, nu ştiu ce şi cum m-a împins într-o seară, aşa mort de oboseală cum eram, să-mi fac drum la Conga. Fiindcă, în ciuda tuturor interdicţiilor şi opreliştilor, nu ştiu ce făcuse sau nu făcuse patronul, Conga funcţiona. Cu perdelele trase dar funcţiona pentru clienţii ei obişnuiţi. Poate-mi fusese poftă de un pahar. Poate voiam doar să mă smulg pentru câteva ceasuri din nebunia în care se scufundase întregul târg. Era epidemie, era carantină dar localul numai

gol nu era. Era lume, erau până şi vreo doi poliţişti ai locului şi, printre toţi cei de-acolo, câţiva dintre partenerii de bridge. M-am bucurat! Am cerut un şnaps şi m-am aşezat cu ei la masă. De jucat jucam în dorul lelii şi, totuşi, curios, jocul îmi mergea! Pe urmă partida a prins să lenevească. Eram între două mâini, făcusem o pauză, când cel despre care pomeneam s-a apropiat de masa noastră. S-a oprit dinaintea mea şi a salutat politicos:

„Bună seara, domnule doctori" M-am uitat curios la el, nu schimbasem niciodată vreo vorbă, n-avea de ce să se afle acolo, în afară de cazul în care dorea să-mi ceară ajutorul pentru el sau pentru altcineva, şi atunci i-am văzut cu adevărat ochii. Ochii în care ardea mocnit o lumină cum nu mai întâlnisem până atunci! Domnule, am văzut mulţi ochi la viaţa mea, multe priviri! De toate felurile şi de toate disperările, dacă pot spune astfel! Am văzut ochii celor care se duc şi pe-ai acelora care se-ntorc din moarte, cum se zice! Dar ăia… ăia, domnule Zagura…! Ochi de jucător, de jucător de sfârşit de lume, dacă pricepi ce vreau să zic!

„Bună seara!", am răspuns sec, însă mi-am simţit vocea nesigură.

„Văd că sunteţi în pauză! a continuat cu aceeaşi politeţe reţinută. N-aţi vrea să jucaţi câteva mâini de poker?"

„De ce-aş vrea?" am întrebat, fără să-mi pot dezlipi ochii din ochii lui.

„De plăcere, de plăcerea jocului! Ce poate fi mai pasionant decât plăcerea jocului! Nu-i aşa, domnule doctor? A zâmbit şi flacăra ochilor a crescut în intensitate. Doar noi doi! Doar noi doi, domnule doctor!"

Am vrut să mă rup de privirea lui şi să refuz. Ce-aveam eu de-a face cu omul din faţa mea? Şi-apoi nici nu eram jucător de poker, ca să zic aşa, deşi jocul nu-mi era străin. Am vrut să-l refuz dar n-am putut!

„Bine, m-am auzit spunând, bine, accept!"

Am dat să mă ridic de la masă şi să-l urmez.

„Nu e nevoie!" M-a oprit cu un gest hotărât. „Cred că domnii n-au nimic împotrivă!"

Şi-a făcut loc autoritar. A tras un scaun şi s-a aşezat în faţa mea. A scos din buzunar un pachet de cărţi noi. L-a desfăcut, a bătut cu grijă cărţile şi mi Le-a întins. Am tăiat. A împărţit cărţile cu nonşalanţa profesionistului. Am câştigat prima mână.

„Norocul începătorului!", a râs omul.

„Nu sunt începători", am protestat fără să ştiu de ce. „Doar că…"

„Știu! Doar că aici nu e ca la bridge, aici e chestiune de șansă!”

„Nu întotdeauna!”

„Ba da!”, a replicat.

„Norocul și-l face omul!”

„Chiar și aici?”, s-a mirat și a râs din nou.

„Chiar!”, m-am încăpățânat eu.

„Atunci e bine! Atunci putem juca!”, a spus enigmatic.

Am continuat să jucăm în tăcere. A câștigat el de câteva ori apoi mi-am intrat iar în mână. Jucam aproape fără să privim cărțile. Ne uitam unul în ochii celuilalt.

Nu, cărțile n-are rost să-ncerci să le ghicești! E aproape imposibil, mai ales atunci când joci la mână moartă. Singura șansă e fața celuilalt. Ce ai în mână, norocul tău și ce se întrevede, dacă se întrevede și totdeauna se întrevede dacă știi să te uiți, pe chipul de dinaintea ta. Eram vechi jucător de bridge și și-acolo contează asta. Nu știu ce vedea el pe fața mea însă, de data asta, eu nu reușeam să deslușesc nimic pe-a lui. Cu atât mai puțin în cărbunii aprinși ai ochilor. Te sfredeleau, te ardeau, pur și simplu, și-am priceput, o dată mai mult, de ce nu-l priveau niciodată în față cei cu care juca. Cu mine însă se întâmpla invers; eu nu puteam să-mi desprind privirea dintr-a lui de când venise la masa noastră. Jucam de ceva vreme, se strânsese lumea în jur, bănuiesc că-l știau de jucător redutabil, și tocmai îi venise rândul să amestece cărțile când m-a întrebat pe nepusă masă:

„Și cu molima cum stăm, domnule doctor?”

„Prost!”, am răspuns fără chef. Venisem acolo ca să scap de coșmarul ei măcar pentru câteva ceasuri, nu să discut despre ea.

„Prost, da! a dat din cap, continuând să amestece cărțile. Prost, așa am auzit și eu!” Mi s-a părut că zâmbește ironic. „Păi de ce, domnule doctor, păi de ce?”

„Nu știu!” N-aveam chef să-ntind discuția și, ca să spun drept, nici nu știam de ce nu puteam să-i dăm de cap molimei.

„A, nu știi!”, a continuat, jucându-se cu cărțiie pe care le răsfira și le strângea expert între palme, și de data asta vocea îi era cu adevărat ironică. „Eu zic că joci la mână moartă și liabar n-ai ce cărți are celălalt!”

„Adică?” Nu înțelegeam unde voia s-ajungă.

„Adică exact ce-am spus!”, a zis liniștit și a încetat să se mai joace cu cărțile.

„Nu ştiu ce vrei să zici şi nici ce-i în capul dumitale! m-am enervat eu. Însă adevărul e că aş da orice ca să-i vin molimei de hac!”

„Orice?” S-a uitat cercetător la mine, de parcă m-ar fi văzut pentru prima oară.

„Orice! Totul, dacă ar fi nevoie!” Eram furios. Eram furios pe el care-mi aducea aminte că eram neputincios, eram furios pe neputinţa mea.

A izbucnit în râs: „Totul? Nu e prea mult?”

„Nu e! în privinţa asta nu e niciodată prea mult!”

Adevărul e că mă săturasem de suferinţă şi de morţi. Mă săturasem de gemetele care-mi sfredeleau zi şi noapte auzul. S-a oprit din râs la fel de brusc cum începuse şi m-a fixat cu privirea aceea curioasă cu care mă sfredelise mai înainte.

„Ai fi în stare să joci totul pe-o carte, doctore?”

Devenise dintr-odată familiar, însă nu-mi mai păsa. Mă enervasem suficient de tare ca să nu-mi mai pese de asta.

„Bineînţeles că da! Doar ţi-am spus!”

„Bun! a zis cu veselie. Bun! Atunci hai să jucăm!”

„Ce să jucăm?” Nu înţelegeam.

„Totul!” a exclamat cu satisfacţie, fără însă să precizeze ce însemna acel totul. „Totul pe-o carte, pe-o mână!”

„Fii serios!”

„Sunt!” Era dintr-odată serios. Să jucăm!”, a continuat cu hotărâre, cu acea hotărâre irevocabilă cu care se aşezase la masă. „De dragul jocului, da? îţi promit că e ultima mână!”, a adăugat împărţind cărţile. „Totul pe-o mână, doctore!”

„Bine!” am fost eu de acord. Mi-am luat cărţile. „Bine!” începea să devină, cu adevărat, amuzant. Mă amuza ideea lui. Mă amuza faptul că aproape nimic nu se lega între ceea ce aveam în mână. Bine, mi-a şoptit jucătorul din mine, hai să vedem! Am spart unica pereche pe care-o aveam şi am păstrat trei cărţi de aceeaşi culoare. Nu erau în succesiune. Dacă era bâlci, bâlci să fie! Am cerut două cărţi. El a luat una! Are carte mare, merge mascat! mi-am zis. Era în logica jocului, atâta câtă poate avea jocul ăsta. N-avea importanţă. Ne jucam! De dragul jocului! Jucam totul pe-o carte! Aşa încât n-a mai fost nevoie să lansăm şi să relansăm. Nici măcar nu mi-am privit cărţile, l-am făcut semn să decarteze primul, fusese ideea lui. A făcut-o cu încetineală, nedezlipindu-şi ochii de la mine: patru aşi aşezaţi pe rând unul lângă

altul!

Zâmbea din nou ironic, învârtind între degete cea de a cincea carte. Aş fi putut jura că avusesem dreptate şi că era aceea pe care o luase din pachet. Am fost sigur că a câştigat şi mi-am aşezat pe masă cărţile ca şi el, una lângă alta, fără să le privesc. Am făcut-o doar atunci când i-am văzut fulgerul negru din ochi. M-am uitat şi m-a apucat râsul: în ciuda a tot şi a toate aveam chintă. O amărâtă de chintă. Însă era regală!

Cei din jur au început să aplaude. El nici n-a tresărit. A continuat să rămână aşezat, uitându-se la mine. Nicio emoţie nu se putea citi pe faţa lui, pe care flutura iarăşi zâmbetul ironic de la început.

„Bravo, domnule doctor, aţi câştigat! Aţi câştigat totul!", m-a felicitat, din nou politicos.

„Adică nimic!" am glumit eu.

„Nu, aţi câştigat totul!" A dat să plece dar s-a oprit. „Sau aţi pierdut totul! Cine ştie vreodată când câştigăm şi când pierdem?", mi-a aruncat enigmatic întorcându-se pe jumătate. S-a răsucit pe călcâie şi a ieşit.

A fost ultima oară când l-am văzut. Am uitat toată tărăşenia. M-am întors la ale mele. Erau grele şi multe ca să mai am timp să mă gândesc la el iar când am început s-o fac, am făcut-o zadarnic; n-a mai apărut niciodată, pierise ca şi cum n-ar fi fost. Din fericire molima a început să dea înapoi, a pierdut din putere şi s-a stins la fel de pe neaşteptate cum începuse. Câştigasem, ca să zic aşa! A fost o uşurare pentru toţi. Însă nu şi pentru mine. Printre ultimii morţi s-a aflat şi femeia mea!

O ferisem cât putusem, când s-a îmbolnăvit nu m-am dezlipit de patul ei, am făcut tot ce ştiam şi puteam eu să fac, degeaba! S-a stins, m-a lăsat singur! Şi, cum zicea dumneaei, singurătatea te mănâncă! M-am apucat de băutură, e leacul cel mai la îndemână când nu eşti în stare de mai mult, m-am înrăit la jocul de cărţi. Medicina…! Ratatul perfect, domnule Zagura, ratatul perfect! Pierdusem tot! într-adevăr, cum zice necunoscutul acela, cum am putea şti când câştigăm şi când pierdem?

Velciu tăcu. Îşi încrucişă braţele la piept, retrăgându-se din nou în penumbra becului chior de deasupra. O vreme liniştea pluti peste ei, aşa cum se întâmplase de atâtea ori în noaptea aceea care părea că nu se mai termină. O noapte obosită de ea însăşi. Ca şi viscolul care părea

să-şi dea duhul dincolo de fereastra îngheţată, ca şi oamenii adunaţi laolaltă în compartimentul în care se măcinaseră, deopotrivă, timpul şi vorbele.

— Poate că… începu într-un târziu colonelul.

— Nu prea mai e nimic de-adăugat, domnule coloneii, îl opri Velciu. Sunt istorii care se termină cu adevărat odată cu ultima vorbă! Poveşti care nu se spun decât o singură dată şi într-un singur fel!

— Sau altele care sfârşesc înainte de-a-ncepe. Poveşti care nu se spun niciodată! murmură ca pentru sine Serafim.

— Desigur, fu de acord Zagura, desigur! Numai că acelea sunt poveşti pentru morţi! Viaţa se cumpără cu vorbe, domnule Onu!

— Şi se vinde! mârâi Calistru.

— Şi se vinde, aşa e! Bastonul are întotdeauna două capete! Până şi bastonul de mareşal. Depinde la care capăt te afli! însă viaţa secâştig a cu vorbe. Dacă nu poate fi povestită, nu e viaţă. Numai moartea n-are nevoie de vorbe!

— Nu numai moartea! protestă cu aceeaşi voce obosită Serafim. Şi aş vrea să vă spun, domnule Zagura, că şi moartea poate fi cumpărată cu vorbe! Numai că…

— Se poate! Se poate… reflectă colonelul. Dacă mă uit în urmă…

— Numai că, reluă Serafim fără să-l lase să termine, sunt lucruri care n-au nevoie de vorbe ca să existe! Sunt lucruri acolo în lăuntrul nostru, care, nu-i aşa? nu pot fi spuse şi totuşi, totuşi… domnule colonel…

Se bâlbâi simţind că nu e în stare să-şi ducă gândul până la capăt şi că întreaga oboseală a ultimelor zile şi nopţi se prăbuşeşte în el. De altminteri avea impresia că nu-l ascultă nimeni. Se opri aşteptând, însă nici Zagura, nici vreunul dintre ceilalţi nu părea dispus să continue. Tăcerea căzu iarăşi grea, luând totul în stăpânire. Până şi zgomotul depărtat şi ritmic al roţilor părea un ecou al acesteia. Era cald în compartiment şi Serafim avu impresia că e singur, singur în trenul care mergea fără oprire. Îşi simţi trupul ostenit sleindu-se pe banchetă şi pleoapele grele. „Lumea e aşa cum o visezi!”, îşi spuse. Închise ochii şi, înainte de a se cufunda în întunericul binefăcător al somnului, mai apucă să audă scrâşnetul frânelor, oftatul adânc al locomotivei care se oprea, apoi uşa compartimentului deschizându-se şi, ca un ecou depărtat, o voce spunând: Bună seara!

Se smulgea cu greu din apele somnului, bâjbâind printre resturi

de imagini şi sunete, încercând să înnoade clipa de-acum de aceea în care adormise învins de oboseală. Păstra încă în memorie ecoul monoton al roţilor, gâfâitul locomotivei răzbind prin jelania viscolului, voci nedesluşite care se ţeseau în amestecul de chipuri vag cunoscute care-i bântuiau nebulos amintirea.

Continua să-şi ţină închise pleoapele, aşteptând să se limpezească şi toate acele lucruri imprecise să-şi regăsească realitatea în lumea în care se întorcea, întârzia în acea stare de bine şi de pace în care se simţea învăluit, ocrotit de liniştea care se prelungea, însă tocmai această linişte adâncă, în care nu răzbătea nimic din acele fulgerări de memorie, îl făcu să deschidă ochii. Lumina zilei îl izbi brusc şi, pentru câteva clipe, totul se înecă în năvala aceea de alb. Pe urmă perdeaua strălucitoare păru a se trage-ntr-o parte şi lucrurile porniră să se aşeze în contururile lor.

„Ce naiba…!" îşi spuse uimit Serafim, pipăind plecada miţoasă care-l acoperea. „Ce naiba!?", se miră pe măsură ce patul larg în care zăcea întins, pereţii lăptoşi şi soba din cahle albastre, pe care trona ceasornicul pântecos, pe cadranul căruia un Pacific zvelt înainta sub presiune spre un se ştie unde, şi de care se sprijinea surâzând, cu mâinile încrucişate sub sâni. Elina, prindeau contur. Aşa cum prindeau contur şi coperţile castanii ale manuscrisului lui Al Bassani aşezat pe scrinul deasupra căruia licărea candela. Dacă-şi încorda ochii putea desluşi câteva dintre semnele aurii care-i împodobeau cotorul. Erau toate acolo, însă nu ar fi trebuit să fie. Închise iarăşi pleoapele apoi le deschise brusc aşteptând ca acele fantasme să dispară şi să regăsească ţăcănitul monoton al roţilor de tren, chiotul viscolului, tăcerea, vocile şi chipurile care făceau parte din spaţiul de-acum familiar al compartimentului. Însă doar camera pe care avusese impresia că o lăsase în urmă, cu toate ale ei, în după-amiaza unei zile care nu mai era sau n-ar mai fi trebuit să fie, i se dezvălui privirii.

— Ce naiba! Unde sunt…? dădu să-ntrebe Serafim, însă Elina îşi duse degetul la buze.

— Trebuie să te odihneşti! murmură ea desprinzându-se de umărul sobei şi venind să se aşeze lângă el.

— Dar parcă eu… încercă din nou Serafim, dar parcă eu am…

— „Proviziile s-au terminat, burduful cu apă a secat, drumul pare fără sfârşit şi Călăuza s-a rătăcit. Cum vei mai şti încotro ai plecat, dacă mergi cu pas sigur sau clătinat?", continuă cu aceeaşi voce scăzută

Elina şi palma ei îi mângâie, uşoară şi răcoroasă, fruntea.

Serafim părea să nu-i înţeleagă vorbele. Se uita la ea căutându-i luminile ochilor, de parcă în apele lor schimbătoare s-ar fi aflat răspunsul tuturor întrebărilor care stăteau să izbucnească dar pe care sfârşeala, care începea iarăşi să-l copleşească, le îngropa înainte de a se naşte.

— Şi trenul? reuşi să îngaime.

— Care tren? se miră Elina. Pe-aici nu trece niciun tren! Niciodată!

Printre ultimele sale apariţii:

Le voi de Voie sauvage (Gallimard, 2000), La mémoire de l'Etre (Editions du Rocher, 2000), Le vent et la flamme (Librairie bleue, 2002), Un jour entier (l'Arbre à paroles, 2006), De la o zi la alta (Casa Cărţii de Ştiinţă, 2006), Pielea îngerului (Limes, 2007).

Miradors de l'abîme (l'Arbre à paroles, 2008), Memoria Fiinţei Poezia şi Sacrul (Junimea, 2008), Vei trăi cât cuvintele tale (Dacia XXI, 2010), Parler silence (l'Arbre à paroles, 2010).

O noapte cât o mie de nopţi, noul roman al lui Horia Bădescu este o carte despre poveştile vieţii şi despre viaţa poveştilor. Căci viaţa nu-i altceva decât o poveste fără sffirşit. Precum legendara Şeherezada, personajele romanului se salvează de la uitare şi moarte povestind şi povestindu-se. Aventuri şi istorii insolite, derulate în goana unui tren fantomatic, ne introduc într-o lume magică, fie e că este vorba despre universul fabulos al Deltei, medievalul Sibiu ori misterioasa colina Montmartre, conferind şi acestui nou roman acea „tonalitate rezervată până acum prea mult doar sud-americanilor: realismul magic", despre care vorbea criticul Robert André la publicare de către celebra editură pariziană Gallimard a precedentului roman al lui Horia Bădescu, Zborul gâştei sălbatice.

Suspans, ñor, metafizică dar şi un grăunte de umor, o scriitură bogată şi alertă, pe scurt, un roman care fascinează la lectură.

RONJUIVI ROMÂNESC AI SECOLVIU

ISBN 978 – 973 – 726 – 588 – 3